

WATERSCHAP DE DOMMEL

Bestuursrapportage 2022-3 en Jaarstukken 2022

januari – december 2022

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2022

1	INLEIDING	4
1.1	De financiële resultaten over 2022 in één oogopslag	4
1.2	Opbouw Jaarstukken 2022	4
1.3	Voorstel resultaatbestemming	5
2	BELEIDSVELDEN	
	Beleidsveld Watersysteem	6
	Beleidsveld Waterketen	41
	Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering	70
3	UITGANGSPUNTEN, HOOFDLIJNEN EN VERPLICHTE PARAGRAFEN	95
3.1	Ontwikkelingen sinds vorig jaar	95
3.2	Uitgangspunten en normen	95
3.3	Incidentele lasten en baten	95
3.4	Kostentoerekening	96
3.5	Bestemmingsreserves en voorzieningen	96
3.6	Waterschapsbelastingen	97
3.7	Weerstandvermogen	98
3.8	Financiering	102
3.9	Verbonden partijen	105
3.10	Bedrijfsvoering	109
3.11	Investerings	109
3.12	EMU-saldo	110

Jaarrekening 2022

1	EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS	
1.1	Exploitatierkening naar kostendrager Watersysteembeheer	113
1.2	Exploitatierkening naar kostendrager Zuiveringsbeheer	117
2	EXPLOITATIEREKENING NAAR BELEIDSVELDEN	122
3	EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN	124
3.1.	Exploitatierkening van baten en lasten	124
3.2.	WNT verantwoording	125
3.3.	Begrotingsrechtmatigheid	127
4	BALANS EN TOELICHTING	129
5	GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM	149
	CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT	150
	LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN	151

JAARVERSLAG 2022

1 INLEIDING

Voor u ligt het Jaarverslag en de Jaarrekening 2022.

De indeling van het Jaarverslag 2022 is ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar en komt overeen met de indeling van de Beleidsbegroting 2022. De indeling sluit ook aan bij de inhoud van de commissies, namelijk Watersysteem, Waterketen en Schoon Water en Bestuur, Communicatie en Financiën.

1.1 De financiële resultaten over 2022 in één oogopslag

In onderstaande tabellen zijn het exploitatieresultaat en het investeringsvolume weergegeven ten opzichte van de begroting 2022, de begroting 2022 na wijziging en de jaareindeverwachting.

Exploitatie 2022 (bedragen x € 1.000)	<u>Rekening</u>	<u>Begroting</u>	<u>Begroting na wijziging</u>	<u>JEV 2e Burap</u>
Lasten	€ 139.954	€ 141.108	€ 142.103	€ 142.652
Baten	€ 139.751	€ 135.688	€ 135.688	€ 138.197
	€ 203 N	€ 5.420 N	€ 6.415 N	€ 4.455 N
Nagekomen baten	€ 1.991 V	€ -	€ -	€ 3.207 V
Totaal voor bestemming	€ 1.788 V	€ 5.420 N	€ 6.415 N	€ 1.248 N
Resultaatbestemming uit 2021	€ 995	€ -	€ 995	€ -
Nog te bestemmen resultaat 2022	€ 2.783 V	€ 5.420 N	€ 5.420 N	€ 1.248 N

Onderdeel baten:

Waterschapsbelastingen	€ 121.817	€ 121.577	€ 121.577	€ 121.871
------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Investerings 2022 (bedragen x € 1.000)	<u>Rekening</u>	<u>Begroting</u>	<u>Begroting na wijziging</u>	<u>JEV 2e Burap</u>
Bruto investeringen	€ 43.737	€ 60.951	€ 60.951	€ 56.246
Inkomsten (m.n. subsidies)	€ -8.604	€ -13.870	€ -13.870	€ -13.603
Netto investeringen	€ 35.133	€ 47.081	€ 47.081	€ 42.643

1.2 Opbouw Jaarstukken 2022

De Jaarstukken 2022 bestaan uit twee delen:

- het jaarverslag, met de belangrijkste ontwikkelingen in 2022, het in 2022 gerealiseerd beleid in de verschillende beleidsvelden, met toelichtingen per beleidsveld en de verplichte paragrafen;
- de jaarrekening met het financiële deel met de exploitatierekening 2022 naar kostendrager, naar beleidsvelden, de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten en de balans per 31 december 2022 met toelichting.

1.3 Voorstel resultaatbestemming

Het nog te bestemmen resultaat 2022 bedraagt € 2.783.000 positief (begroot € 5.420.000 negatief).

Voor kostendrager zuiveringsbeheer is het resultaat voor bestemming 2022 € 155.000 positief (begroot € 5.225.000 negatief).

Voor kostendrager watersysteembeheer is het resultaat voor bestemming 2022 € 2.628.000 positief (begroot € 195.000 negatief).

Een nadere toelichting op de afwijking ten opzichte van de begroting na wijziging is opgenomen in hoofdstuk 1 van de Jaarrekening 2022.

Er zal een afzonderlijk voorstel voor resultaatbestemming 2022 aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

2 BELEIDSVELDEN

Beleidsveld Watersysteem

1. Doelen van het beleidsveld

Het beleidsveld Watersysteem omvat de inrichting, beheer en onderhoud van watersystemen, vergunningverlening en handhaving, Keur en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot watersysteembeheer.

2. Prestaties van het beleidsveld

2.1. Jaaroverzicht Watersysteem (vanuit WKC jaaroverzicht 2022)

Hoe staat het watersysteem ervoor na afgelopen jaar? Hoe heeft de ecologie zich ontwikkeld?

Watersysteem

Het jaar 2022 was na 2018 het droogste jaar van de afgelopen tijd. In augustus en september van 2022 was het neerslagtekort zelfs groter dan in 2018! Door de neerslag in september en de tweede helft van december is 2022 met een gering neerslagoverschot afgesloten, namelijk 29 mm. Het algemene beeld is dat er alleen in februari meer is afgevoerd dan gemiddeld. Dit komt door de bovengemiddelde neerslag in februari. En doordat de grond aan het begin van het jaar redelijk verzadigd was door de neerslag in 2021. De waterbalans laat zien dat er afgelopen jaar meer is afgevoerd en verdampt dan dat er aan neerslag is gevallen. Daardoor zijn opnieuw grondwaterreserves aangesproken. Gelet op de grondwaterstanden is het nog steeds droog in het gebied. Vooral in de natuurgebieden op hogere koppen zijn de grondwaterstanden afgelopen jaar weer gedaald. De grondwaterstanden liggen bijna overal nog steeds lager dan op 1 januari 2018.

Ecologie

De droogte van 2022, maar ook klimaatverandering, beheer, onderhoud en inrichting van het watersysteem, hebben sterk de toestand van de ecologie bepaald. Als gevolg van de droogte en lage afvoeren in 2022 zien we een toename van de beverdammen in een aantal beken en sloten. Ook hebben we weer grondwater moeten pompen in een aantal beken waar zeer hoge natuurwaarden aanwezig zijn met als doel deze niet geheel te verliezen. Het beheergebied van De Dommel wordt ook gekenmerkt door heide incl. vennen met bijzondere natuurwaarden. De droogte die al vanaf 2018 is ingezet lijkt vooral in 2022 grote ecologische achteruitgang te laten zien, zeker onder de libellen. Omdat veel van de vennen al vanaf de jaren '70 sterk verdroogd zijn en basiswaterstanden zeer laag door ontwatering van deze gebieden zijn ze zeer gevoelig voor droogval, en is langdurige droogte hier dus funest voor de ecologie.

Voor wat betreft de waterkwaliteit zien we gelukkig verbeteringen zoals de terugkeer van een bijzondere kokerjuffer in de dommel bij Sint-Oedenrode. Ook zien we dat veel van onze beekdalen de laatste jaren metamorfoses hebben ondergaan door onze beek(dal)herstelwerkzaamheden. Daar waar we het hele beekdal breed natuurlijker heringericht hebben zien we de insecten weer toenemen. Een resultaat van de toename

van insecten en houtwallen is de terugkeer van de Grauwe klauwier. Helaas is het voor de grote waternavel ook een goed jaar geweest. Deze exoot gedijt goed onder warme omstandigheden, waardoor deze sneller groeit dan overige planten en kan overwoekeren.

2.2. Voldoende Water

Het doel van de watertransitie is een toekomstbestendige (grond)waterhuishouding in 2050. Aanvulling en onttrekking van grondwater zijn in balans en laten een positieve trend zien; het grondwater wordt niet meer uitgeput. Droogte en overlast door een klimaat met meer extremen treden nog steeds op. Maar we hebben samen met de gebiedspartners een nieuwe waterhuishouding ontwikkeld en ingericht, waarmee we slimmer en sneller kunnen anticiperen op periodes met te veel of te weinig water. De effecten van deze extremen zijn daarmee minimaal.

Dit traject naar 2050 is ontwikkeld aan de hand van drie sporen:

1. Meer water conserveren.
2. Minder grondwater gebruiken.
3. Slimmer en sneller sturen om de effecten van periodes met te weinig water (droogte) te minimaliseren.

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- Voor de groen/blauwe opgave is het streef-/toekomstbeeld gereed.						
- Samen met de input van de overige opgaven is het speelveld van doelen/opgaven en belangen van alle partners in beeld gebracht.						
- Er is (bestuurlijk) commitment over de doelen/opgaven en aanpak. Nieuwe vormen van bestuurlijke consultatie en besluitvorming zijn toegepast.						
- Er is een start gemaakt met de vertaling van doelen naar concreet beleid, opgaven, kaders en instrumenten ten behoeve van projectmatige aanpak. De uitvoeringsstrategie is met partners verkend en afgestemd.						
Een GGA-gebied incl. herstel grondwaterbalans:						
- Voor dit deelstroomgebied is samen met partners een waterbalans opgesteld om te onderzoeken of en hoe herstel mogelijk is.					x	
<i>Toelichting: In het GGA-trekkergebied Bovenlopen Beerze wordt gewerkt aan het opstellen van een waterbalans. De inhoudelijke uitwerking vereist meer doorlooptijd en inspanning. Momenteel worden handelingsperspectieven opgesteld voor beekdalen, flanken en bebouwd gebied. Het doorgronden/doorleven ervan vereist zorgvuldigheid als ook het proces om de perspectieven te delen en bespreken met partners. Hierdoor lopen meerdere van onderstaande resultaten vertraging op, maar oorspronkelijke planning wordt aangehouden en blijft voorsnog haalbaar.</i>						
- Er is bestuurlijk commitment over de opgave GGA en het herstel van de grondwaterbalans.					x	
- Er zijn geactualiseerde data en kaartbeelden van de actuele waterbalans en de gewenste waterbalans. Met daarbij ook de (gewenste) impact van o.a. Vlaanderen en effluent in deze waterbalans op deelstroomgebiedsniveau.					x	
- De partners in het gebied zijn actief betrokken bij het opstellen van de kaartbeelden, het verzamelen van data en de gewenste balans.						

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- In dit deelstroomgebied is geoeft met interventies die nodig zijn om de gewenste grondwatervoorraad mogelijk te maken.					x	
- De samenwerking met gemeenten is opgezocht voor ondersteuning en opties aanpak stedelijk water.						
- In 2022 worden op kleine schaal in dit deelstroomgebied met de landbouw innovaties verkend en indien mogelijk toegepast met als doel dat succesvolle innovaties in 2027 beschouwd worden als standaard (best practice).						
Gebiedsprocessen GGA, trekker derden:						
- Het waterschap heeft de trekkers/partners ondersteund met een faciliterende en toetsende rol. Er zijn 10 GGA-gebieden die door derden worden getrokken.						
<p><u>Toelichting:</u> De GGA-gebiedsproces trekker derden in ons beheergebied is momenteel enkel de provincie Noord-Brabant. Het 'GGA-gebied' is veelal in meer dan 10 deelgebieden opgedeeld. De partnerorganisaties richten zich op het organiseren van gebiedsprocessen en -visies in deze afgebakende deelgebieden. Waterschap De Dommel verzorgt een vlakdekkend visietraject en gebiedsproces in de 5 GGA-trekkersgebieden, waarbij tevens partnerorganisaties een deelgebied vormgeven. Deze 5 gebieden dragen bij aan het gebiedsplan van N2000-gebieden: Kempenland-West, Grootte Heide Leenderbos en de Plateaux en Strabrechtse Heide.</p>						
- Samen met de provincie en trekkers/partners is wat we willen en hoe dat te bereiken in deze GGA-gebieden scherper gemaakt.					x	
<p><u>Toelichting:</u> Provincie Noord-Brabant is regisseur van de vertaling van de stikstofdoelen, de natuurdoelanalyse en toe te passen werkwijze (routekaart Gebiedsgerichte aanpak groen blauw). De afstemming door Provincie met trekkers/partners vereist aandacht vanwege de (opgelegde) tijdsdruk. Dit vraagt continue aandacht voor commitment en tijdige betrokkenheid van het waterschap.</p>						

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
<p>- In 2022 zal enig inzicht zijn verkregen in de haalbaarheid van de realisatie van de KRW-doelstellingen in 2027. Belemmeringen worden inzichtelijk gemaakt en met oplossingsscenario's aan het bestuur voorgelegd.</p> <p>Toelichting: <i>Oplossingsrichtingen worden in 2022 voorbereid en in aanloop naar het Beleidsplan 2023-2027 bestuurlijk voorgelegd. In het afgelopen kwartaal is extra capaciteit in gezet op de voorbereiding voor de bestuurlijke consultatie in het voorjaar 2023.</i></p>						
<p>Innovatie, strategie, nieuwe instrumenten, grondwaterdeskundigheid en integraal (waterkwaliteits)beleid:</p>						
<p>- In 2022 worden, op basis van de ervaringen uit de lopende projecten en de GGA gebiedsprocessen, interventies ontwikkeld die de gewenste grondwaterbalans nodig heeft.</p>						
<p>- Er zijn complexe beleidskeuzes voorbereid (omgaan met gewaskeuzes, ecosysteemdiensten, alternatieven voor grondbeschikbaarheid, risico's, gevoeligheid intensieve buien en droogte, het beregeningsbeleid, kanovaart, kleine onttrekkingen). Onderzocht wordt of de inzet van het huidige instrumentarium voldoende is voor de beleidskeuzes. Er wordt uitgewerkt hoe dit, vrijwillig maar niet vrijblijvend, kan worden ingevuld. Ook in de tijd.</p>						
<p>- Het grondwaterbeleid is geactualiseerd met innovatieve instrumenten en bestuurlijk vastgesteld.</p> <p>Toelichting: <i>Er is niet één afsprakenkader voor grondwaterbeleid. Dit bestaat uit beleid voor beregening, beleid voor kleine onttrekkingen enz. Beregeningsbeleid en beleid kleine onttrekkingen zijn in ontwikkeling. Begin 2023 is beleid kleine onttrekkingen vastgesteld door DB. En de houtskoolischeits voor beregeningsbeleid is besproken in de AB-commissie. Ook is een Uitvoeringstrategie Voldoende Water opgesteld die begin 2023 wordt voorgelegd aan het bestuur.</i></p>						

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- Onderzoek is uitgevoerd naar het functioneren van het grondwatersysteem/herstel, de kansen voor de landbouwstructuur en –transitie.						
- Alternatieve vormen van dataverzameling zijn toegepast. <i>Toelichting: Alternatieve vormen van dataverzameling zijn verkend, bijv. voor de kleine onttrekkingen. Daar is gesproken met diverse data-specialisten, maar ook met partners die over relevante data beschikken (Brabant Water) om te kijken hoe we innovatief en slim data kunnen verzamelen om uitspraken te doen over kleine onttrekkingen. De uitkomst van de verkenning is dat we dit spoor niet verder uitwerken, aangezien dit niet opportuun lijkt. We werken door aan de meldingsplicht, waarmee we data verzamelen.</i>					x	
- Nieuwe instrumenten en formats zijn ontwikkeld op gebied van hydrologie en ecosysteemdiensten. Er is een aanpak voor de kleine onttrekkingen opgesteld en toegepast in het GGA-gebied met grondwaterherstel.						
- Er is voor deze vraagstukken innovatie en nog veel (aangepast) beleid en bestuurlijke besluitvorming nodig (zowel intern als samen met provincie) met hulp van strategische adviseurs. De dialoog en besluitvorming hiervoor worden georganiseerd.						
Overige resultaten voor 2022 spoor 1: meer water conserveren						
- Er is een basism Meetnet grondwater gerealiseerd. <i>Toelichting: Aanbesteding aanleg basism Meetnet loopt. Per 1 maart start gecontracteerde partij. Verwachte datum basism Meetnet gereed: 31-7-2023. Participatietraject met de Ondernemingsraad over de beheer- en onderhoudstaken is succesvol doorlopen.</i>				x		

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
<p>- Vanuit Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRa) zijn in 2022 met alle gemeenten in Brabant eenduidige afspraken gemaakt op welke wijze het bebouwde gebied een bijdrage levert aan het gewenste effect in 2027 (afspraken Convenant Grondwater).</p> <p><u>Toelichting:</u> <i>In het grondwaterconvenant is voor het behalen van bovenstaande ambitie het jaartal 2023 opgenomen. Het resultaat uit de begroting is niet gehaald in 2022. Gemeenten zijn nog onvoldoende aangehaakt bij het Convenant Grondwater. Het grondwaterconvenant is ondertekend door 13 partijen in Noord-Brabant. Daarbij zijn gemeenten inhoudelijk niet betrokken geweest. Hierdoor komen er wellicht risico's in beeld op het gebied van bepaalde gemeentelijke watertaken of worden er kansen gemist voor ruimtelijke oplossingen op het gebied van droogtebestrijding. De Brabantse gemeenten zijn daarom uitgenodigd mee te denken over de gemeentelijke bijdrage aan het huidige convenant met als doel dat gemeenten mede kunnen ondertekenen. Om dat voor elkaar te krijgen wil de provincie via het Platform Klimaatadaptatie Zuid-Nederland in gesprek met de zogenaamde werkeenheden waar gemeenten en de waterschappen deel van uitmaken. Provincie is regisseur en is het traject om gemeenten aan te haken opgestart. Eerste indrukken zijn dat de gemeenten zich niet serieus behandeld voelen. De planning is om in de loop van 2023 hierover aanvullende afspraken te maken. Desondanks maken we als waterschap en gemeenten al flinke vorderingen met de afspraken over DPRa. Zie ook de teksten over klimaatadaptatie in de Burap. 58% van de gemeenten heeft een klimaatagenda, 76% van de gemeenten heeft een klimaatbeleid. Alle drie de werkeenheden in het Dommelgebied hebben een gezamenlijke klimaatagenda opgesteld. Vasthouden en infiltreren van regenwater maakt onderdeel uit van deze agenda's. Het zuinig omgaan met grondwater mag meer aandacht krijgen.</i></p>				x	x	
- Waterschappen zetten het overleg met gemeenten voort over hoe de grondwateraanvulling in stedelijk gebied kan worden gestimuleerd.						
- In de 3 stedelijke gebieden Eindhoven, Tilburg en een landelijke gemeente wordt de huidige samenwerking in het kader van de klimaatagenda versterkt doordat er meer focus en tijd beschikbaar is.						

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- De activiteiten uit programma Leven-De-Dommel en de droogte-/motorkap-aanpak gaan met een tijdelijk team in 2022 door.						
- De klimaatbufferregeling en afkoppelverduubelaar worden voortgezet in 2022 via de reguliere organisatie. <u>Toelichting:</u> <i>Beide regelingen voor gemeenten worden onderdeel van een nieuwe regeling, de Bijdrage-regeling gemeentelijke uitvoeringsagenda's klimaatadaptatie. In 2022 is de voorbereiding van deze regeling gestart. In het eerste kwartaal van 2023 gaat deze regeling lopen. Vertraging is ontstaan doordat eerst de uitkomsten van het onderzoek van de rekenkamercommissie naar de effectiviteit van stimuleringsregelingen zijn afgewacht.</i>				x		
- Het nemen van conserverende maatregelen op de flanken bij uitvoeringsprojecten.						
Overige resultaten voor 2022 spoor 2: minder grondwater gebruiken						
- De kleine onttrekkingen zijn in beeld gebracht. Om dit te kunnen zal een alternatieve aanpak en digitale transformatie toegepast moeten worden. Ook kan gedacht worden aan een combinatie van inventariseren en data-analytics. <u>Toelichting:</u> <i>Samen met de andere Brabantse Waterschappen werken we aan de uitwerking van dit beleid. Het plan van aanpak gaat uit van een looptijd 2022 (fase 1) en 2023 (fase 2). We hebben een voorstel ten aanzien van het introduceren van een meldingsplicht voor kleine onttrekkingen begin 2023 in het DB gebracht. In 2023 wordt dit geëffectueerd en zal meer zicht komen op de omvang van de kleine onttrekkingen.</i>				x		
- Het beleidsvoornemen is een stand still af te kondigen in deelgebieden of gebiedsdekkend.						
- Er is een aanpak uitgedacht om kleine onttrekkingen terug te brengen.						

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- De grote watergebruikers in het Dommelgebied zijn bekend en vraag en aanbod van de gewenste waterkwaliteit en -kwantiteit nu en in de toekomst zijn in beeld gebracht. <u>Toelichting:</u> <i>Wij hebben van alle vergunde onttrekkers in beeld hoeveel zij jaarlijks onttrekken. We werken toe naar een pilot rond vraag en aanbod van watergebruik in Tilburg (projectleider is medio 2022 gestart). Daarvoor inventariseren we de gevraagde waterkwantiteit en -kwaliteit (o.a. verkennen we hergebruik effluent). Dit is lokaal. We hebben daarnaast 'de Waterbank' geïnitieerd, een initiatief waar vraag en aanbod van restwater bij elkaar worden gebracht. Er is nog geen totaaloverzicht van grootgebruikers binnen Waterschap De Dommel beschikbaar.</i>					x	
Overige resultaten voor 2022 spoor 3: slimmer en sneller sturen						
- In 100% van de bestemmingsplannen vraagt het waterschap in het advies aandacht voor de aanvulling van het grondwater.						
- Voor 50-60 locaties in A-watergangen zijn de rijplaten vervangen door structurele maatregelen zoals drempels en stuwen.						
- 50-70 nieuwe of aangepaste stuwen (incl. vistrappen) in A-watergangen.						
- 40-50 stuwen zijn geautomatiseerd.						
<u>Toelichting:</u> <i>Er zijn in 2022 37 stuwen geautomatiseerd. Begin 2022 is er al voor gekozen om een iets kleiner aantal te automatiseren, maar wel een standaardisatie door te voeren. Dit maakt nieuwe stuwen automatiseren in de toekomst en het beheer en onderhoud eenvoudiger. Doelstelling voor 2022 is altijd geweest 35 stuwen. In de begroting stond abusievelijk 40-50. In 2023 zullen 50 stuwen geautomatiseerd worden.</i>						
- Draaiboek piekbuien is opgesteld en het handelingsperspectief droogte is ge-update.						

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- In 2022/2023 maken we de streefpeilen, conserveringsmarges en huidige waterstanden per watergang/stuw digitaal inzichtelijk voor het tactisch/operationeel beheer. We stellen vast hoe deze informatie effectief per doelgroep kan worden geraadpleegd en kan worden toegelicht.						
- Er is onderzoek of het effectiever inzetten van gestuurde waterbergingen om water vast te houden mogelijk is.						
- Met behulp van digitale informatie wordt onderzoek of de weersvoorspelling gekoppeld kan worden aan bijv. vochtgehalte bodem (opslagcapaciteit) en stuwinstellingen (geautomatiseerd). <i>Toelichting: In een pilot is onderzocht of op basis van de data van OWASIS* in combinatie met weersvoorspellingen kan worden bepaald of het peilbeheer omhoog moet. Dit bleek nog niet toepasbaar, omdat de data daar nog niet voor geschikt zijn. Deze pilot is daarom stopgezet. Begin 2023 wordt gezien wanneer de pilot met een andere dataset weer kan worden opgepakt.</i>					x	
- <i>*OWASIS valt onder het Integrated Applications Promotion Programme van de European Space Agency (ESA). Dit programma demonstreert innovatieve producten die gebruikmaken van satellietdata aan eindgebruikers.</i>						
- Waterklik wordt verder in de organisatie geïmplementeerd. Met de actuele stand (real time) van het watersysteem kan, in plaats van het weekbericht, nog beter geanticipeerd worden op eventuele weersveranderingen. Via een app worden de geautomatiseerde stuwen op basis van deze actuele informatie door de beheerders bediend. Onderzoek wordt hoe de volgende fase ontwikkeld kan worden voor sturing per cluster of op basis van voorspelde peilen. De stand van het onderhoud van het watersysteem wordt voor steeds meer onderdelen in Watermaatje zichtbaar gemaakt. Daarna wordt de informatie gekoppeld aan de Perceelwijzer.						

Nadere toelichting bij Voldoende Water

De resultaten in de begroting zijn gepland voor 2022 met doorloop naar 2023. De voortgang is afhankelijk van het vormen van de organisatie voor de nieuwe opgaves en het vormen van teams met huidige en nieuw te werven medewerkers. Het afgelopen half jaar is gestart met de werving en plaatsing van nieuwe medewerkers. De teams beginnen zich te vormen maar zijn nog niet in alle gevallen compleet. Werving van ervaren projectleiders en specialisten duurt langer.

In alle GGA-gebieden van Waterschap De Dommel is gestart met de gebiedsgerichte aanpak. De voortgang van de gebiedsgerichte aanpak is per gebied aangegeven door onderstaande fasering. Het GGA-gebied Bovenlopen Beerze is het gebied met focus op herstel grondwaterbalans. Momenteel wordt onderzocht hoe de grondwaterbalans in beeld gebracht kan worden en welke gegevens/data nodig zijn om de balans op te kunnen stellen.

Voortgangsoverzicht GGA:

	Fase	voorbereiding	verkenning	visie	planuitwerking	realisatie	beheer
	Product	opdrachtverkenning	intentieverklaring	samenwerkings-ovk	uitvoeringscontract		
Trekker waterschap							
Stikstofgevoelige gebiedsprocessen:							
<i>* GGA Kempenland West - deelgebieden:</i>							
01. Flanken Grote Beerze			75%				
02. Bovenlopen Beerze			75%				
<i>* GGA Leenderbos, Grote Heide en De Plateau:</i>							
03. Bovenlopen Keersop			75%				
04. Dommeldal/Beekloop			75%				
<i>* GGA Strabrechtse Heide:</i>							
05. Sterkselse Aa			25%				
06. Onweerstaanbaar Someren				75%			
Overige gebiedsprocessen:							
07. Howabo 2.0			25-50%				
08. Visietraject voor het Dommeldal				25%			
Trekker derden							
Stikstofgevoelige gebiedsprocessen:							
09. GGA Kampina (Natuurmonumenten)			25%				
10. GGA Regte Heide (Provincie NB)			75%				
11. GGA Strabrechtse Heide (Provincie NB)			75%				
12. GGA Loonse en Drunense Duinen (Provincie NB)			0-25%				
<i>* GGA Kempenland West - deelgebieden:</i>							
13. Brongebied Run (gemeente Eersel)		25%					
14. Landschotse Heide (gemeente Eersel)		25%					
15. Verbreding Kleine Beerze (gemeente Eersel)		25%					
16. Brongebied Reusel-Raamsloop (-)					0-25%		
Overige gebiedsprocessen:							
17. Rosephoeve				25%			
18. Tongelreep-Warmbeek (-)					0-25%		
19. Leijen (particuliere initiatiefnemers)		75%					
20. Oirschotse Heide (-)			25%				

Hieronder een toelichting op de voortgang op hoofdlijnen, risico's en beheersmaatregelen:

- Voor alle stikstofgevoelige N2000 gebieden is de gebiedsgerichte aanpak (GGA) opgestart. Een vaste aanpak wordt gehanteerd volgens een bepaalde fasering (voorbereiding-verkenning-gebiedsvisie-uitvoeringsprogramma-uitvoering), zodat gestuurd kan worden op voortgang. Ieder GGA-gebied heeft een bestuurlijke stuurgroep die iedere fase afsluit met een go/no-go moment en vervolgspraken maakt voor de volgende fase. De voortgang verschilt per gebied. In ieder gebied wordt toegewerkt naar het opstellen van een (concept) gebiedsplan met onderbouwing van benodigde financiële middelen. De gebiedsplannen dienen als input voor de gesprekken over de verdeling van Rijksmiddelen.
- Op nationaal niveau wordt gewerkt aan kaders en het perspectief voor de landbouw inclusief de inzet van de vele miljarden die het Rijk heeft uitgetrokken voor het landelijk gebied (Nationaal Programma Landelijk Gebied). Het provinciebestuur van Noord-Brabant is bezig met het vertalen naar een Brabants Programma Landelijk Gebied. De voortgang hierop en de te maken keuzes zijn bepalend voor het verloop van het omgevingsproces en het commitment van participerende organisaties. De mijlpalen zijn strikt en de planning staat 'standaard' onder druk. Behoud van tempo en zorgvuldigheid zijn belangrijke stuurparameters. De verkiezingen van de Provinciale Staten en waterschapsverkiezingen en de bijbehorende formaties gaan ook een rol van betekenis spelen in de besluitvorming.

Meer water conserveren / minder grondwater onttrekken /slimmer en sneller sturen (incl. innovatie, strategie, instrumenten etc.)

Voor beregeningsbeleid en inventarisatie kleine onttrekkingen zijn begin 2022 plannen van aanpak opgesteld. Alternatieve en nieuwe vormen van dataverzameling worden met partners onderzocht.

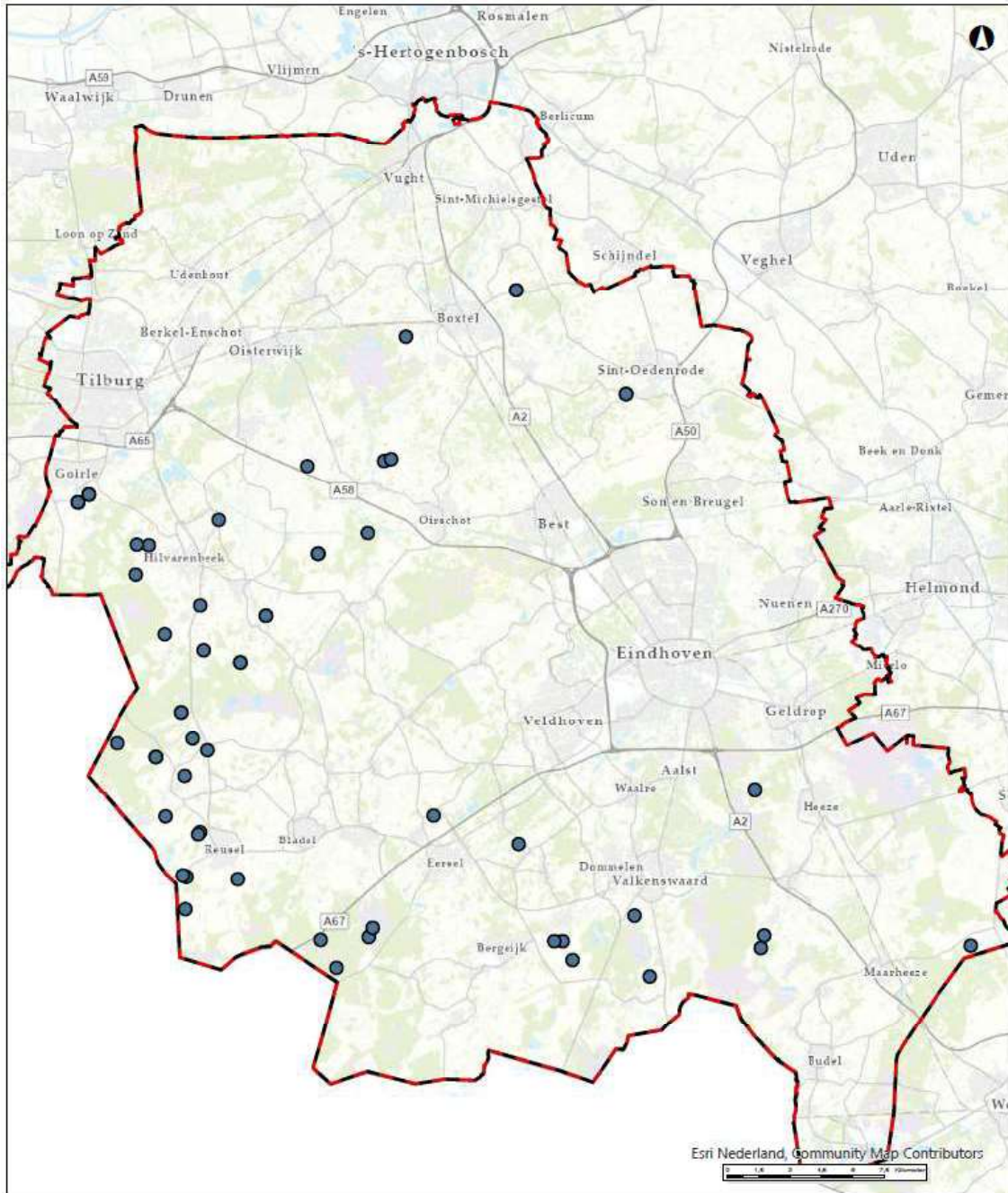
Er zijn 70 maatregelen voor waterconservering gerealiseerd en ongeveer 150 maatregelen in onderzoek/voorbereiding. Dit zijn zowel A- als B-watergangen. Onderdeel hiervan zijn lopende onderzoeken in gebieden van Brabants Landschap en Staatsbosbeheer. In 2023 moet dit leiden tot (uitvoer van) concrete maatregelen. De maatregelen komen onder andere tot stand in samenwerking met individuele agrarische ondernemers, agrarische samenwerkingsverbanden, terreinbeherende organisaties en landgoedeigenaren.

Er zijn in 2022 37 stuwen geautomatiseerd, waarvan 3 stuwen in het reguliere werkproces van Beheer en Onderhoud Watersysteem. In 2023 zullen opnieuw stuwen geautomatiseerd worden, die helpen water vast te houden. Zij kunnen op een later moment reageren en toch het wateroverlastrisico beheersen en na een hoogwaterpiek sneller weer omhoog gaan. Het ombouwen van 9 vispassages zodat zij minder water afvoeren zonder functieverlies is in voorbereiding. Dit project heeft enige vertraging doordat de subsidieaanvraag meer tijd in beslag nam, maar wordt in 2023 gerealiseerd.

Wens voor de toekomst is om niet alleen te rapporteren over het aantal genomen maatregelen, maar ook een indicatie te geven van de hoeveelheid vastgehouden water.

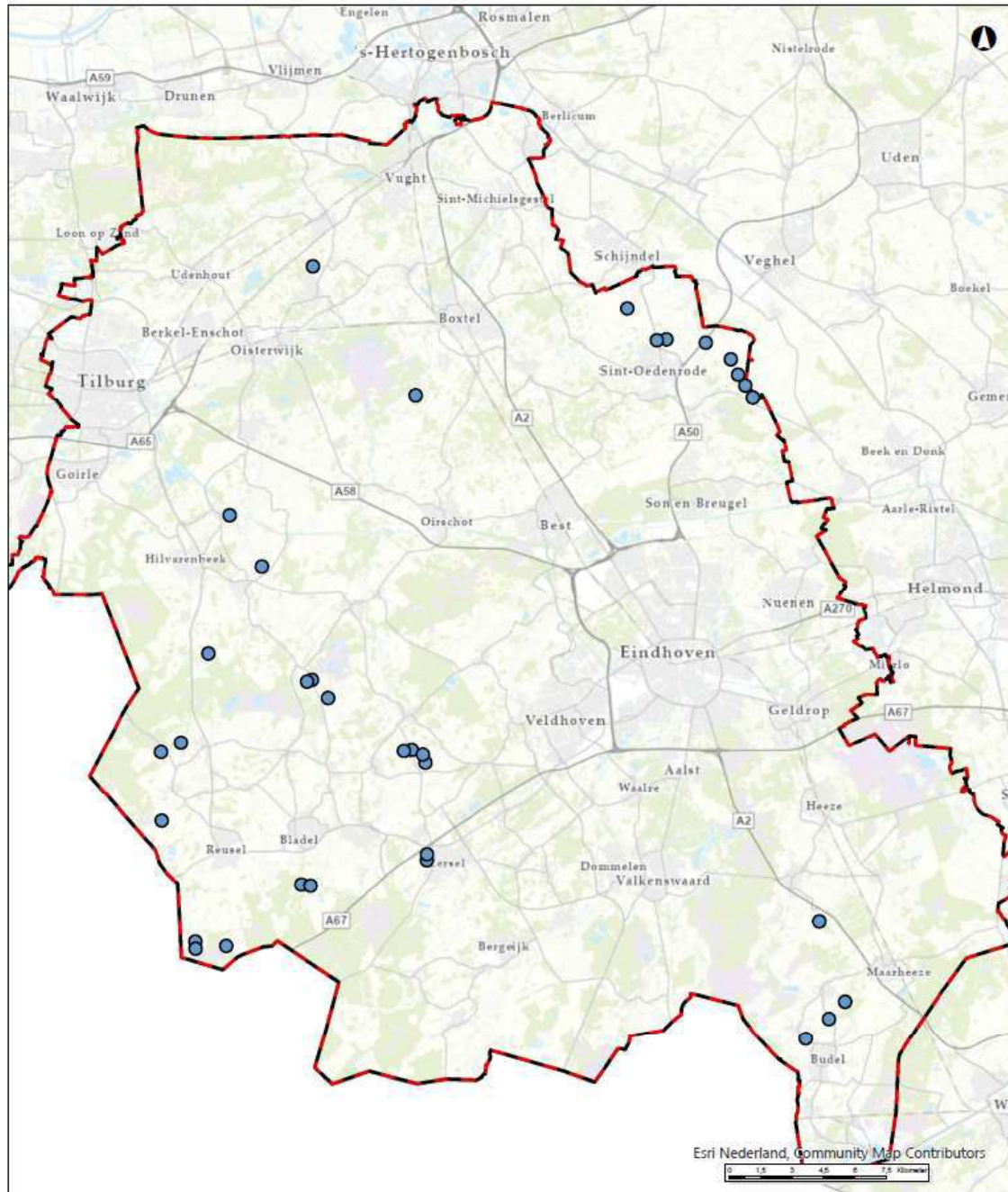
Verder is in de afgelopen periode veel energie gestoken in het vertalen van het WBP5 in de Beleidsbegroting 2023. In het najaar leidt dit tot concrete handelingsperspectieven voor Schoon Water – Droge Voeten – Voldoende Water. Voldoende Water heeft daarbij de hoogste prioriteit, mede ingegeven door de aanhoudende droogte van afgelopen zomer en het verschijnen van het rapport “Zonder Water geen Later” van de Brabantse Adviescommissie Droogte. Het advies is een bevestiging van de koers van onze watertransitie en gaat om het ombouwen van ons systeem gericht op het afvoeren van water naar een systeem gericht op het vasthouden van water.

Waterconserverende maatregelen:

<p>Versnellingssteam Waterconserverende maatregelen</p>		<p>Auteur: Jonas van Duijvenbode Datum: 22-2-2023</p>	
<p>Legenda</p> <p>● gerealiseerde maatregelen 2022</p> <p>□ Waterschapsgrens</p>		<p>Kaartnummer: Referentie: Projectnummer Schaal: 1:245.751</p>	
		<p>Esri Nederland, Community Map Contributors</p> <p>Waterschap De Dommel</p>	

Automatiseren stuwen:

<p>Slim sturen Automatiseren Stuwen</p> <p>Legenda Tranche</p> <p>● Tranche 2 (2022) 34x opgeleverd</p> <p>□ Waterschapsgrens</p>	<p>Esri Nederland, Community Map Contributors</p>	<p>Auteur: Jonas van Duijvenbode</p> <p>Datum: 13-2-2023</p> <p>Kaartnummer:</p> <p>Referentie: Projectnummer</p> <p>Schaal: 1:245.751</p>

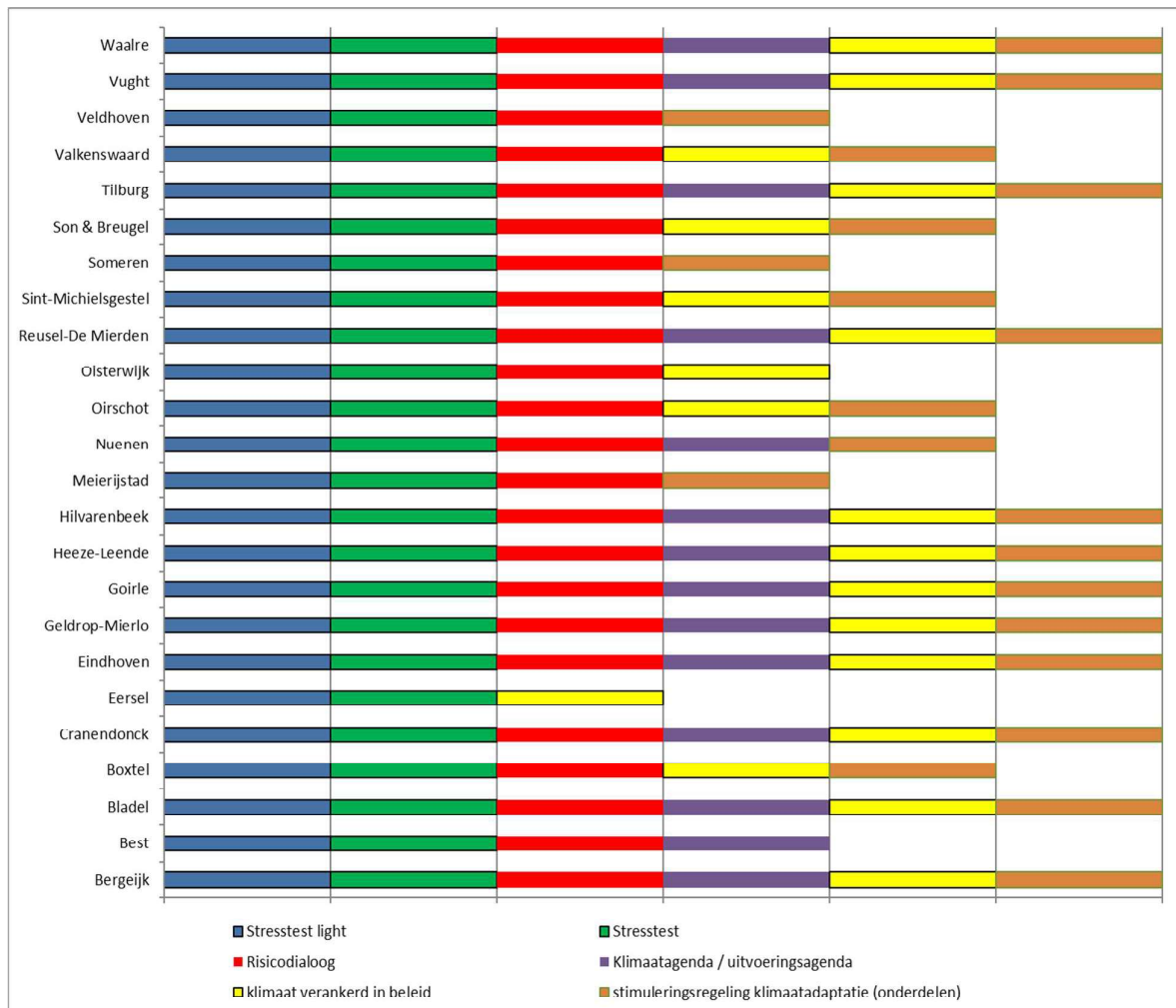
Overige resultaten:

Klimaatadaptatie

Doelstelling voor 2022 was “in 70% van onze gemeenten zijn klimaatstresstesten vertaald in een klimaatagenda en verankerd in gemeentelijk beleid”. Deze doelstelling is gedeeltelijk gehaald. 58% van de gemeenten heeft een klimaatagenda, 76% van de gemeenten heeft een klimaatbeleid. Overigens hebben alle drie de werkeenheden in het Dommelgebied een gezamenlijke klimaatagenda opgesteld.

Stand van zaken 31 december 2022:

- 58% van de gemeenten heeft een klimaatuitvoeringsagenda. Er is grote diversiteit tussen gemeenten hoe hier invulling aan wordt gegeven. In een aantal gevallen wordt dit ingevuld voor de hele werkregio;
- 100% van de gemeenten heeft een klimaatstresstest uitgevoerd;
- 96% van de gemeenten heeft een risicodialoog gevoerd;
- 79% van de gemeenten heeft klimaatbeleid;
- 88% van de gemeenten heeft een vorm van een stimuleringsregeling klimaatadaptatie.

Inmiddels is met een aantal gemeenten gesproken over de invulling van de uitvoeringsagenda en de wijze waarop het waterschap deze financieel kan gaan ondersteunen op specifieke onderdelen. De bijdrageregeling krijgt de vorm van een “nadere uitwerking van de Algemene subsidieverordening (ASV)”. Daarin zal een geschikte vorm van bevoorschotting van de bijdrage worden gekozen zodat zoveel mogelijk wordt voorkomen dat er grote pieken en dalen ontstaan over de uitvoeringsperiode tot en met 2027. In 2023 zal deze regeling in werking treden.

Beïnvloeding Rijksoverheidsbeleid

Komende jaren staat de grootste verbouwing van Nederland op rol. Dit betekent dat zowel op landelijk als stedelijk gebied ontwikkelingen binnen de ruimtelijke ordening gaan plaatsvinden, met daarbij de nodige gevolgen voor waterkwantiteit, -kwaliteit en veiligheid. Het gevolg is dat veel Rijksbeleid binnen ons gebied zal landen met als uitgangspunt ‘water- en bodemsturend’. Om te zorgen dat het principe ‘water- en bodemsturend’ voldoende geborgd wordt, proberen we daarom vanuit onze bevoegdheden hier invulling aan te geven, maar ook bevoegde gezagen te bewegen hier de juiste keuzes in te maken. Door samen met de waterschappen goed uitgelijnd te zijn, kunnen we ons belang optimaal inbrengen. Zo hebben we ‘water-en bodemsturend’ in Ontwikkelperspectief stedelijk Brabant vastgelegd in de vorm van de signaleringskaart. Maar ook zijn we met de Unie van Waterschappen gestart met de uitwerking van dit principe in de watertoets 2.0. Via de verschillende tafels hebben we in 2022 geprobeerd het waterbelang onder de aandacht te brengen, zowel op landelijk gebied als stedelijk gebied. In 2023 krijgt dit nadere uitwerking, aangezien voor 1 juli de meeste resultaten vastgesteld moeten zijn door Gedeputeerde Staten.

Basismeetnet grondwater

Doelstelling was om in 2022 een basismeetnet grondwaterstanden en een geoptimaliseerd beleidsmeetnet verdroging (BMV) te realiseren. In het verlengde van de ontwikkeling van deze grondwatermeetnetten zijn meerdere parallelle ontwikkelingen gestart om de grondwatermeetnetten en monitoring kwalitatief te ontwikkelen. Te weten:

- Goed vormgeven van het beheer en onderhoud (B&O) grondwatermeetnet.
- Het uitwerken van data en informatiestromen, samenhangend met de grondwatermeetnetten.
- Onderzoeken hoe inspanning op het projectenmeetnet te verminderen.
- De vertaling van het basismeetnet naar informatie in (een) dashboard(s) (zoveel mogelijk in lijn met afspraken in het convenant).

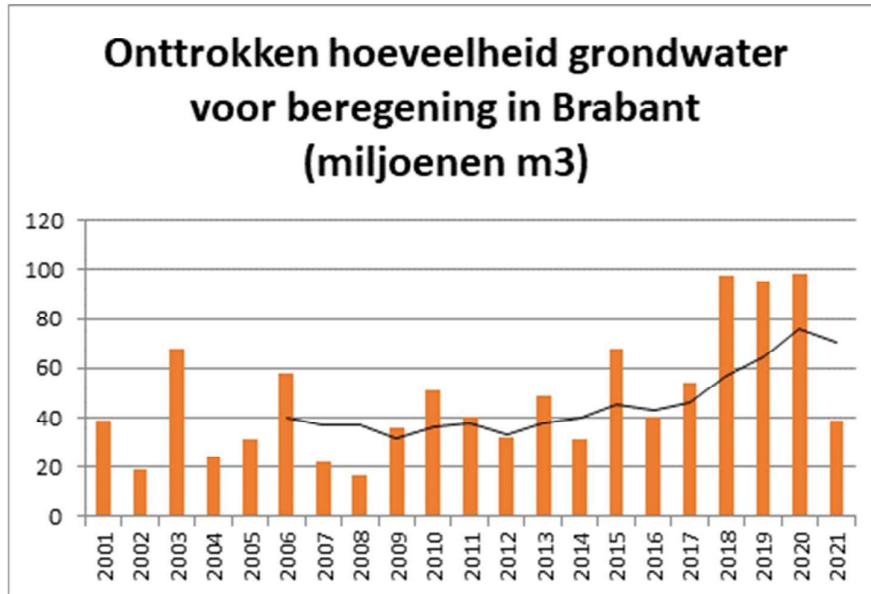
De buizen zijn geplaatst. Het nieuwe basismeetnet zal beheerd en onderhouden worden door een marktpartij. Zij zullen ook de validatie van de gegevens op zich nemen. Hoe die validatie plaatsvindt, wat de markt daarin doet en wat De Dommel zelf nog doet, moest uitgezocht worden voordat de aanbesteding kon starten. Dit heeft in de tweede helft van 2022 nog enige vertraging veroorzaakt. Oplevering van het basismeetnet grondwater wordt voorzien in de zomer van 2023.

Grondwateronttrekkingen

Jaarlijks moet vóór 1 februari opgave worden gedaan van de onttrokken hoeveelheden grondwater en wel van het daar voorafgaande jaar t-1. 99,2% van de opgaves over 2021 zijn binnen gekomen (van de 2.150 opgave-plichtigen). In totaal is er in 2021 volgens opgave 11.221.245 m³ onttrokken. De opgave is door de onttrekker ingediend, de juistheid is niet gevalideerd.

In 2018 is er volgens opgave 27.429.292 m³ onttrokken, in 2019 was dat 25.145.876 m³ en in 2020 was dat 25.810.808 m³.

Hieronder een overzicht van de onttrokken hoeveelheid grondwater Brabantbreed:

Het (grote) verschil in de onttrokken hoeveelheden wordt veroorzaakt door het verschil in droge en natte jaren. De trendlijn (voorgaand gemiddelde van 6 jaar) laat een stijging zien met name veroorzaakt door de 3 voorafgaande extreem droge jaren. 2021 was een gemiddeld nat jaar en daardoor zakt de trendlijn weer.

	onttrokken (x mln. m ³)			
	WAM	WBD	WDD	TOTAAL
2015	32,5	14,2	21,1	67,8
2016	20,4	10,5	9,4	40,3
2017	25,1	14,4	14,7	54,2
2018	43,9	26,6	27,4	97,9
2019	45,1	25,0	25,1	95,2
2020	49,8	22,5	25,8	98,1
2021	16,6	10,7	11,2	38,5

Ontwikkelingen grondvoorraad

Stand van zaken voorraadrekening waterschap

De voorraadrekening toont de oppervlakte van grond die het waterschap in eigendom heeft. Dit zijn de gronden op plekken waar projecten gepland zijn en gronden die als ruilgrond kunnen worden ingezet voor projecten om grond op de juiste plek te krijgen. De voorraadrekening mag conform AB-besluit van 13 juli 2022 maximaal 600 hectare groot zijn.

In onderstaande tabel zijn de ontwikkelingen van de voorraadrekening voor 2022 opgenomen.

Ontwikkeling voorraadrekening 31 december 2021 – 31 december 2022:

saldo voorraad op 01-01-2022		grondvoorraad in ha	waarde grondvoorraad
saldo voorraad op 01-01-2022		300	€ 23.347.146
	aankoop	57	
	overgeboekt van afgesloten projecten	0	
	subtotaal bijboekingen	57	
af:	verkoop	26	
	overgeboekt naar projecten	8	
	subtotaal afboekingen	34	
saldo voorraad op 31-12-2022		324	€ 24.540.981

Meerdere ruilingen (in tabel opgenomen als aankoop enerzijds en verkoop anderzijds) zijn in 2022 tot stand gekomen, waarbij gronden benodigd voor de projectrealisatie zijn verworven. Het gaat hierbij in hoofdzaak over ruilingen in de projectgebieden Run, Groote Beerze en Essche Stroom. De voorraadrekening is voor ca. 6 ha aangevuld met kansaankopen in gebieden waar de projecten nog aan het begin van het gebiedsproces staan.

Op dit moment zijn er lopende taxaties en onderhandelingen voor aan- en verkoop voor netto ca. 124 ha. De grondmarkt is roerig. Grondeigenaren maken meer gebruik van openbare verkoop van eigendommen. Het waterschap is dan één van de biedende partijen. Met betrekking tot grondruilingen vormt stagnatie als gevolg van huidige actualiteit rond het stikstofdossier en het addendum op 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (250 meter bufferzones in beekdal) een risico. Het waterschap blijft met eigenaren in gesprek en zet in op tijdige informatievoorziening over deze 'autonome' ontwikkelingen.

Al met al blijft de grondvoorraad zeer gering. Dit geldt voor een groot deel voor lopende projecten in een vergevorderd projectstadium. Het aantal afgeronde aankopen in projectgebieden in de verkennings- of definitiefase is gering. Dat vormt een voornaam risico op het realiseren van tijdgebonden opgaven als KRW. Huidige realisatiecijfers voor grondaankopen zijn te gering. Er wordt gewerkt aan grondstrategieplannen om meer zekerheid te krijgen op grondbeschikbaarheid.

2.3. Droge Voeten

In 2050 hebben we een toekomstbestendige waterhuishouding. Het systeem is in balans met de omgeving en kan periodes van droogte én een teveel aan water goed opvangen. In de stad zijn de openbare ruimte en bebouwing aangepast aan het veranderde klimaat.

In 2050 wordt schade door overstromingen van kapitaalintensieve functies, door goede samenwerking met gemeenten en provincies, in de ruimtelijke ordening zoveel mogelijk voorkomen. Daarbij is het waterschap duidelijk over wat iedereen aan bescherming van het waterschap mag verwachten en waar men zelf voor aan de lat staat. De beekdalen zijn klimaatrobust ingericht; de grenzen en regels zijn voor iedereen duidelijk.

De doelstellingen op het thema Droge Voeten zijn drieledig:

1. Voorkomen van overstromingen.
2. De gevolgen beperken van overstromingen.
3. Een goede crisisbeheersing als het tóch misgaat.

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- Zomerpiekbuien: met partners wordt een specifieke casus uitgewerkt en samenwerking en rolverdeling verkend. In 2022 wordt het ontwerpplan vastgesteld. <i><u>Toelichting:</u> Casus is de problematiek rondom de Gender in Veldhoven. Er lopen ambtelijke en bestuurlijke gesprekken over het ontwerpplan, de onderlinge samenwerking, rolverdeling, financiële verdeling. Het ontwerpplan is niet in 2022 vastgesteld. In 2023 zullen alle betrokken partijen concrete afspraken maken en vervolgstappen zetten.</i>				x		
- Overige keringsen: meerjarenprogramma vastgesteld, gecommuniceerd en uitvoering is gestart conform planning.						
- De voorlichting/communicatie over de betekenis van normloze beekdalen en reserveringsgebieden voor waterberging wordt in 2021 opgepakt en voortgezet in 2022. <i><u>Toelichting:</u> De betekenis van Normloze beekdalen en reserveringsgebieden zijn in een memo opgenomen en met een presentatie in de Commissie watersysteem gepresenteerd. Er zijn wijzigingen op de website doorgevoerd. Gezien de complexiteit van het begrip "Normloze" beekdalen zal hier blijvende aandacht voor nodig zijn.</i>						
De gevolgen beperken van overstromingen:						
- De lopende activiteiten uit programma Leven-De-Dommel en de droogte-/motorkapanaanpak worden geïntegreerd in de nieuwe programmering.						
- Sponswerking in bebouwd gebied vergroten. In de praktijk en in gemeentelijke plannen.						
- In 70% van onze gemeenten zijn klimaatstresstesten vertaald in een klimaatagenda en verankerd in gemeentelijk beleid.						

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- In samenwerking met betrokken partijen zijn aan de randen van bebouwd gebied tot en met 2022 in totaal zeker 10 klimaatbuffers ingericht waarmee overmatig stedelijk water kan infiltreren of worden gebruikt voor andere functies (en kan hiermee een oplossing zijn voor knelpuntlocaties zomerpiekbuien).						
Een goede crisisbeheersing als het toch misgaat:						
Naar aanleiding van de wateroverlast van juli 2021 zijn diverse leerpunten uitgezet in acties en trajecten.						

Nadere toelichting bij Droge Voeten

Howabo

Waterschap Aa en Maas, Waterschap De Dommel en partners werken samen aan mogelijke oplossing(en) voor de hoogwateropgave rondom Den Bosch. Begin 2022 is de intentieverklaring HOWABO 2.0 getekend door betrokken partijen en is een bouwstenenboek met mogelijke oplossingsrichtingen opgeleverd. Vervolgens zijn de meest kansrijke oplossingsmogelijkheden geïnventariseerd waar we in 2023 mee verder gaan. Er zijn verschillende soorten oplossingsrichtingen geformuleerd op basis van een adaptieve strategie (water vasthouden, hoger peil, waterberging, afvoeren). De oplossingsrichtingen kennen verschillende tijdspaden (korte-, middellange- en langetermijnmaatregelen). De uitwerking van gemaal Crèvecoeur is een kortetermijnmaatregel waar extra op wordt ingezet, omdat de Howabo situatie zich nu al kan voordoen. Verwachting is om in 2023 een samenwerkingsovereenkomst af te sluiten tussen Waterschap Aa en Maas en Waterschap De Dommel. De verdere uitwerking van oplossingsrichtingen vraagt de komende periode extra capaciteit en forse investeringen. Deze zullen in het Beleidsplan 2023-2027 worden meegenomen.

Zomerpieksituaties problemen De Gender bedrijventerrein De Run

In het stroomgebied van de Gender treedt bij bepaalde zomerpieksituaties overstroming en ongewenst wateroverlast op. Ook zijn er risico's bij bedrijventerrein De Run en het woongebied. Met de verantwoordelijke partijen willen we tijdens hevige zomerse neerslag het water beheersbaar opvangen en/of sturen. In 2022 is gestart met de Versnellingskamer Gender om slagvaardigheid te verbeteren. In 2023 wordt verwacht commitment te krijgen over het maatregelenpakket met de financiering en planning. Afspraken worden in een overeenkomst vastgelegd en bekrachtigd.

Overige keringen

Het herstelprogramma overige keringen staat vast in het vijfde Waterbeheerprogramma (WBP5) 2022-2027. Het programma komt uit de verkenning naar de staat van de overige keringen in 2021. Eerst worden de overige keringen aangepakt die het grootste risico op wateroverlast en schade hebben. Na detailanalyse en her-clustering van de aanvankelijke opgave (programmaperiode WBP-5) onderscheiden we nu 10 deelprojecten in 4 clusters. De voortgang gedurende het boekjaar 2022 is hieronder verwoord:

Cluster 1: Bossche Broek Zuid, Bossche Broek Noord en Halder – Volmeer:

- Deze 3 deelprojecten lopen voorop in het uitvoeringsprogramma. Start uitvoering is voorzien in jaar 2024. In 2023 zal het werk worden aanbesteed. Het streven is om het groot onderhoud van deze keringen in afstemming met en zo mogelijk gelijktijdig te realiseren met de inrichting van de Natte Natuurparel Bossche Broek Zuid (Brabants Landschap). Dit om uitvoeringsoverlast voor natuur en woonomgeving tot een minimum te beperken.

Cluster 2: Van Salmstraat Boxtel, De Rulse Hoeve Heeze, Rummeling Maarheeze:

- Deze 3 deelprojecten (totaal 2 km.) kennen na inmeten en nadere probleemanalyse een beperkte herstelopgave en kunnen al in 2023 weer worden overgedragen aan de beheerorganisatie(s) -> gereed 2023.

Cluster 3: Onderhoud regionale kering Klotputten, Eindhovens kanaal, Logtse Baan - Logtse Velden:

- Deze 3 deelprojecten staan voor de uitvoering gepland in 2025-2026. Voor de deelprojecten Eindhovens Kanaal en Logtse Baan – Logtse Velden is afstemming

met onze gebiedspartners van belang. Voor het Eindhovens kanaal zijn dit de gemeenten Eindhoven en Helmond en waterschap Aa en Maas. Voor Logtse Baan – Logtse Velden is dat met Natuurmonumenten. Ambtelijk is deze afstemming inmiddels opgestart.

Cluster 4: Hoogwaterbescherming Vught e.o.:

Dit deelproject omvat de hoogprioritaire waterkeringen Pestdijk, Volmeer-Bleijendijk en Beukenhorst en de laag prioritaire keringen Halse Broek/-Beemden en Esch (noordoostzijde Essche Stroom). Deze waterkeringen spelen een rol bij de hoogwaterbescherming van Vught e.o. in geval van een HOWABO-situatie. Onderzocht wordt of een gesloten stelsel van regionale keringen een passend antwoord zou zijn op de recente hydrologische inzichten. Besluitvorming is in voorbereiding en zal moeten plaatsvinden in het licht van HOWABO 2.0.

2.4. Majeure projecten beleidsveld Watersysteem

In onderstaande tabel zijn de majeure projecten zoals aangemerkt in de Beleidsbegroting 2022 opgenomen.

	Dommel St.O	Groote Beerze	Run	Keersop	Opwettense Watermolen
Budgetraming					
- Uitgaven [M€]	12,5	5,4	12,6	8,0	1,4
- Inkomsten [M€]	-5,8	-4,4	-8,1	-5,6	-0,6
- Netto kosten [M€]	6,7	1,0	4,5	2,4	0,8
Financiële realisatie per 31-12-2022					
- Uitgaven [M€]	4,3	3,7	8,1	3,0	0,32
- Inkomsten [M€]	-0,4	-2,9	-7,1	-1,1	-0,07
- Netto kosten [M€]	3,9	0,8	1,0	1,9	0,25
Tijd (realisatieperiode)	2023-2024	2021-2025	2019-2024	2022-2026	2023-2024
Projectdoelen					
- NNP [ha] ¹	-	339	246	129	-
- Inrichten waterlopen [km] ¹	1	7,7	8,3	5,0	-
- Vismigratie [n] ¹	-	4	6	-	1
- Integrale GGOR [ha]	-	400	300	150	-
- Keringen [stuks] ²	1*5	-	-	-	-
- Waterberging [ha] ²	-	15	100	-	-
- Natuurnetwerk Brabant [ha]	6	100	140	269	-
- Natura2000/PAS	-	✓	✓	✓	-
- Agrarische structuurversterking [-] ³	✓	✓	✓	✓	-
- Klimaatrobuust beekdal [-] ⁴	✓	✓	✓	✓	-
- Mooi water/recreatie [-]	✓	✓	✓	✓	✓

1. WBP-thema Voldoende Water deel KRW

2. WBP-thema Droge Voeten

3. Agrarische structuurversterking: o.a. Ondernemend NNB, grondruilingen/verplaatsingen, agro-toerisme

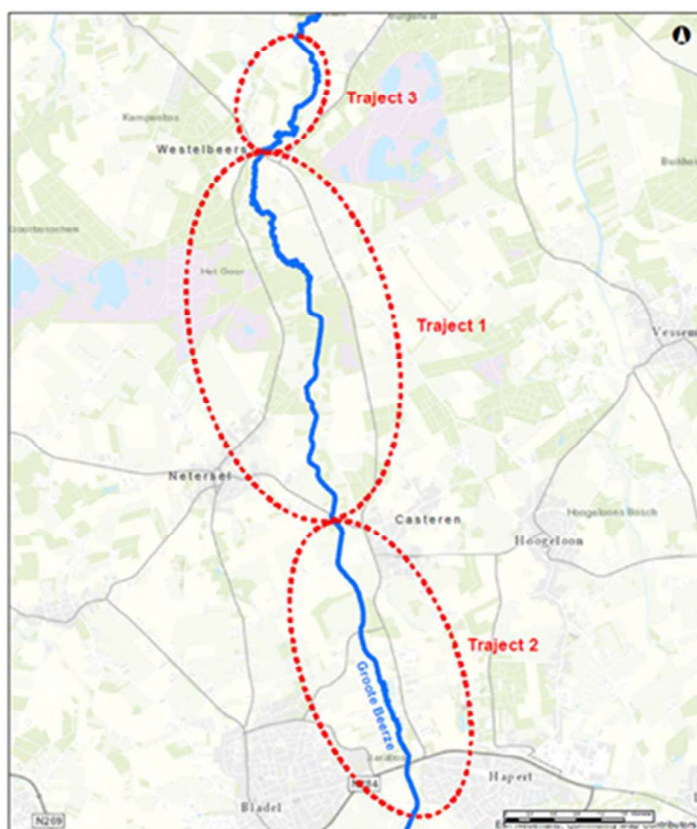
4. Klimaatrobuust: o.a. maatregelen Actieplan Leven-De-Dommel en verbreding waterconservering op flanken

5. Projectresultaat was aanvankelijk realisatie 1,2 km regionale kering. Door huidige klimaatscenario's bleek de realisatie van 1,2 km regionale kering geen effectieve maatregel en is via een gebiedsgerichte aanpak de projectscope verbreed naar klimaatrobuuste inrichting van het beekdal.

Waterlichaam de Grote Beerze

Na oplevering van deeltraject 1 in het plangebied Grote Beerze eind 2021, is aansluitend met dezelfde uitvoeringspartijen het traject 3 in uitvoering gegaan en in beheer genomen. Tijdens de uitvoering is een afwijking ontstaan in het gemaakte beekprofiel. De herstelwerkzaamheden zijn in de tweede helft van 2022 uitgevoerd.

Voor het traject 2 wordt momenteel een ontwerp- en gebiedsproces doorlopen. Het traject 2 is opgeknipt in twee delen (noord en zuid) vanwege het verschil in kansen op grondverwerving. Het projectplan Waterwet is in procedure gebracht inclusief de ruimtelijke procedure gericht op herziening van het bestemmingsplan. Hierbij kan een eigenaar zijn camping uitbreiden als voorwaarde voor het beschikbaar stellen van gronden/eigendom voor de realisatie van water- en natuurdoelen.

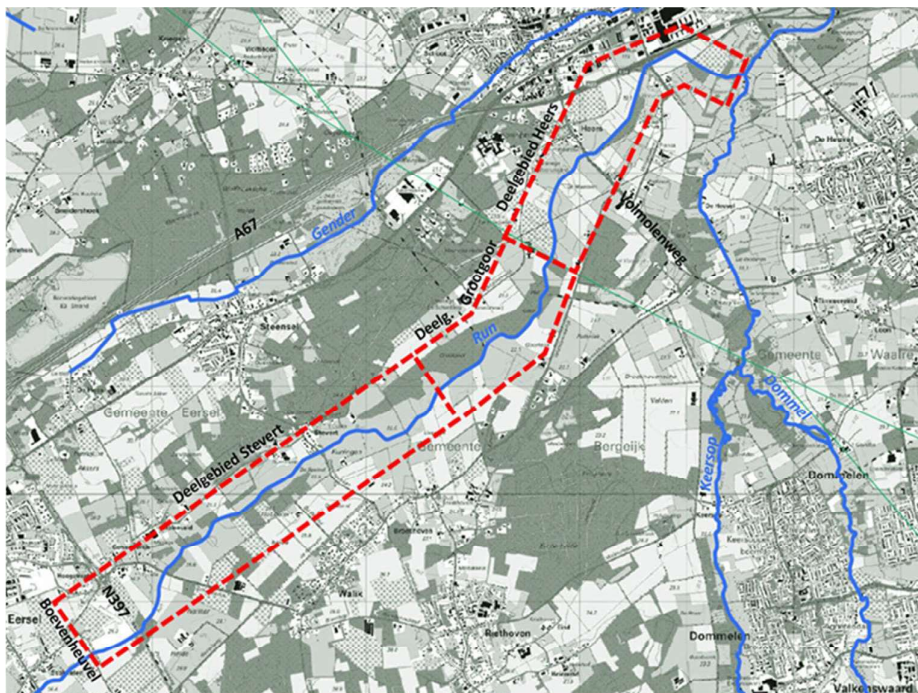
Afbeelding 1 Gefaseerde planvoorbereiding en uitvoering inrichten Grote Beerze

Waterlichaam Run

- a. *Run Grootgoor*: Alle uitvoeringswerkzaamheden van het projectplan Run Grootgoor zijn in 2021 opgeleverd. De getroffen maatregelen dragen bij aan het ecologisch herstel in het beekstelsel, vernatting van de Natte Natuurparel en hoogwaterbescherming van de stad Eindhoven. Begin 2022 zijn nog enkele werkzaamheden verricht en is het projectresultaat met een bestuurlijke handeling geopend. In het kader van Mooi Water zijn de kademuren van de gestuurde waterberging Run beschilderd door een kunstenaar naar ontwerp van een student van het Sint Lucas College uit Eindhoven.

- b. *Run Stevert en Heers*: Het ontwerp Projectplan Waterwet is in 2022 ter inzage gelegd. Er is een traject doorlopen voor het aanbieden van gronden gericht op natuurontwikkeling (gelijkberechtiging Natuurnetwerk Brabant). Meerdere geïnteresseerde partijen (o.a. particuliere stichtingen en agrarische ondernemers) hebben een inrichtings- en beheerplan ingediend. Niet alle opgaven in het betreffende gebied zijn te realiseren in met name het deelgebied Heers. Of in de toekomst inrichting van dit noordelijk deelgebied tot de mogelijkheid behoort, is afhankelijk van het verkrijgbaarheid van de grond. Na realisatie van het plan Run Stevert en Heers is de Run grotendeels gereedgemaakt voor vismigratie.

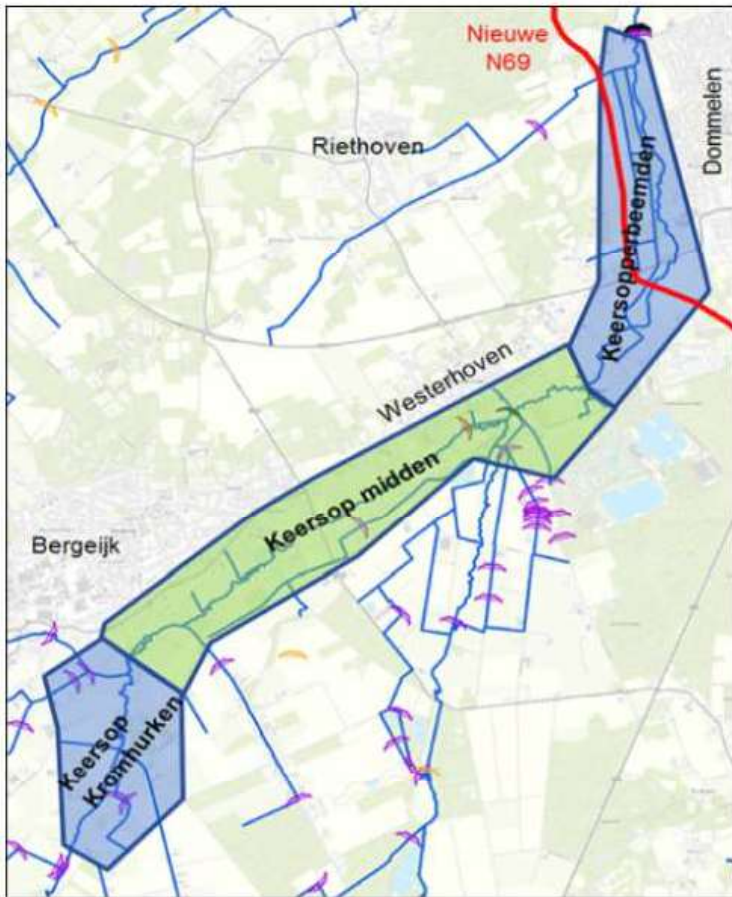

Afbeelding 2 Gefaseerde planvoorbereiding en uitvoering inrichten Run

Waterlichaam Keersop

In een aantal deelgebieden van de Keersop wordt gewerkt aan het realiseren van groenblauwe opgaven. Er is sprake van een fasering in de uitvoering. In het Keersopgebied is al lange tijd kritiek vanuit de omgeving op de aanpassing van de N69.

- a. *Keersop Kromhurken*: Het deelgebied Kromhurken is in 2022 ingericht. Voor dit relatief klein gebied is de instandhoudingsdoelstelling N2000 gerealiseerd.
- b. *Keersopperbeemden*: De Raad van State heeft het projectplan Waterwet vernietigd vanwege onvoldoende onderbouwing van de effecten op eigendommen van een van de ingelegen agrariërs. Het projectplan is in 2022 inclusief een meer uitgebreide onderbouwing opnieuw de inspraak ingebracht.
- c. *Keersop Midden*: In het deelgebied Keersop Midden is geringe voortgang geboekt in de grondposities. Een start is gemaakt met het maken van een (voor)ontwerp van de beekdalinrichting.
- d. *Bovenlopen Keersop*: In het eerste jaar van de WBP5-programmaperiode is een aanvang gemaakt met het verkennen van de opgaven in de bovenlopen van de Keersop. Deze bovenlopen maken integraal onderdeel uit van de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) Grenscorridor. Studie is verricht naar de mogelijkheden voor inrichtingsmaatregelen gericht op de watertransitie (watersysteemherstel).

Afbeelding 3 Gefaseerde planvoorbereiding en uitvoering inrichten Keersop

Waterlichaam Beneden Dommel bij kern Sint-Oedenrode

Op het definitief projectplan Waterwet voor de klimaatrobuuste inrichting van het beekdal van de Dommel nabij Sint-Oedenrode is één beroep aangetekend. Na gerechtelijke behandeling eind 2022 is de appellat aansluitend in hoger beroep gegaan bij de Raad van State. Direct belanghebbenden zijn geïnformeerd over de beroepszaak en het voorlopig opschorten van de projectwerkzaamheden. De sportverenigingen (voetbalvereniging en kanoclub) continueren hun voorbereidingen op het tijdig verplaatsen van hun clubgebouwen. Het waterschap komt deze partijen tegemoet in de schade als gevolg van het inwerking treden van het projectplan.

Waterlichaam Kleine Dommel - Opwettense Watermolen

Na een (mediation) traject met veelvuldige afstemming met de moleneigenaren in de Kleine Dommel is er overeenstemming over aanpassing van het molenpeilbesluit, de aanleg van een automatische ontlaststuw en het vismigreerbaar maken van de Opwettense Watermolen. Het te wijzigen molenpeilbesluit heeft invloed op het functioneren van de Opwettense Watermolen, de daarvan bovenstrooms gelegen Collse Watermolen en het bovenstrooms gelegen agrarisch gebied. In het najaar van 2022 is gestart met de voorbereiding op uitvoering van de maatregelen en voorbereiden van het omgevingsproces. Een deel van de aanpassingen is onderdeel van het Rijksprogramma Erfgoeddeal Watermolenlandschappen. Na het opheffen van het vismigratieknelpunt bij de Opwettense Watermolen is de Kleine Dommel over vrijwel geheel zijn lengte vismigreerbaar.

3. Middelen (investerings en exploitatie)

Exploitatie Watersysteem (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
Lasten			
Rentelasten	2.506	2.625	2.625
Afschrijvingen	5.144	5.294	5.294
Personeelslasten	31	75	75
Goederen en diensten	23.365	23.563	23.563
Subtotaal Lasten	31.045	31.558	31.558
Baten			
Baten ivm salarissen/soc. Ist	-4	0	0
Opbrengsten van derden	455	213	213
Bijdragen	493	449	449
Subtotaal Baten	944	662	662
Totaal	30.101	30.896	30.896

Toelichting

Kapitaallasten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)

De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen) zijn door latere oplevering van projecten lager dan opgenomen in de begroting na wijziging. € 0,27 mln V

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn totaal ca. € 0,2 mln lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste verschillen zijn:

- Hogere onderhoudskosten (incl. maaien) en bestrijden plaagsoorten: onder andere veroorzaakt door meer regiewerk (buiten maaibestek), een aantal niet voorziene grote onderhoudsprojecten en het feit dat de BTW over het maaibestek abusievelijk niet begroot was. € 1,1 mln N
- Hogere bijdrage betaald aan doelrealisatie door derden (Nieuwe Gender): deze bijdrage is in de beleidsbegroting als investering verantwoord. € 0,4 mln N
- Lagere kosten voor maatregelen voor water vasthouden: deze kosten worden op een project verantwoord in plaats van in de exploitatie. € 0,3 mln V
- Hogere solidariteitsbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) door een lager projectgebonden aandeel vanuit HWBP-projecten andere waterschappen. € 0,1 mln N
- Lagere uitgaven baggerwerkzaamheden doordat werkzaamheden zijn vervallen of zijn uitgesteld. € 0,5 mln V
- Lagere uitgaven voor uitvoeringsprogramma klimaatagenda. Vertraging is ontstaan doordat eerst de uitkomsten van het onderzoek van de rekenkamercommissie naar de effectiviteit van stimuleringsregelingen zijn afgewacht. € 0,7 mln V
- Hogere uitgaven afrekening Mathildelaan in de Gemeente Eindhoven € 0,15 mln N
- Lagere kosten voor Beleid en innovatie watersysteem met name veroorzaakt door vertraging in landbouwkundig medegebruik en minder

- beleidsaanpassingen en door meer bestuurlijke advisering. € 0,17 mln V
- Lagere onderzoekskosten Advies watersysteem door vertraging landelijke projecten, moeilijk in te plannen externe capaciteit en expertise en inzet handelingsperspectief. € 0,24 mln V
- Kleinere verschillen € 0,04 mln V

Opbrengsten van derden

De opbrengsten van derden zijn totaal ruim € 0,24 mln hoger dan begroot.

De hogere opbrengsten worden met name veroorzaakt door gerealiseerde opbrengst op (incidentele) verkoop van gronden, verkoop van materieel, meer pachtopbrengsten en resultaat uit grondbank.

Investerings Watersysteem (bedragen * € 1.000)

<i>Beleidsveld Watersysteem Overig</i>	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
Uitgaven	3.473	8.358	8.358
Inkomsten	-967	-176	-176
Totaal netto uitgaven	2.506	8.182	8.182

<i>Beleidsveld Watersysteem Realiseren inrichtingsopgave</i>	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
Uitgaven	12.567	19.676	19.676
Inkomsten	-7.455	-12.169	-12.169
Totaal netto uitgaven	5.112	7.506	7.506

<i>Beleidsveld Watersysteem TOTAAL</i>	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
Uitgaven	16.040	28.034	28.034
Inkomsten	-8.422	-12.346	-12.346
Totaal netto uitgaven	7.618	15.688	15.688

Toelichting

De investeringen voor het beleidsveld Watersysteem (jaarschijf 2022) zijn totaal netto ca. € 8,1 mln lager dan de begroting 2022 na wijziging, waarvan € 11,8 mln minder uitgaven en € 3,7 mln minder inkomsten.

In de Beleidsbegroting 2022 was het totaal voor de jaarschijf 2022 (* €1.000) € 15.688
 De JEV Burap 2022-1 voor de jaarschijf 2022 was € 12.045
 De JEV Burap 2022-2 voor de jaarschijf 2022 was € 8.194
 De realisatie voor de jaarschijf 2022 is € 7.618

Het achterblijven van netto investeringsbedragen in het jaar 2022 betekent niet dat resultaten niet behaald zijn. Projecten lopen vele jaren en bevinden zich in verschillende fasen. In 2022

zijn veel projecten uitgevoerd en resultaten behaald (zie pagina 46/47). Lagere investeringen zitten vooral in vertraging in planvorming, voorbereiding en afstemming met andere partijen en soms ook in minder kosten en/of meer subsidies. Zorgvuldigheid in afstemming gaat voor snelheid en huidige ervaringen worden meegenomen in toekomstige projectplanningen. Lagere investeringen in 2022 hebben een gering effect op de exploitatie en tarieven omdat de kapitaallasten pas in latere jaren in de exploitatie doorwerken.

Het verschil in netto uitgaven van € 8,1 mln wordt grotendeels, voor € 5,7 mln, bij Watersysteem Overig en voor € 2,4 mln bij Watersysteem Realiseren inrichtingsopgaven/Herstel overige keringen veroorzaakt.

Watersysteem Overig

De belangrijkste projecten c.q. projecten met significante afwijkingen zijn:

- Minder vervangingsinvesteringen door lange levertijden van materiaal, o.a. hoogwaterpompen/maaiboot en geen noodzaak vervanging € 0,3 mln
- Bijdrage aan doelrealisatie door derden (Nieuwe Gender) via exploitatie € 0,4 mln
- Vertraging op projecten, onder andere:
 - Buitengracht Fort Isabella: door personeelwisselingen gemeente Vught € 0,4 mln
 - A58/Beerzedal, Oirschot Robuust Beek: door bijgestelde planning Rijkswaterstaat € 0,5 mln
 - Waterconserverende maatregelen: lagere uitgaven mede door vertraging project en uitvoering werk. Kosten zijn ook lager door uitvoering werk door eigen medewerkers. € 1,0 mln
 - Vervanging stuw afwatering Boxtel € 0,6 mln
 - Aanleg en voorfinanciering duikers De Gender € 0,5 mln
 - Publieksgrondwatermeters, extra onderhandelingen Samenwerkende partijen € 0,25 mln
 - Gebiedsproces Beekdal en noodpomp opstelplaats Drongelens kanaal € 0,3 mln
- Hogere inkomsten (subsidie Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) Rijk en Provincie) bij:
 - Waterconserverende maatregelen (aangevraagd najaar 2021) € 0,45 mln
 - Automatiseren stuwen 2e tranche (aangevraagd najaar 2021) € 0,6 mln
- Overige € 0,4 mln

Watersysteem Realiseren inrichtingsopgaven/Herstel overige keringen

De belangrijkste projecten c.q. projecten met significante afwijkingen zijn:

- Minder voortgang in planvormingsproces waterschapsprojecten (Essche stroom, Groote Waterloop en Keersopperbeemden) € 1,4 mln
- Vertraging Beekherstel Bulder Aa Cranendonck € 0,18 mln
- Bij hoogwatermaatregelen St. Oedenrode zijn bodemsaneringswerkzaamheden uitgevoerd die in aanmerking komen voor Bijdrageregeling. Actief bodembeheer de Kempen (niet opgenomen in begroting 2022). Per saldo lagere netto kosten. € 0,09 mln
- Vispassage Opwettense Watermolen, vertraging door meer afstemming € 0,1 mln
- Lager gebruik inhuurbudget projecten watersysteem € 0,18 mln
- Minder voortgang in planvormingsproces derden € 0,5 mln

Beleidsveld Watersysteem Grondbank	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
Uitgaven	4.357	0	0
Inkomsten	-3.149	0	0
Totaal netto uitgaven	1.208	0	0

Beleidsveld Waterketen

1. Doelen van het beleidsveld

Het beleidsveld Waterketen omvat de bouw, beheer en onderhoud van de zuiveringstechnische werken, de beheersing van lozingen en beleid, innovatie en strategie met betrekking tot zuiveringsbeheer.

2. Prestaties van het beleidsveld

2.1. Schoon Water

Het programma Schoon Water krijgt vorm langs 3 sporen:

1. Ecologie versterken: we hebben in 2027 KRW-maatregelen genomen voor verbetering van de waterkwaliteit en ecologie in de waterlichamen en het grondwater.
2. Water minder vuil: de waterkwaliteit van het effluent wordt verder verbeterd en nuttig ingezet. Dit doen we door een verdergaande, gestructureerde aanpak van nieuwe stoffen en nutriënten door verdergaande zuivering van het effluent. Benedenstrooms wordt het effluent hergebruikt (een pilot) en bovenstrooms wordt het gebruikt als belangrijke voeding voor onze beken.
3. Minder water vuil: we verbeteren de waterkwaliteit van overige wateren door doelen te stellen binnen de gebiedsgerichte aanpak en samen met partners acties hierop te richten. Onderdeel hiervan is de aanpak van overstorten.

Resultaten uit Beleidsbegroting 2022 in één oogopslag voor Schoon Water

De resultaten waarover gerapporteerd wordt zijn afkomstig uit de Beleidsbegroting 2022.

Legenda (afwijking alleen ingevuld indien resultaat niet gehaald):	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
 = Resultaat is gehaald in 2022						
 = Resultaat heeft nog aandacht, volledige realisatie vindt in 2023 plaats						
 = Resultaat is of wordt niet gehaald						
SCHOON WATER						
<u>Resultaten voor 2022</u>						
Spoor 1: Ecologie versterken:						
We hebben in 2027 KRWV-maatregelen genomen voor verbetering van de waterkwaliteit en ecologie in de waterlichamen en het grondwater.						
Spoor 2: Water minder vuil:						
- Waterschap De Dommel gaat in 2022 door met het investeringsprogramma om de zuiveringen van Eindhoven en Tilburg verder aan te passen om de kwaliteit van het effluent te verbeteren, de capaciteit te vergroten en het benodigde onderhoud te doen.						

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- De overstorten die een knelpunt vormen voor het realiseren van de KRW worden allen voor 2027 aangepakt. In 2022 wordt het Stepke in Budel gerealiseerd. De planvorming rond de nooduitlaat Collse Molen wordt eveneens afgerond. <i>Toelichting: Het Stepke wordt begin 2023 gerealiseerd (planning gemeente). Voor Collse Molen wordt DB-voorstel verwacht in Q1 2023</i>					x x	
- In het kader van de gestructureerde aanpak van nieuwe stoffen wordt de bouw van full-scale installaties op Soerendonk en Hapert opgestart. <i>Toelichting: In de realisatiefase is gebleken dat de actuele ramings aanzienlijk hoger zijn dan de budgetreserveringen uit het verleden. In samenspraak met het DB is een voorstel in voorbereiding om RWZI Hapert op te pakken. Met de kennis die bij Hapert wordt opgedaan wordt Soerendonk opnieuw geprogrammeerd. In het Beleidsplan 2023-2027 wordt hier nader op ingegaan. Inmiddels is besloten alleen ozonisatie op Hapert te realiseren. Het project loopt.</i>				x	x	
- De structurele monitoring (waterketen en watersysteem) gericht op nieuwe stoffen is in 2022 opgestart en met de partners in de Schone Maaswaterketen wordt het preventief toezicht op de aanwezigheid van stoffen in de waterketen (influent screening, inventarisatie industrie/vergunningen) nader ingevuld.						
- Samen met de partners in de Brabantbrede bronaanpak zet het waterschap in op de ondertekening van een convenant Regio Zuid met zorg over medicijnresten en wordt in 2022 een gerichte publiekscampagne op het inleveren van oude en niet gebruikte medicijnen gelanceerd. <i>Toelichting: Het ondertekenen van het convenant Regio Zuid vraagt nog extra inspanning om alle partners mee te krijgen.</i>					x	

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- De voorbereiding voor een pilotproject rond hergebruik van effluent (Tilburg) wordt gestart. Het waterschap wisselt ervaringen uit met andere waterschappen. Eind 2022 hebben we vraag en aanbod van de gewenste waterkwaliteit en -kwantiteit nu en in de toekomst in beeld gebracht, samen met grote watergebruikers. <i><u>Toelichting:</u> Projecten en verkenningen hergebruik lopen al bij 2 bedrijven. Een aanzienlijk deel van de aandacht en capaciteit gaat toe naar deze 2 bedrijven en het starten van de waterschapsbrede verkenning die in 2023 wordt uitgevoerd. Voorbereiding Tilburg moet nog concreet vorm krijgen.</i>	 	 	 		x x	
Spoor 3: Minder water vuil:						
<i>"In het WBP5 is de ambitie geformuleerd om in 2027 15% minder schoonwater te ontvangen op de zuiveringen dan in 2021." Zie verder "Voldoende Water".</i>						
- In nauwe samenhang met de aanpak van Voldoende Water agendeert het waterschap opgaven rond waterkwaliteit bij gemeenten en andere gebiedspartners. Het waterschap start met de overige wateren die onderdeel zijn van de GGA. <i><u>Toelichting:</u> Het agenderen is uitgevoerd, maar het komt nu aan op het uitrollen van gesprekken met gemeenten die moeten leiden tot concreet vastgestelde streefbeeld en ambitieniveau van overige wateren, waaronder stadswateren (per water). Met de gemeente Eindhoven is hiervoor inmiddels een traject ingezet.</i>				x		

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- In het stedelijk gebied van Eindhoven wordt komend jaar een eerste project uitgevoerd. De voorbereidingen voor Tilburg zijn gestart. Deze ervaring zal worden ingezet in de GGA.						
- Voor afkoppelen voor waterconservering zijn meerdere maatregelen mogelijk. De keuze van de maatregelen is niet vooraf te geven. Eerst moet bestuurlijk draagvlak bij de partners worden gevonden (2022) waarna gezamenlijk een effectief en passend maatregelenpakket kan worden gezocht en opgesteld.						

Nadere toelichting bij Schoon Water

Spoor 1: Ecologie versterken

KRW-maatregelen – Schoon Water

Voortgang op programmanniveau – doelstelling 2027

Enkele keren per jaar wordt een prognose opgesteld voor de voortgang op de KRW-doelstelling: 295 km inrichten waterlopen, 95 stuks vismigratieknelpunten en 19.880 ha NNP. De prognose van de realisatiegraad is ongewijzigd en volgt de risicolijn tot 2027. Zie onderstaande figuren. Er is sprake van een geringe overprogrammering van de KRW-prestaties inrichten waterlopen. In ruim 300 km waterlopen worden projectactiviteiten ontplooid. Dit zal evenwel niet leiden tot tijdige doelrealisatie in 2027.

In 2022 is in de trekkersgebieden door het waterschap zoals opgenomen in de MOK (maatwerkovereenkomst) de initiatieffase opgestart en wordt invulling gegeven aan de definitiefase en het bijbehorende opstarten van het gebiedsproces. De aandacht gaat uit naar zorgvuldig handelen in het gebied en afstemming met de partnerorganisaties in het kader van de GGA-procesaanpak.

Een groot deel van de in het WBP5 te realiseren KRW-maatregelen wordt in de gebiedsprocessen, getrokken door derden, opgepakt. Doorgaans ligt de focus bij de trekkers derden op het herstel van natuurwaarden in Natte Natuurparels (NNP's) en realisatie van (provinciaal) NNB. In een aantal Natte Natuurparels heeft de externe partij (m.n. stichting ARK) progressie geboekt op de grondbeschikbaarheid (aankopen). Eind 2022 is een inventarisatie gestart naar de concrete voortgang in gebieden door derden. Dit is onderdeel van de uitwerking ten behoeve van de programmering en eventuele bijstelling van de (realisatie)strategie van het waterschap.

Resultaten 2022

In het eerste jaar van het WBP5 zijn veel projecten die in het vorige WBP zijn opgestart tot uitvoering gekomen. Dit zijn projecten die door het waterschap zijn uitgevoerd. In 2022 is er geen resultaat bij te schrijven als gevolg van inspanning door een trekker derden. De projectresultaten die in 2022 zijn gerealiseerd zijn opgenomen in de onderstaande tabel. Er zijn grootschalige werkzaamheden uitgevoerd aan de waterlichamen de Kleine Beerze, Grootte Beerze, Reusel en Tongelreep. De Natte Natuurparels gelegen in of nabij deze beekdalen en NNP De Utrecht zijn tevens hydrologisch hersteld. Hiermee is invulling gegeven aan de doelrealisatie KRW, N2000 (PAS-instandhoudingsdoelstelling) en het Natuurnetwerk Brabant. In de beekdalen van de Kleine en Grootte Beerze zijn laagtes in het beekdal gecreëerd die bijdragen aan extra waterbergingsvolume in hoogwatersituaties. In alle genoemde waterlichamen is het hydrologisch herstel van hoog kwaliteitsniveau.

Bestuurlijke Afspraak	totaal IBB2022	Totaal Gerealiseerd 2022	De Utrecht/Raamsloop	Kleine Beerze	Groote Beerze	Tongelreep	Keersop (Kromhurken)	Reusel (De Mierden)
Aanleg waterberging	25	25		10	15			
GGOR Topgebieden (NNP)	1.846	1.905	762	138	339	603	17	46
Integrale GGOR	1.110	2.020	800	150	400	650	20	
Inrichten NNB	445	157	107	17	12		6,5	16
Inrichting waterlopen	34,2	18,1	3	6,7	3,9	0,3		4,2
Opheffen visbarrières	17	15	3	6	1			5

Minderprestaties 2022:

Ten opzichte van de Beleidsbegroting 2022 schuiven prestaties door:

- Het projectplan Keersopperbeemden is door de Raad van State vernietigd. Met een verkorte procedure is het definitief Projectplan Waterwet na aanpassing opnieuw in de inspraakprocedure gebracht. Verwacht wordt in 2023 dit deelgebied van de Keersop in te gaan richten.
- Voor Tongelreep geldt dat het beekherstel grotendeels niet in 2022 kan worden uitgevoerd. Dit komt door het doorlopen van het onteigeningsproces van één grondeigenaar door de Kroon. Meerdere maatregelen op verschillende locaties in het projectgebied zijn wel getroffen in het jaar 2022 (deels gestart in 2021).
- Voor Groote Waterloop is meer tijd nodig voor de afstemming met de gebiedsstakeholders, gericht op het verkrijgen van afdoende draagvlak voor de te treffen maatregelen en het nader verkennen van de wensen vanuit het gebied. Naast de ecologische inrichting van het beekdal wordt in het ontwerp extra aandacht gezet op waterconserving. Hiertoe zal een projectplan Waterwet procedure moeten worden doorlopen. Dit vereist een langere doorlooptijd in verband met de inspraak. De realisatiefase start in 2023 met uitvoering van de werkzaamheden tot in 2024.
- Voor Essche Stroom Bruggelaar is een ontwerpprojectplan ter inzage gelegd in de eerste maanden van 2022. Er is een beperkt aantal zienswijzen. Er is geen overeenstemming over een omvangrijke kavelruiling met/tussen meerdere melkveehouders. Een pas op de plaats wordt gemaakt vanwege de onzekerheid over de stikstofplannen van het Rijk en Provincie en het benoemen van brede bufferzones rond watergangen in het addendum 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (KRW). Het projectteam blijft in gesprek met de ondernemers en bereidt de uitvoering verder voor.

KRW Doelen WBP - Inrichting Waterlopen

2023-01-12

laatst bijgewerkt

trekker

Alle

KRW Doelen WBP

Inrichten Waterlopen

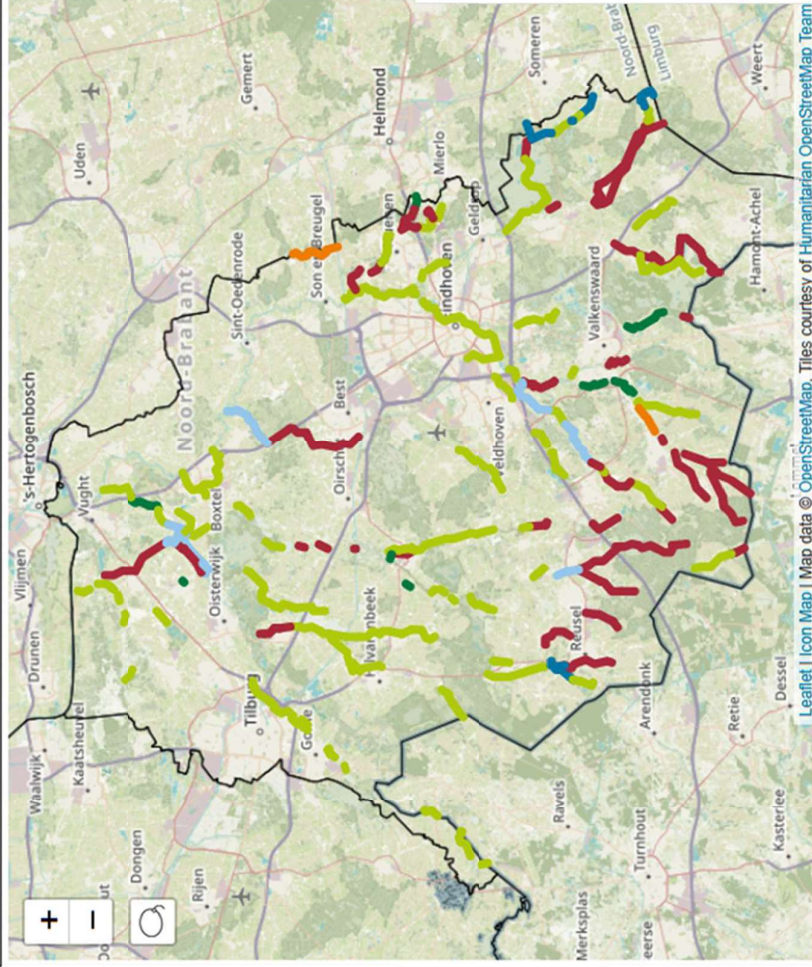
Het doel van de KRW (KaderRichtlijn Water) is dat in uiterlijk 2027 al het water in Europa schoon en gezond is.

Dit dashboard toont de voortgang van de projecten voor het herinrichten waterlopen, de kaart is gekleurd op fase van het project. Ook toont het de gebiedstrekker per projectgebied.

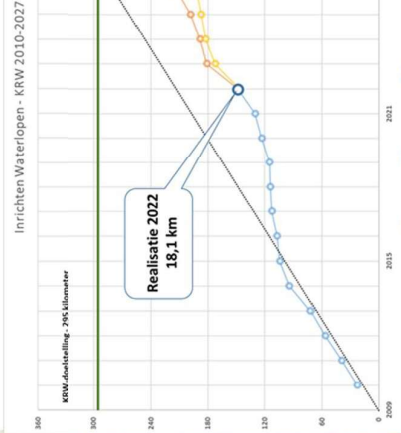
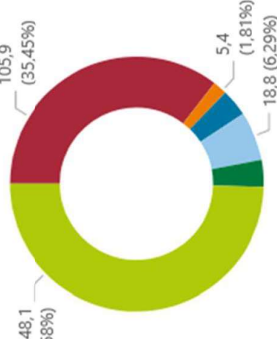
Kilometers ingerichte waterlopen

- Initiatief
- Definitie
- Ontwerp
- Voorbereiding
- Uitvoering
- Nazorg

Fase van de projecten in kilometers

KRW Doelen WBP - Opheffen Visbarrières

2023-01-01

KRW Doelen WBP Opheffen Visbarrières

Het doel van de KRW (Kaderrichtlijn Water) is dat uiterlijk 2027 al het water in Europa schoon en gezond is.

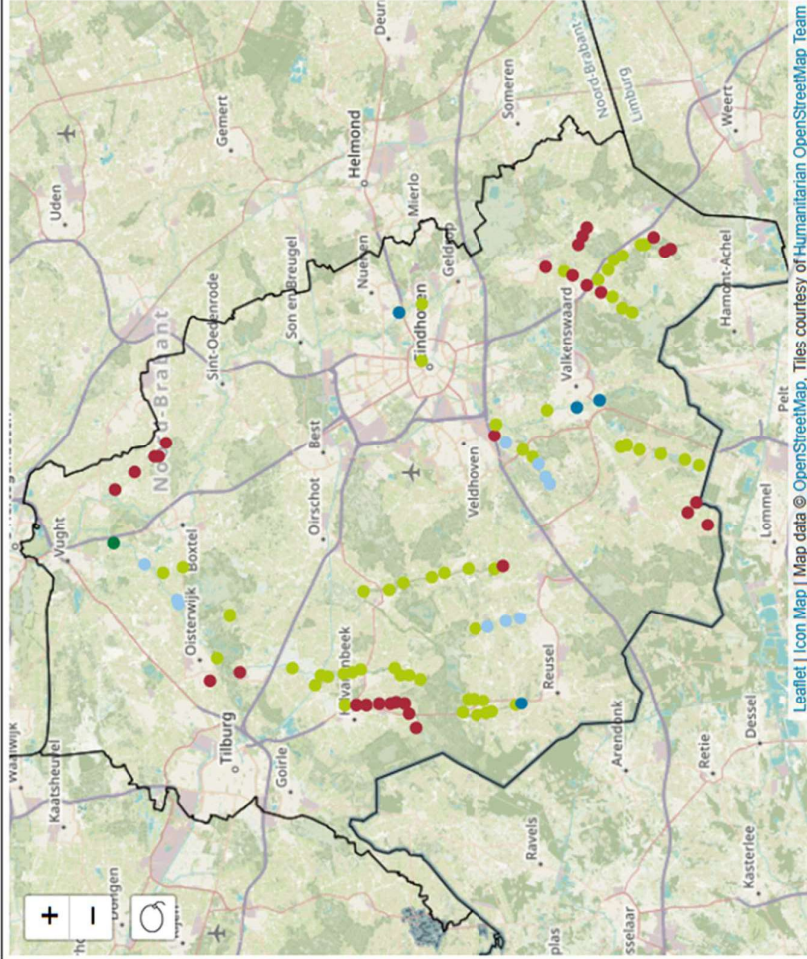
Dit dashboard toont in kaart en kengetallen welke knelpunten voor vismigratie worden opgeheven binnen het beheergebied van Waterschap De Dommel.

De kaart is gekleurd op fase van het project.

Aantal opgeheven visbarrières

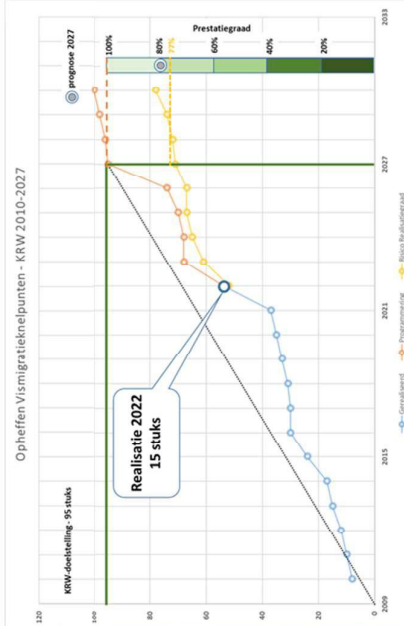
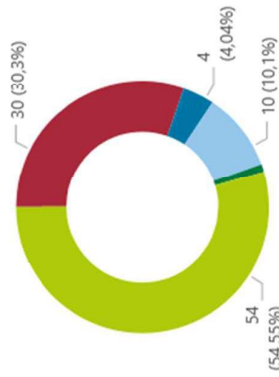

- Initiatief
- Ontwerp
- Voorbereiding
- Uitvoering
- Nazorg

Leaflet | Icon Map | Map data © OpenStreetMap, Tiles courtesy of Humanitarian OpenStreetMap Team

Fase van de projecten in aantallen

KRW Doelen WBP - Natte Natuurparels

2023-01-01

KRW Doelen WBP Herstel Natte Natuurparels

Het doel van de KRW (Kaderrichtlijn Water) is dat uiterlijk in 2027 al het water in Europa schoon en gezond is.

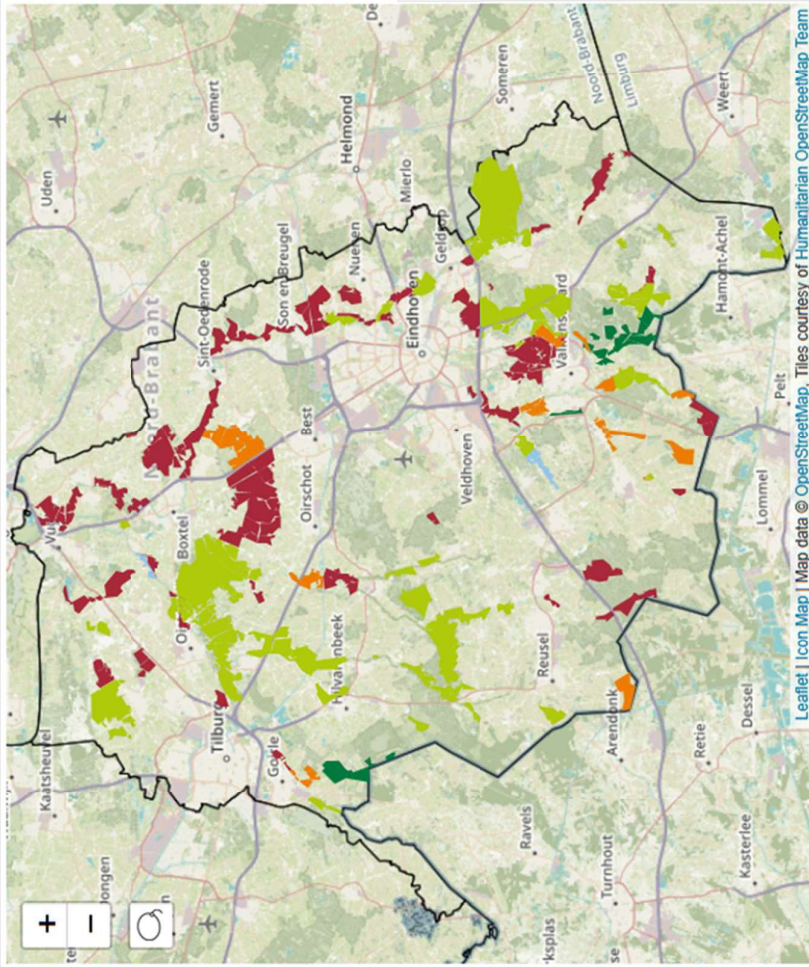
Dit dashboard toont in kaart Herstel Natte Natuurparels binnen het beheergebied van Waterschap De Dommel.

de kaart is gekleurd op fase van het project.

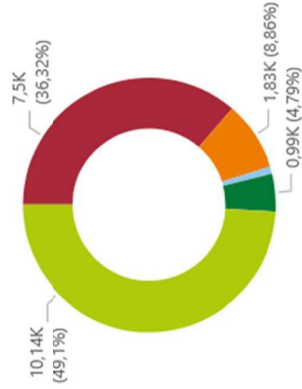
hectares gerealiseerd

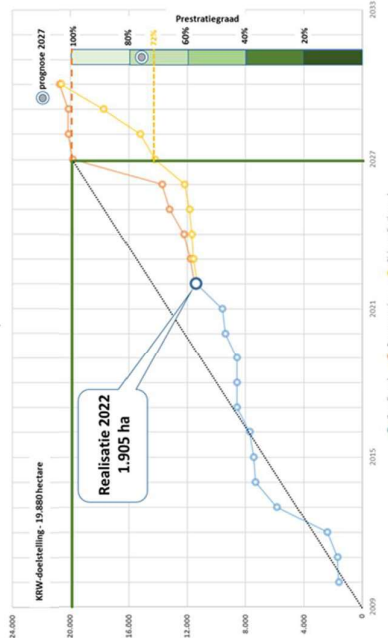
- Initiatief
- Definitie
- Voorbereiding
- Uitvoering
- Nazorg

Fase van de projecten in hectares

HerstelNatte Natuurparels - KRW 2010-2027

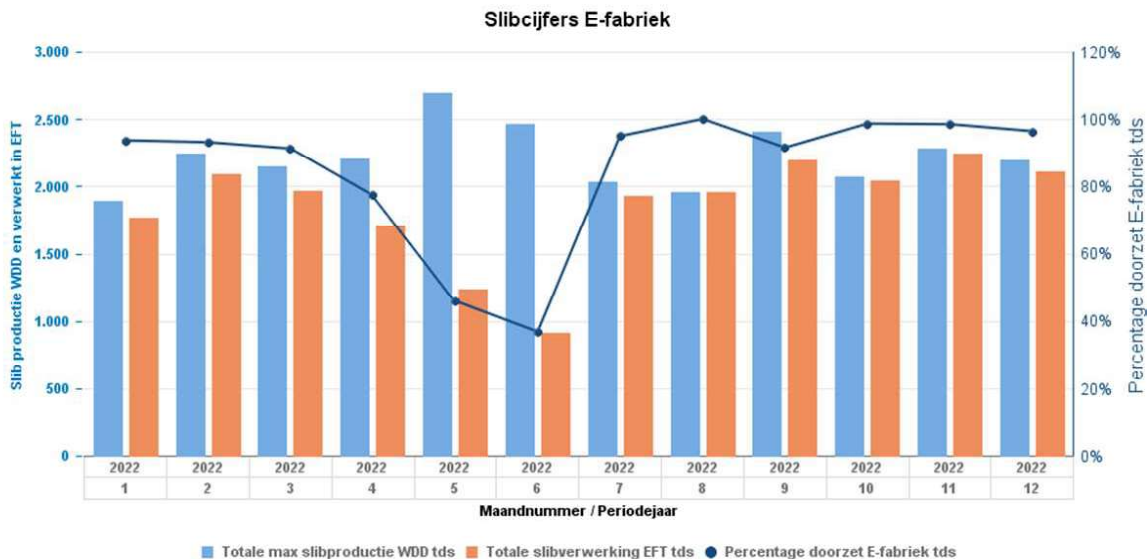
Spoor 2: Water minder vuil

Toetsing Activiteitenbesluit (WW) en Plancijfers (PL; oude WBP4 cijfers) Burap 3 van 2022					
Zuiveringseenheid	Bestemming	Parameter	WW en PL	Aantal metingen	Aantal overtredingen
RWZI Biest-Houtakker	Reusel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW en PL	373	1 Ptot (PL)
RWZI Boxtel	Dommel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW en PL	451	0
RWZI Eindhoven	Dommel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW en PL	449	0
RWZI Haaren	Essche Stroom	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW en PL	359	0
RWZI Hapert	Grootte Beerze	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW en PL	359	0
RWZI Sint-Oedenrode	Dommel	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW en PL	359	0
RWZI Soerendonk	Buulder Aa	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW en PL	359	0
RWZI Tilburg	Zandleij	CZV/BZV/Ntot/Ptot/OB	WW en PL	445	0
			Som	3.154	1

Het activiteitenbesluit wordt voor 100% gehaald. De oude plancijfers (van WBP4) worden ook gehaald voor de RWZI's die daarvoor verbouwd zijn. Uitzondering hierop is RWZI Biest-Houtakker waar de zomereis voor Ptot niet gehaald wordt. Dit is een gevolg van het uit bedrijf zijn van het zandfilter. RWZI Haaren zat lange tijd in de gevarenszone voor wat betreft de zomereis voor Ptot. Hier is de duurproef met ander type chemicaliën succesvol gebleken waardoor ook de zomereis is gehaald.

In 2023 komen de nieuwe plancijfers. In WBP5 wordt opnieuw de KRW vertaald naar nieuwe eisen voor de RWZI's zodanig dat een RWZI geen belemmering is voor het halen van de KRW-doelstellingen.

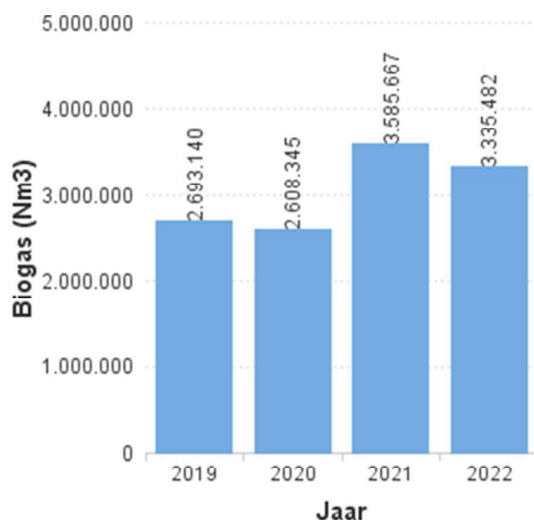
ENERGIEFABRIEK

Slibverwerking Energie Fabriek jan t/m dec 2022					
	Bestemming	Product	m³	ton ds	ds%
Rwzi Tilburg	Tilburg	Primair slib	107.482	5.633	5,2
	Tilburg	Secundair slib	42.947	2.709	6,3
Rwzi Biest Houtakker	Tilburg	Ingedikt slib	15.588	919	5,9
Rwzi Haaren	Tilburg	Ingedikt slib	14.328	768	5,4
Svi Mierlo *	SNB en Tilburg	Ontwaterd slib	72.702	16.605	22,8
Totale slibproductie ws de Dommel			253.047	26.634	10,5
Svi Mierlo	Tilburg	Ontwaterd slib	53.748	12.180	22,7
Svi Mierlo aandeel verwerkt	Tilburg	Ontwaterd slib	74%	73%	
Slib verwerkt door E-fabriek			234.093	22.209	9,5
Slib verwerkt door E-fabriek % van totaal			93%	83%	
Afzet naar SNB					
Rwzi Tilburg	SNB	Ontwaterd slib	43.367	11.406	26,3
Svi Mierlo	SNB	Ontwaterd slib	18.955	4.425	23,3
Slibafzet totaal			62.321	15.831	25,4

* Svi Mierlo slibproductie is inclusief slib van rwzi Eindhoven, Boxtel, Hapert, Sint-Oedenrode en Soerendonk

Biogas levering aan Atterro

Biogas verbruikers	2019	2020	2021	2022
Atterro	2.693.140	2.608.345	3.585.667	3.335.482
WKK (gasmotoren)	2.871.015	2.741.563	2.963.305	2.583.501
Stoomketels	1.573.611	1.537.773	1.677.377	1.634.533
Totaal Grootverbr.	7.137.766	6.887.681	8.226.349	7.553.516
Tijdelijke gasfakkel	69.674	17.843	5.318	
Gasfakkels	63.619	22.700	96.598	218.086
Noodspui	944	1.776	824	32
Totaal Kleinverbr.	197.856	65.020	130.240	218.118
Totaal verbruik	7.335.622	6.952.701	8.356.589	7.771.634

Op de Energiefabriek Tilburg is in 2022 ca. 83% van alle slib (ton droge stof) verwerkt. Bij Burap 2022-2 was dit ca. 75%. Door de realisatie van het project betere benutting biogas (AB 8 juli 2020) medio december 2022 is dit hoger geworden. Incidenteel zal er nog een slibtransport rechtstreeks naar de SNB (Slibverwerking Noord-Brabant) gaan, bijvoorbeeld bij een groter onderhoudsmoment.

In mei 2022 zijn de gascompressoren op de Energiefabriek Tilburg uitgevallen door een storing wegens vochtproblemen. Ook de reserve-installatie had dezelfde problemen. Dit heeft geleid tot aanpassing in het ontwerp. Herstel en reparatie samen met groot onderhoud heeft ervoor gezorgd dat we 2 maanden geen biogas aan Atterro hebben kunnen leveren en er dus meer gas afgefakkeld is.

Beleid, Innovatie en strategie

KRW-nutriënten / Nieuwe stoffen

Het WBP5 heeft als KRW-doelstelling om uiterlijk in 2027 de emissiereductie van stikstof (N) en fosfor (P) op de RWZI's te realiseren. Voor Eindhoven en Tilburg zijn maatregelen geprogrammeerd in de huidige planperiode tot en met 2027. Duidelijk is dat RWZI Eindhoven op dit moment al de beoogde prestaties voor stikstof levert en vrijwel voor fosfor. De geprogrammeerde investering in nageschakelde technieken op deze RWZI geeft daardoor slechts geen (voor stikstof) of slechts een marginale verbetering (voor fosfor) op het KRW-meetpunt en zal daarom worden heroverwogen.

Voor RWZI Tilburg is de situatie anders. Met de aanpassing van de beluchting (verwachting medio 2024) zal een aanzienlijke prestatieverbetering worden bereikt, maar nog onvoldoende zodat aanvullende maatregelen nodig zijn. Daarom zal een maximale snelheid ingezet worden om de emissiereductie voor de KRW zoveel mogelijk te realiseren op RWZI Tilburg. Om gebruik te maken van de ervaring na ombouw van de beluchting ten behoeve van de effluentkwaliteit (KRW) in Tilburg alsmede synergie met verwijderen van nieuwe stoffen is volledige realisatie in 2027 niet haalbaar. Realisatie zal in 2027 wel starten maar de afronding vindt in 2028 en 2029 plaats. We blijven sowieso maximaal inzetten op realisatie zonder de ambities aan te passen.

De definitieve besluitvorming over nieuwe stoffen volgt bij het Beleidsplan 2023-2027.

Eind 2022 is er een actualisatie van de KRW-verkenner uitgevoerd. De resultaten van de verkenner zijn gebruikt om de benodigde RWZI-prestaties te actualiseren.

Voor de WBP5 doelstelling van 20% reductie van milieuvreemde stoffen in 2027 zal in ieder geval één van onze grote RWZI's aangepakt moeten worden (Tilburg of Eindhoven). Ook zijn er projecten voorbereid op RWZI Hapert en Soerendonk om hiervoor kennis op te doen.

Door de forse prijsstijging in de markt en het feit dat ook één locatie voldoende kennis oplevert voor opschaling, zal alleen op Hapert een ozoninstallatie voor verwijdering van milieuvreemde stoffen gerealiseerd worden. Bij het Beleidsplan 2023-2027 wordt een nadere invulling gegeven aan de roadmap in samenhang met de realisatie van de KRW-opgave voor de RWZI's.

Voor het verwijderen van nutriënten en nieuwe stoffen op de RWZI's Eindhoven en Tilburg is de inzet van innovatieve technieken wenselijk zeker nu er strengere eisen worden genoemd in de nieuwe concept richtlijn Stedelijk afvalwater. In Nederland werken de waterschappen samen onder het motto 'lerend implementeren' aan de verwijdering van nieuwe stoffen. Verschillende waterschappen gaan op demoschaal aan de slag. Voor De Dommel betreft dit RWZI Hapert. De bestaande technieken voor het verwijderen van nieuwe stoffen hebben als nadeel dat er veel hulpstoffen nodig zijn. Dit betekent een hoge klimaatvoetafdruk en hoge exploitatielasten. Er zijn interessante innovatieve technologieën met minder milieu impact en footprint in ontwikkeling, maar deze technieken hebben nog een te lage TRL (technology readiness level). We blijven innoveren en de kennisontwikkeling naar de best beschikbare technieken volgen tot het moment van uitvoering. Het faseren van onze plannen voor de RWZI's Eindhoven en Tilburg biedt kansen om het verwijderen van nutriënten en nieuwe stoffen efficiënter en doelmatiger uit te voeren met betere prestaties tegen mogelijk lagere kosten. Iets wat voor veel waterschappen wenselijk is met de nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater op komst.

We kunnen de maatregelen voor de RWZI's Eindhoven en Tilburg niet zomaar faseren vanwege de resultaatsverplichting van de KRW. Om een eventuele fasering goed te kunnen onderbouwen moet een beroep worden gedaan op de uitzonderingsgronden van de KRW. Waterschap De Dommel heeft bij Universiteit Utrecht juridisch advies ingewonnen over de vraag of het combineren van deze maatregelen, met een extra verbetering van de waterkwaliteit, reden kon zijn om de KRW-maatregelen te faseren na 2027.

De Universiteit Utrecht bevestigt dat het waterschap de maatregelen alleen kan faseren als een beroep kan worden gedaan op één van de uitzonderingsgronden van de KRW. Uit het advies volgt dat een fasering vanuit juridisch perspectief niet haalbaar is. Alle onderzochte uitzonderingsgronden van de KRW zijn niet kansrijk of onmogelijk. Daarnaast zijn door de Universiteit Utrecht de consequenties van het niet voldoen aan KRW-verplichting eind 2027 op hoofdlijnen benoemd.

Het niet voldoen aan de KRW-verplichting kan verschillende gevolgen hebben:

- De Europese Commissie kan de Nederlandse Staat in gebreke stellen (incl. opleggen eventuele boete). Dit zal waarschijnlijk pas gebeuren als de Nederlandse Staat stelselmatig en grootschalig niet voldoet aan de KRW-verplichting.
- Derden die schade lijden kunnen het waterschap aansprakelijk stellen.
- Het waterschap kan beperkingen ondervinden bij onherroepelijke lozingsvergunningen en bij het verlenen van nieuwe lozingsvergunningen.

Het advies van de Universiteit Utrecht betekent dat voor Tilburg geen uitstel mogelijk is op basis van een beoogde verdere waterkwaliteitsverbetering door synergie met aanpak nieuwe stoffen. Daarom wordt hier ingezet op maximale snelheid.

Reductie piekmissies

Het Interreg project IMPAKT! (Integraal Maatregelenpakket Afvalwaterketen voor goede ecologische Toestand) met onze Vlaamse collega's heeft de onderlinge samenwerking verder verbeterd en het effect van pieklozingen uit de waterketen voor de waterkwaliteit opnieuw onder de aandacht gebracht.

Onderzoek naar verbetering van de situatie bij de overstort Collse Watermolen is uitgevoerd. Een uitlaat op de RWZI Eindhoven is de meest passende oplossing en wordt vergunningstechnisch nog verder uitgewerkt.

Het effect van de diverse maatregelen op RWZI Eindhoven wordt komende jaren gemonitord. Evaluatie en mogelijke verbetering van het functioneren van de Demo Dommelbeluchting loopt. De planning van station 2 en eventueel 3 hangt af van de resultaten van de evaluatie. De skids (beluchtingsonderdelen) van de demo lijken niet geschikt voor deze locaties. Daarom wordt er naar alternatieve technieken gezocht voor stations 2 en 3 en eventueel de demo zelf.

In Tilburg worden concept-maatregelen uitgewerkt: verlagen van het inslagpeil van het influentgemaal, aanpassing Moerenburg en aanpassing beluchting voor ammoniumpieken. Hiervoor zijn ook modelstudies uitgevoerd die bevestigen dat de voorgenomen aanpassingen leiden tot voldoende reductie van ammoniumpieken. Punt van onzekerheid is de precieze pH-waarde in de Zandleij, daar deze een grote invloed heeft op de toxiciteit van ammonium. Daarom worden de komende jaren extra monitoring en modellering ingezet om na te gaan hoe groot de impact is van ammoniumpieken op de Zandleij en welke verdere maatregelen eventueel nodig zijn.

Klimaat, energie en circulariteit

In 2022 zijn we als aandeelhouder deel gaan nemen aan AquaMinerals. Hiermee verwachten we de mogelijkheden voor afzet van innovatieve nieuwe producten uit RWZI's te vergroten. Voor dit moment is met name hoogwaardige afzet van CO2 relevant. Daarvoor wordt gezocht naar hoogwaardige afzet binnen de drinkwatersector.

Verkenning effluenthergebruik is gestart. In eerste instantie bij 2 bedrijven. Een gebiedsbrede studie 2023 wordt voorbereid.

De demofabriek voor PHARIO bij een slibverwerkingsbedrijf is operationeel. Om de kansen voor marktontwikkeling te vergroten is het budget voor het produceren van testmateriaal verhoogd.

Het gezamenlijke project Supersludge om superkritische vergassing te ontwikkelen is inmiddels gestopt vanwege onvoldoende voortgang. De stuurgroep en STOWA borgen eventuele intellectuele eigendomsrechten.

Voor broeikasgassen loopt de uitrol van onderzoek naar emissies van lachgas over alle RWZI's en mogelijke reductie volgens planning. We namen deel in het Europese project REWATERGY dat inmiddels is afgerond. In dit project zijn metingen verricht op locatie Tilburg. Ook is in dit project een verbeterde meetkap ontwikkeld om emissie te meten. We nemen als partner deel in een STOWA-project (NoChemNar) om een duurzame technologie te ontwikkelen, waarbij ammonium uit de deelstroom (Tilburg) wordt teruggewonnen in een nuttige meststof. Een pilotlocatie elders (Hengelo) is gevonden waar de pilot wordt uitgevoerd.

Voor het realiseren van de ambities op het gebied van energie en klimaat zijn verkenningen voor realisatie van zonneweides en mogelijkheden voor duurzamer gebouwverwarming gestart. Er wordt nadrukkelijk nagegaan welke kansen er zijn in de diverse projecten waar ook bedrijfs- en andere gebouwen worden aangepast. Daarnaast lopen diverse andere (subsidie- en STOWA) projecten, waaronder De Kleine Aarde 2.0 (DKA) in Boxtel, waarvoor OP-Zuid subsidie was toegekend en de bouw voorbereid. Mede door corona was dit vertraagd en was er verdere vertraging door bezwaren van omwonenden. Inmiddels heeft de subsidieverlener besloten de subsidie niet meer te verlenen en wordt het project beëindigd.

Operational Excellence

We werken aan het vormgeven van digitale transformatie en datagedreven werken, onder meer door het opzetten en inrichten van het zogenaamde Verbreed WKC (Water Kennis Centrum). In deze organisatievorm, die ook een prominente fysieke locatie krijgt, is het doel diverse disciplines rond data science te verbinden en versterken, zodat we meer ontwikkelkracht hebben, meer regie op de ontwikkelingen en ook meer en sneller informatie uit de diverse datastromen kunnen halen en beschikbaar stellen. Daarbij werken we ook aan ontwikkeling en implementatie van (automatische) datavalidatiemethodes zodat de vele sensordata efficiënter, beter reproduceerbaar en vollediger kunnen worden gevalideerd.

We ontwikkelen digital twins op basis van (dynamische) modellen van het zuiveringsproces, met als doel operators te ondersteunen en de procesbeheersing en procesvoering te verbeteren. Van de digital twin voor RWZI Eindhoven is een eerste werkende versie opgeleverd. Daarnaast zijn we partner in het Europees project DARROW dat een digital twin ontwikkelt op RWZI Tilburg.

Water en klimaatlandschap Pauwels

In 2022 is een realisatieovereenkomst en een grondovereenkomst opgesteld en ondertekend voor de realisatie van een trafostation en een compensatie effluentberging. Gunning en start realisatie van de compensatie effluentberging door Tennet wordt verwacht in 2023. Het project heeft vertraging opgelopen door de stilstofuitspraak.

Voor de concrete uitwerking binnen het Landschapspark focussen we vanuit De Dommel op het water- en klimaatlandschap. Samen met de gemeente Tilburg is voor het klimaat en landschapspark één programmaorganisatie opgericht. In dit gebied bereiden we samen met de gemeente Tilburg diverse waterprojecten voor zoals de waterharmonica, nooduitlaat en bergingen. In 2023 wordt de voorbereiding en een besluit verwacht om al dan niet tot realisatie van de waterharmonica over te gaan.

Intentieovereenkomst calamiteiten

Met een aantal AWZI bedrijven is een overeenkomst afgesloten waarin is afgesproken dat de reguliere lozingen van de individuele bedrijven op het afvalwaterstelsel van de gemeente Tilburg op termijn komen te vervallen. Dit is voor het waterschap gunstig voor de ontwerpeisen van de RWZI Tilburg. Ook is afgesproken om te onderzoeken hoe er kan worden omgegaan met calamiteiten op de gezamenlijke AWZI van de bedrijven en wat de mogelijkheden zijn om de RWZI Tilburg in te zetten als maatregel om de calamiteit te beheersen.

Assetmanagement Waterketen

Het technisch onderhoud van de waterketen wordt gestuurd op basis van functionaliteit, risico en kosten. Dit zijn de principes van assetmanagement. Op initiatief van de rekenkamer en gesteund door het bestuur en de directie is in 2022 gestart met de doorontwikkeling van assetmanagement binnen de volledige organisatie van de Waterketen. Een van de stappen hierin is het op- en vaststellen van de risicotolerantie. Binnen de functie van het afvalwatertransport is een prioritering van de beheersmaatregelen aan gemalen en transportleidingen gedaan op basis van een ambtelijk opgestelde risicomatrix. In de eerste helft van 2023 worden de risico's aan het transportstelsel, op basis van de huidige matrix, gepresenteerd aan het dagelijks bestuur. In de tweede helft van 2023 wordt de risicomatrix in afstemming met het dagelijks bestuur herijkt.

Het plan van aanpak Assetmanagement Waterketen zal medio 2023 worden besproken in de Commissie Waterketen en Schoon Water.

2.2. Majeure projecten beleidsveld Waterketen

Prestaties

WBP-doel	Project	Prestatie	Prognose oplevering
Duurzaamheid	Groengas en CO2 afvanginstallatie	Opwerking van biogas tot groengas van aardgaskwaliteit. Afvangen van CO2	Groen gas installatie in bedrijf eind 2022. Oplevering totaal Q2 2023
Instandhouden RWZI	Aanpassingen RWZI Boxtel	Renoveren/reviseren en/of vervangen RWZI Boxtel	2025
	Aeratie+Chemicalien dosering rwzi Tilburg	Renoveren/reviseren beluchting en chemicaliëndosering RWZI Tilburg	Q4 2024
Schoon water	Zuivere zuurstof	Aanpassen en uitbreiden beluchtingscapaciteit RWZI Eindhoven	Q2 2023
Instandhouden transportstelsel	Renovatie rioalgemaal Aalst	Capaciteit 12.000 m3/h benodigd en storingen waarvoor corrigerend onderhoud nodig is sterk verminderen.	Inbedrijf eind 2022 opleveren begin 2023
	Nieuw tracé riool Zuid	Totaal 3,3 km te vervangen.	2025

Stand van zaken per project/deelgebied

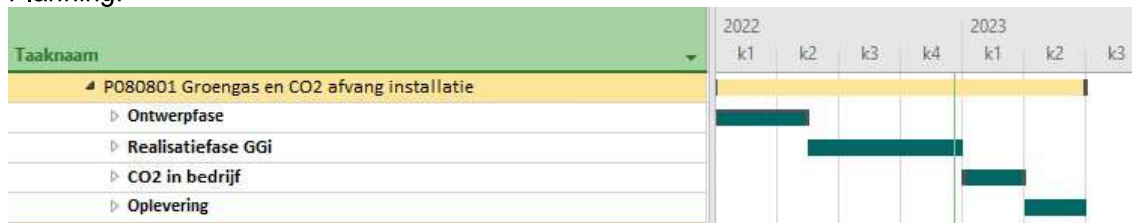
Groengas en CO2 afvanginstallatie

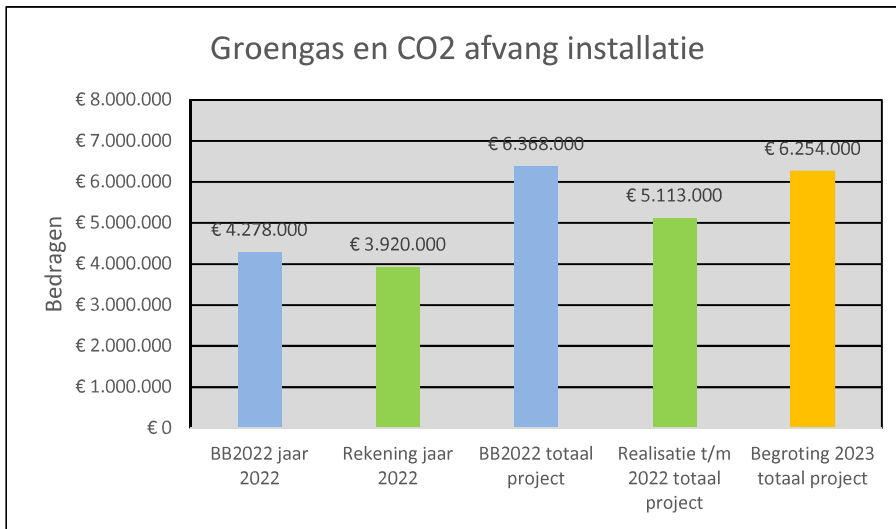
Scope project

Na realisatie van het plaatsen van een biogasopwerking naar groengas kan meer zuiveringsslib worden ingenomen op de RWZI Tilburg. Er hoeft na realisatie geen of minder zuiveringsslib van SVI Mierlo rechtstreeks doorgezet te worden naar SNB (Slibverwerking Noord-Brabant). Het groengas wordt afgezet op het 8 barnet van Enexis. De CO2 die vrijkomt bij opwerking wordt vloeibaar gemaakt en per as (tankwagen) afgezet in de markt. Waterschap De Dommel is aandeelhouder van Aquaminerals en via hen zal alle CO2 worden afgezet. De totale verwerkingscapaciteit van de te plaatsen opwerkinstallatie bedraagt tussen de 800 en 1.600 Nm³ biogas/uur.

Burap 2022-3 / Jaarrekening 2022 (jaaroverzicht 2022)	
Tijd	Groengas-installatie is 14 december 2022 in bedrijf gesteld na succesvolle 12 uurstest. Onder goedkeuring van Enexis is de overgangsafsluiter naar het gasgrid geopend en leveren we groengas (opgewerkt biogas) aan het aardgasnet; hiermee is de 4-weken test voor Enexis gestart. Q1 2023 wordt de CO2-installatie (CVi) verder in bedrijf gesteld. Voor de warmtebalans zijn momenteel tijdelijke oplossingen opgesteld om de processen van de waterlijn in stand te houden. Ontwerpen voor definitieve oplossingen hiervoor lopen. Tijd: vertraging oplevering CO2 installatie en realiseren definitieve voorzieningen ten behoeve van warmte-vragende processen.
Geld	We blijven binnen budget met de te verwachten teruggave van Enexis (dit hangt samen met de te realiseren mestverwerker op het terrein van Attero die aan gaat sluiten op dezelfde gasleiding).
Doelen	SDE+ subsidieaanvraag is toegekend. Dit wordt toegekend als het CO2 in de glastuinbouw wordt ingezet.

Planning:

Aanpassingen RWZI Boxtel

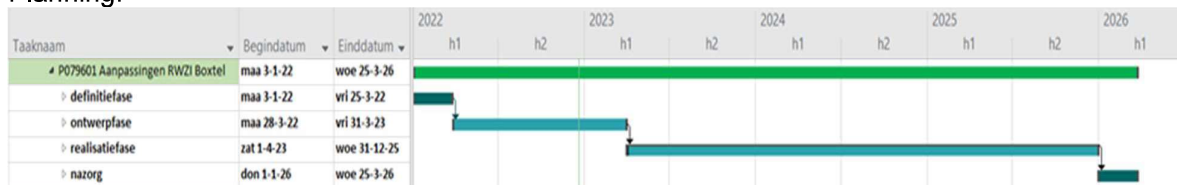
Scope project:

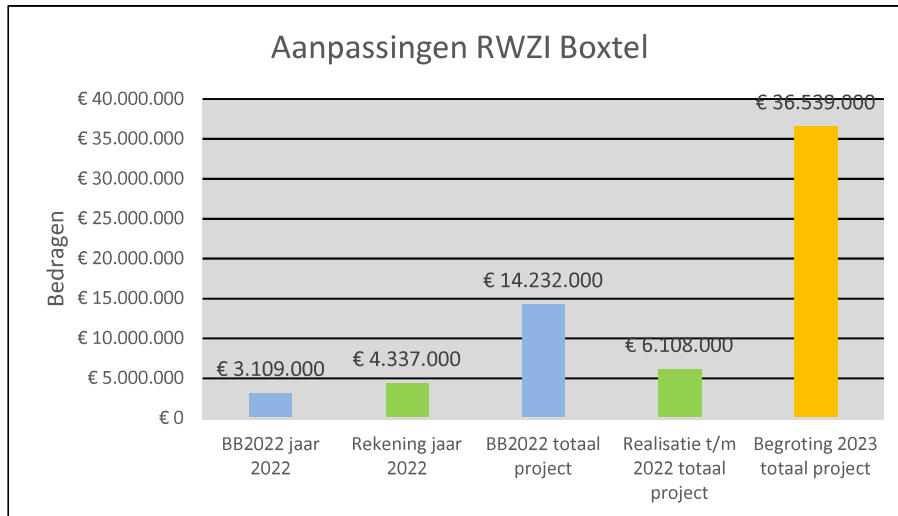
Het vereiste resultaat van het project is het renoveren/aanpassen van de zuivering, zodat deze een effluentkwaliteit van $N_{tot} = 5 \text{ mg N/l}$ en $P_{tot} = 0,4 \text{ mg P/l}$ behaalt.

Ook moeten geselecteerde assets van RWZI Boxtel gerenoveerd en/of vervangen worden binnen de bestaande civieltechnische constructies met de laagst mogelijke Total Costs of Ownership (TCO) met behoud van functionaliteit en een restlevensduur van 15 jaar.

Burap 2022-3 / Jaarrekening 2022 (jaaroverzicht 2022)	
Tijd	<p>De werkzaamheden voor het Uitvoeringsontwerp (UO) zijn in december 2022 afgerond. In januari wordt het UO beoordeeld en afgerond.</p> <p>Haalbaarheid van startdatum 1 april 2023 is afhankelijk van de resultaten uit het nader ecologisch onderzoek (afgerond medio januari 2023). Wat betreft het risico netcongestie is in beeld gebracht welke (technische) mogelijkheden er zijn om dit risico te beheersen. Vanuit Enexis zijn er positieve geluiden dat zij het gevraagde vermogen uiteindelijk toch kunnen leveren. Wij zijn in afwachting van definitief bericht hierover.</p>
Geld	<p>Door uitloop uitvoeringsontwerp (UO) met 1 maand, de UO-raming naar medio januari. Streven is om begin maart de realisatieovereenkomst te ondertekenen.</p> <p>Het risico netcongestie is naast het proces technisch risico ook een risico op financieel vlak. Technische oplossingsrichtingen gaan namelijk gepaard met een investering die niet meegenomen is in de DO-raming.</p> <p>Prijsstijgingen zetten begin 2023 ook nog door. Materiaalprijzen en lonen stijgen 5 à 10%. De internationale beschikbaarheid t.a.v. materialen en energie in combinatie met de oorlog in Oekraïne kan impact blijven hebben. De exacte omvang daarvan is vooralsnog onduidelijk.</p>
Doelen	<p>Het vereiste resultaat van het project is het renoveren/aanpassen van de zuivering, zodat deze een effluentkwaliteit van $N_{tot} = 5 \text{ mg N/l}$ en $P_{tot} = 0,4 \text{ mg P/l}$ behaalt. Ook moeten geselecteerde assets van rwzi Boxtel gerenoveerd en/of vervangen worden binnen de bestaande civieltechnische constructies met de laagst mogelijke Total Costs of Ownership (TCO) met behoud van functionaliteit en een restlevensduur van 15 jaar.</p>

Planning:

Renoveren/reviseren beluchting (aeratie) en chemicaliëndosering RWZI Tilburg

Scope project:

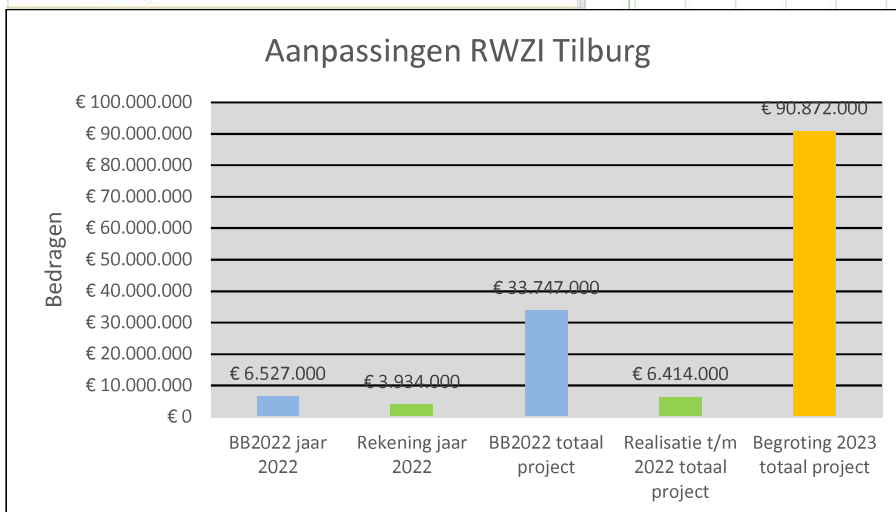
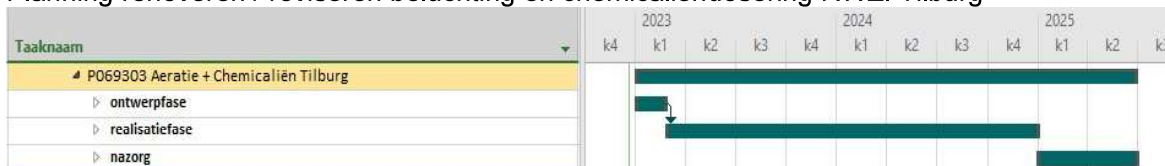
Op de RWZI Tilburg worden via een raamovereenkomst de komende 3 jaar diverse werkzaamheden in bouwteamverband uitgevoerd. Het behelst een opdracht van € 24 mln. inclusief ontwerp en BTW. Tevens is in de raamovereenkomst een optie opgenomen om de overeenkomst met maximaal 3 jaar te verlengen, zodat de totale waarde van de opdracht maximaal € 44 mln. wordt. Inclusief interne uren, inspecties, onderzoeken is dit € 55 mln.

De projectraming voor de renovatie van de beluchting (+nieuwe chemicaliëndosering) (P069303) is € 31,1 mln. Deze projectraming kan gedekt worden uit de reservering voor vervangingsinvesteringen op RWZI Tilburg zoals opgenomen in de Beleidsbegroting 2023 onder P069300. Onder P069300 staan in de Beleidsbegroting 2023 de deelprojecten die samen een reservering omvatten van € 90,9 mln.

In 2023 starten we met de inspecties van en het ontwerp voor de renovatie van de mechanische voorzuivering (P069304) en in 2024 met de realisatie. Realisatie van P069303 en P069304 zal naar verwachting het bedrag van € 44 mln. van de raamovereenkomst overschrijden. Dit betekent dat naar verwachting medio 2024 een nieuwe aanbesteding gestart zal worden. Mogelijk eerder indien de prijsstijging door de ontwikkelingen in Oekraïne en sancties tegen Rusland lang van kracht blijven.

Burap 2022-3 / Jaarrekening 2022 (jaaroverzicht 2022)	
Tijd	<p>In de uitvoeringsplanning voor de ombouw van de beluchtingstanks komen we voor oplevering nu uit op december 2024. RWZI Tilburg heeft 3 actief slib compartimenten die stapsgewijs gerenoveerd worden. Gaandeweg komt de beluchting dus wel eerder stapsgewijs in bedrijf omdat telkens één compartiment wordt omgebouwd. Dat gaat dan ook weer meer en efficiënter lucht produceren.</p> <p>Vertraging in de planning zijn ontstaan door:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Uitloop van de UO-engineering 2) Ondanks verstrekte voorinkoop opdracht toch lange levertijden van diverse elektrotechnische componenten <p>Vergunning bij OMWB (Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant) loopt nog.</p>
Geld	Kredietaanvraag voor het bestellen van long lead items (lange levertijd) is opgesteld en krediet is verstrekt.
Doelen	<p>De aanpassing van de beluchting draagt bij om uiteindelijk de KRW-waterkwaliteitsdoelen te halen (recirculatiecapaciteit en totale luchthoeveelheid gaat significant omhoog in combinatie met technologisch ontwerp beluchtingsconfiguratie). Ook om vervolgstappen inzake een potentiële 4e trap te ontwikkelen heeft een spoedige realisatie van de 'nieuwe' beluchting prioriteit. De aanpassing van de chemicaliëndosering is nodig om te voldoen aan arbo & veiligheid en juiste dosering op de 'nieuwe' beluchting.</p> <p>Onder de raamovereenkomst worden -waar het budget toereikend is- geselecteerde assets van RWZI Tilburg gerenoveerd en/of vervangen, binnen de bestaande civieltechnische constructies met de laagst mogelijke Total Costs of Ownership (TCO) met behoud van functionaliteit en een restlevensduur van 15 jaar .</p>

Planning renoveren / reviseren beluchting en chemicaliëndosering RWZI Tilburg

Zuivere zuurstof RWZI Eindhoven

Scope project

De projectscope omvat:

De aanleg van een zuivere zuurstof-installatie in de middenring van de 3 actiefslibtanks (AT's) inclusief tankfundatie voor de cryogene zuurstoftank, tankauto-plaats en bijkomende werkzaamheden. Deze installatie dient als extra beluchting om ammoniumpieken in de actief slibtanks af te vlakken en daarmee ammoniumpieken in de Dommel te voorkomen. Ook kan de installatie aanvullend bijgeschakeld worden tijdens onderhoud of uitval van plaatbeluchting om extra zuurstof in de actiefslibtank te brengen. Om het project te realiseren moet er extra verhard oppervlak worden gerealiseerd. Er moet een waterberging (WADI) worden gerealiseerd om dit verhard oppervlak te compenseren.

Burap 2022-3 / Jaarrekening 2022 (jaaroverzicht 2022)	
Tijd	Door spoedwet stikstof, extra natuur Wnb (Wet Natuurbescherming) vergunning aangevraagd met bijbehorende Aeries-berekening. Hierdoor bouwstop van 2 maanden. Na herhaaldelijk contact met Omgevingsdienst is definitieve vergunning verleend en konden werkzaamheden januari 2023 gestart worden.
Geld	Kosten voor bouwstop worden uit post onvoorzien betaald.
Doelen	<ul style="list-style-type: none"> • Schoon water (piekmissies, nutriënten) • Doelmatig waterbeheer (door het goed en doelmatig functioneren van de RWZI)

Planning:

Rioolgemaal (RG) Aalst

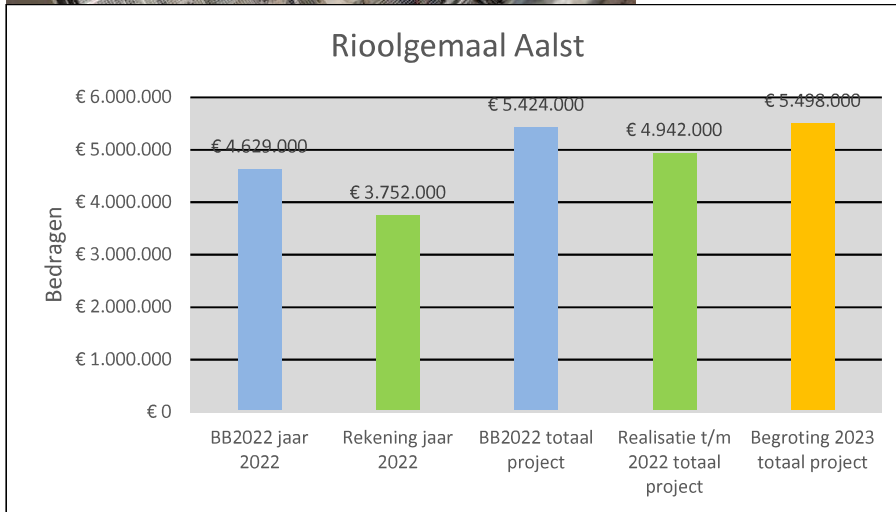
Scope project

Rioolgemaal Aalst – het grootste gemaal van het waterschap - moet na renovatie een debiet van 12.000 m³/uur behalen met vier horizontaal opgestelde schroefcentrifugaalpomp en bijbehorende mechanische aanpassingen. Problemen met het te verpompen debiet en hoge onderhoudskosten moeten hierdoor verleden tijd zijn.

Burap 2022-3 / Jaarrekening 2022 (jaaroverzicht 2022)	
Tijd	Pompen zijn getest en konden eind december in bedrijf. Tijdelijke pompinstallatie blijft nog even staan totdat restpunten uit risico-inventarisatie afgerond zijn.
Geld	Verstrekt krediet is vooralsnog toereikend. Mogelijke gevolgen oorlog en indexering van de kosten worden door aannemer nog gespecificeerd in kaart gebracht en voorgelegd. Aannemer heeft ook doorgewerkt tijdens de bouwvakperiode om oplevering eind 2022 mogelijk te maken.
Doelen	<ul style="list-style-type: none">• Instandhouding van de asset (ook tijdens realisatie)• Verpompen van 12.000 m³/u aan afvalwater bij regenweersituaties in kader van Kallisto.• Schoon water: door te voldoen aan afname (12.000 m³/u) zullen overstorten op oppervlaktewater bovenstreams RG Aalst verminderen.• Energiezuinige werking van het gemaal is meegenomen in het ontwerp door selectie van pompen en regeling. <p>Tegelijkertijd met de renovatie, kan wegens de tijdelijke pompinstallatie, de natte kelder opnieuw gecoat worden zodat deze weer 15 jaar meekan.</p>

Planning:

Taaknaam	2023		
	k1	k2	k3
PO49003 Renovatie rioolgemaal Aalst (Joost)			
▷ Realisatiefase			
▷ Oplevering			
▷ Nazorg			

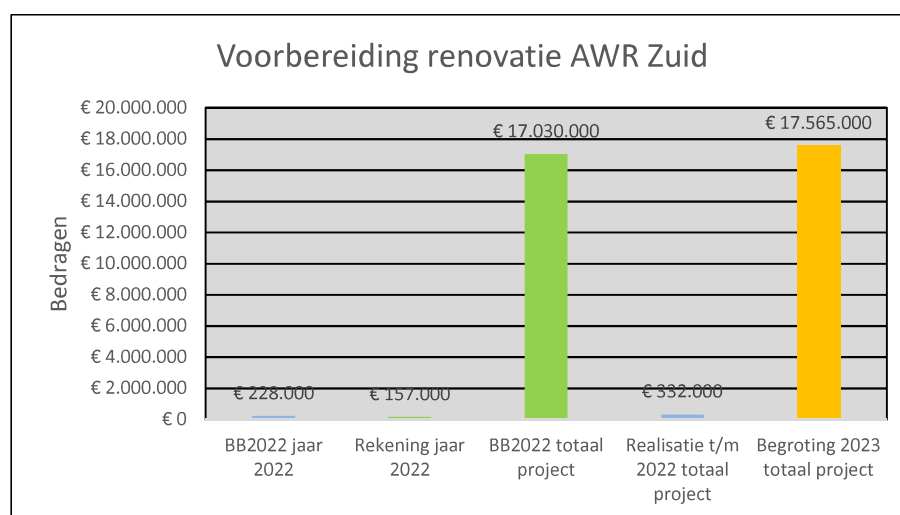
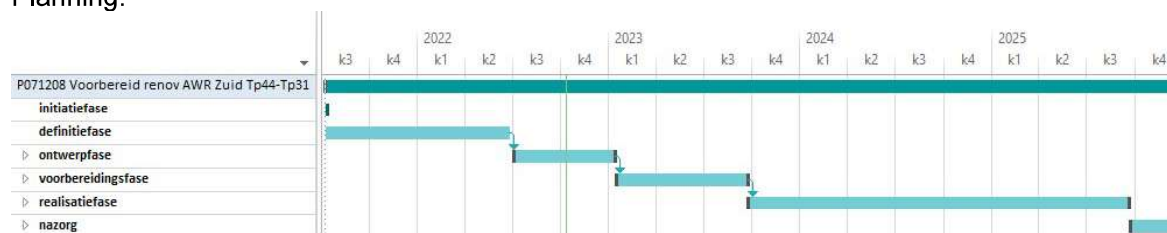
Vorbereiding renovatie AWR Zuid

Scope project

In P071208 Vorbereiding renovatie AWR Zuid Tp44-Tp31 wordt de renovatie van de leiding tussen put 44 en 32 van Riool Zuid voorbereid om de uitvoering (vervolgproject) op de markt te kunnen zetten. Ook worden de noodzakelijke onderzoeken uitgevoerd en worden voorbereidingen getroffen om over te kunnen gaan tot vergunningaanvraag.

Burap 2022-3 / Jaarrekening 2022 (jaaroverzicht 2022)	
Tijd	2022: vanwege Europese aanbestedingsprocedure inhoudelijke begeleiding 1 à 2 kwartalen vertraging ten opzichte van initiële planning (zoals reeds gerapporteerd) 2023: aanbesteding bouwteamfase 2023: voorbereiding realisatie (ontwerp, vergunningen, onderzoeken) 2024/2025: uitvoering
Geld	Verstrekt krediet is voorsnog toereikend. Mogelijke gevolgen oorlog en indexering in relatie tot het uitvoeringskrediet zullen door aannemer nog gespecificeerd in kaart worden gebracht en voorgelegd.
Doelen	Het in stand houden van het transportstelsel. Zo kan voldaan worden aan de afnameverplichtingen en -afspraken, zodat het afvalwater getransporteerd kan worden naar RWZI Eindhoven en daar ook gezuiverd kan worden.

Planning:

3. Middelen (investeringen en exploitatie)

Exploitatie Waterketen (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
Lasten			
Rentelasten	4.192	4.420	4.420
Afschrijvingen	14.375	15.398	15.398
Personeelslasten	202	425	425
Goederen en diensten	24.937	23.405	23.405
Subtotaal Lasten	43.706	43.647	43.647
Baten			
Opbrengsten van derden	4.403	2.428	2.428
Bijdragen	-93	179	179
Subtotaal Baten	4.310	2.606	2.606
Subtotaal Lasten en Baten	39.396	41.041	41.041
Nagekomen posten	986	0	0
Totaal	40.382	41.041	41.041

Toelichting

Kapitaallasten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)

De rentelasten en afschrijvingen zijn per saldo € 1,25 mln lager (V). Dit wordt met name veroorzaakt door de extra afschrijvingslast van de toekomstige desinvestering van Rioolgemaal Zuid, die op verzoek van de accountant al is verantwoord in 2021 (maar die voor 2022 begroot was). Hier staat tegenover een afwaardering in 2022 op het project Amoveren Beluchtingstanks, die niet begroot was. Het restant is een gevolg van een latere oplevering en activering van projecten zoals het project Renovatie Rioolgemaal Aalst.

Personeelslasten

Hier zijn kosten begroot in verband met Arbowetgeving. Deze kosten zijn € 0,22 mln lager (V) dan de begroting na wijziging. Ze worden meestal geboekt op goederen en diensten in combinatie met het gebruik van onderhoudsmaterialen.

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn totaal ca. € 1,5 mln hoger dan de begroting na wijziging. De belangrijkste verschillen zijn:

Hogere kosten voor slibverwerking € 2,25 mln (N).

- Het aantal tonnen slib dat verwerkt is bij SNB is aanzienlijk hoger dan begroot door uitval van de gascompressoren op de Energiefabriek Tilburg wegens vochtproblemen. Herstel en reparatie samen met groot onderhoud heeft twee maanden geduurd. De Energiefabriek was daardoor uit bedrijf en het slib van Mierlo is direct naar SNB gegaan.

Ook zijn er in het vierde kwartaal enkele onvoorziene tegenvallers bij SNB geweest die tot hogere kosten in 2022 hebben geleid. Er was een explosieve stijging in de prijs van natronloog en er was onvoorziene schade aan de hogedrukstoomturbine, die herstellkosten met zich mee bracht. Deze schade heeft ook voor hogere electra kosten gezorgd, omdat er meer electra ingekocht moest worden in plaats van zelf opgewekt werd.

SNB heeft ook te maken met hogere lasten als gevolg van corona en de oorlog in Oekraïne, waardoor de verwerkingskosten stijgen. € 2,25 mln N

- Om deze zelfde reden zijn ook de kosten voor chemicaliën hoger dan begroot. € 0,2 mln N
- De energiekosten zijn gedurende het jaar ruim € 0,4 mln lager dan begroot. Hiervan valt € 0,3 mln toe te rekenen aan lagere electriciteitskosten en € 0,1 mln aan lagere kosten voor olie dan begroot. Begin 2022 zijn er nieuwe pompen op het stroomnet aangesloten waardoor er minder olie nodig was. € 0,4 mln V
- De kosten van Aquon voor het jaar 2022 valler lager uit dan begroot. € 0,4 mln V

Opbrengsten van derden

De hogere opbrengsten van ca. € 2,0 mln (V) zijn te verklaren door hogere opbrengsten van de Energiefabriek. Bestaande uit een combinatie van hogere opbrengsten door een hogere marktprijs van gas (gevolg van corona en de oorlog in Oekraïne) en iets lagere opbrengsten uit de verkoop van Garanties van Oorsprong, waarvan de prijs iets gedaald is.

Bijdragen

De bijdragen zijn lager dan begroot, te weten € 0,27 mln (N). Dit komt doordat we door de gestegen energieprijzen niet langer SDE+ subsidie ontvangen en we een eerder ontvangen voorschot gedeeltelijk terug moeten betalen.

Nagekomen posten

Op nagekomen posten uit voorgaande jaren is een bedrag van € 1,0 mln (N) geboekt in navolging op de vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst over de afwikkeling van de BTW van de Energiefabriek over voorgaande jaren.

Investerings Waterketen (bedragen * € 1.000)

Beleidsveld Waterketen	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
Uitgaven	26.220	28.607	28.607
Inkomsten	-182	-1.525	-1.525
Totaal netto uitgaven	26.038	27.082	27.082

Toelichting

De investeringen voor het beleidsveld Waterketen (jaarschijf 2022) zijn totaal ca. € 1,04 mln lager dan de begroting 2022 na wijziging.

Voor jaarschijf 2022 is de feitelijk ambitie-inschatting voor projecten Waterketen, met inachtneming van een onzekerheidsmarge per project, in Burap 2022-2 bijgesteld. Dit komt neer op een financiële (verwachte) realisatie voor jaarschijf 2022 van netto € 32,2 mln in plaats van begroot € 27,1 mln, met name veroorzaakt door prijsstijgingen en aanvullende eisen (o.a. op het gebied van arbo en veiligheid).

In de Beleidsbegroting 2022 was het totaal voor de jaarschijf 2022 (* €1.000)	€ 27.082
De JEV Burap 2022-1 voor de jaarschijf 2022 was	€ 35.341
De JEV Burap 2022-2 voor de jaarschijf 2022 was	€ 32.168
De realisatie voor de jaarschijf 2022 is	€ 26.038

De actuele realisatie per eindejaar 2022 bedraagt € 26 mln. Medio september was de actuele realisatie nog € 11,5 mln, dus in het laatste kwartaal van 2022 zijn er nog grote investeringen gedaan.

Van een aantal projecten valt de realisatie net over de jaargrens heen. Dit geldt voor Aanpassingen en uitbreiding sliblijn Eindhoven, Vervanging transportleidingen Mierlo/Eersel en Renovatie rioolgemaal Aalst. Projecten RWZI Tilburg (vervangen/groengas en CO2 afvanginstallatie) en projecten RWZI Eindhoven (geurbestrijding/zuivere zuurstof) zijn vertraagd, waardoor de realisatie in 2022 niet gehaald is. De verschillen in gerealiseerde bedragen met de begroting 2022 zijn al volgt:

- Aanpassing en uitbreiding sliblijn Eindhoven € 2,9 mln
- Vervanging transportleidingen Mierlo/Eersel € 1,3 mln
- Renovatie rioolgemaal Aalst € 0,9 mln
- Projecten RWZI Tilburg (vervangen/groengas en CO2-afvanginstallatie) € 2,9 mln
- Projecten RWZI Eindhoven (geurbestrijding/zuivere zuurstof) € 3,3 mln

Er is in 2022 voor de projecten Aanpassingen RWZI Boxtel, Herstel transportleiding Veldhoven en Inprikkers Riool Zuid meer gerealiseerd dan in de begroting 2022 was voorzien. Het verschil met de begroting 2022 is als volgt opgebouwd:

- Aanpassingen RWZI Boxtel € 1,2 mln
- Herstel transportleiding Veldhoven € 0,8 mln
- Inprikkers Riool Zuid € 0,4 mln

Zeker als projecten in de realisatiefase zitten, is de jaaronzekerheid groot. Dit wil niet zeggen dat de projectonzekerheid ook groot is. Bij de begroting maken we een schatting van deze onzekerheid en de verwachtingswaarde op programmaniveau. Het totale verschil tussen begroting en realisatie voor het jaar 2022 is hierdoor beperkt (ca. € 1 mln.).

Investeringsprogramma beleidsveld Waterketen

We zien bij vervanging en nieuwbouw in de Waterketen steeds vaker dat projectkosten hoger uitvallen dan de raming. De hogere kosten worden veroorzaakt door scherpere wet- en regelgeving op bijvoorbeeld veiligheid, vergroten van de bedrijfszekerheid, verbouwplannen die gaandeweg meer een nieuwbouwkarakter krijgen, hogere loonkosten door markt schaarste en vooral ook door de hogere kosten voor bouwmaterialen en grondstoffen.

In het investeringsprogramma zit nauwelijks ruimte om die hogere kosten op te vangen. Dat betekent risico op kostenoverschrijding, die vooral bij grotere investeringen kunnen leiden tot een bestuurlijke aanvraag voor extra middelen of het maken van keuzes in resultaten.

Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering

Het beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering omvat bestuur en externe communicatie, heffing en invordering, opstellen WaterBeheerProgramma en de ondersteuning die betrekking heeft op de totale bedrijfsvoering van de organisatie.

1. Doelen van het beleidsveld

Concerndoel:

Het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur in staat stellen goed te besturen.
Daarnaast de organisatie te faciliteren om de doelen te realiseren.

Alle randvoorwaarden om tot een goede uitvoering van onze waterdoelen te komen behoren tot de doelen van dit Beleidsveld, zoals:

- voldoende en kwalitatief goed personeel;
- een geborgde veiligheid en arbeidsomstandigheden;
- een goede communicatie zowel extern als intern;
- een geborgde informatieveiligheid.

Ook het maken van het Waterbeheerprogramma zelf valt hieronder. Een speciale doelstelling is de Omgevingswet die naar verwachting op 1 januari 2024 in werking treedt.

2. Prestaties van het beleidsveld

2.1. Aan de slag met de Watertransitie

Digitale transformatie:	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
Resultaten voor 2022						
- Geautomatiseerde inwinning van de geodata met Lidar (Light Detection and Ranging) en Sonar (Sound Navigation and Ranging). En geautomatiseerde validatie van waterdata met behulp van data science.						
- Het ontwikkelen van tenminste 4 slimme informatieproducten gericht op droogte/waterconservering en grondwater: een dashboard voor inzicht in (kleine) ontstekingen, een dashboard effectiviteit van waterconserverende maatregelen, een dashboard actuele stand van zaken grondwater en een dashboard droogte. <i>Toelichting: Genoemde informatieproducten zullen door WKC team Voldoende water worden ontwikkeld. Dit team start in januari 2023 met trainingssessies en zal vanaf februari aan de slag gaan. In maart zal naar verwachting een eerste informatieproduct worden opgeleverd (een en ander afhankelijk van beschikbaarheid en kwaliteit van data).</i>					x	
- Veel informatieproducten zijn nog gericht op een beeld van de actuele situatie, maar er zijn inmiddels ook diverse voorspellende producten in ontwikkeling.						
- Het Waterkenniscentrum speelt hierbij een belangrijke rol. De aanpak voor het Waterkenniscentrum wordt verbeterd en de locatie wordt verplaatst naar een zichtbare ruimte. <i>Toelichting: Door een noodzakelijke nieuwe aanbesteding komt de fysieke ruimte pas in het 1^e kwartaal van 2023. In januari 2023 starten twee WKC-teams voor de ontwikkeling van informatieproducten voor Schoon water en Voldoende water.</i>					x	

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
<p>- Het uitvoeren van 2 proof of concepts (PoC): een PoC Slim maaien (maaien en tegelijkertijd inmeten van de watergang met behulp van sensortechniek) en een PoC Remote assist (hulp op afstand bij het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden).</p> <p><i>Toelichting:</i> <i>Slim maaien doen we later (in 2023) ivm leveringsproblemen machines. In plaats daarvan hebben we buitenruimte in beeld (visuele inventarisatie omgeving tijdens het maaien). PoC Buitenruimte in beeld heeft twee fases. Fase 1 Hoe kunnen we de omgeving vd watergangen (kades, duikers etc) in beeld brengen is afgerond. Fase 2 Duikers identificeren moet nog starten.</i></p>					x	
<p>- Kennisontwikkeling in de organisatie op het gebied van digitale transformatie. De managers ronden de opleiding af die in 2021 is gestart. In 2022 worden ook voor medewerkers trainingen gegeven om de kennis en bewustwording te vergroten van de kansen van digitalisering en de nieuwste digitale technologieën (bijv. augmented reality om de omgeving te betrekken en te informeren over waterprojecten). Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de voordelen van samenwerking, zoals met Het Waterschapshuis en de samenwerking met de Brabantse waterschappen, opleidingsinstiteiten, High Tech Campus, Brainport en landelijke en regionale (overheids) initiatieven.</p> <p><i>Toelichting:</i> <i>Planning ligt bij Het Waterschapshuis. We zijn met Het Waterschapshuis in gesprek over de start en of onze standaard daarin in voldoende mate kan worden meegenomen.</i></p>					x	

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
- Deelname aan het 'DEEP' (Data science en engineering expert programma) van Het Waterschapshuis. 2 data-engineers/data scientists gaan samen met circa 10 andere waterschappen een intensief opleidingstraject volgen waarbij de deelnemers theorie met praktijk combineren. Tijdens de opleiding wordt gewerkt aan vraagstukken die bij de waterschappen spelen. Voor Waterschap De Dommel zijn dat in ieder geval vraagstukken op het vlak van droogte/waterconservering, grondwater en sponswerking stad. Zoals bijvoorbeeld het koppelen van de geautomatiseerde stuwen aan peilbeheer en weersvoorspellingen, rendement en potentie waterconserverende maatregelen per gebied inzichtelijk maken voor maatwerk stedelijk en landelijk gebied. Er wordt onderling veel kennis en ervaring uitgewisseld tussen de waterschappen. Deelname met twee medewerkers biedt direct meerwaarde voor het op orde brengen en houden van de waterdata én voor de informatieproducten.						

Nadere toelichting:

De digitale informatie komt in een meer gestructureerde fase. De samenwerking met de markt en het opstellen van een roadmap om naar een data- en informatievolwassen organisatie te ontwikkelen geven hier vorm aan. En met de start van twee WKC-teams worden twee productielijnen voor de ontwikkeling van slimme informatieproducten opgezet: één productielijn voor Schoon water en één voor Voldoende water. De twee DEEP-ers zullen in de WKC teams gaan meedraaien. Een productielijn voor Droge voeten volgt later. Met de start van een innovatiespoor wordt de inzet en meerwaarde van nieuwe technologieën gestimuleerd en zichtbaar gemaakt. Met lidar en sonar technologie kunnen de watergangen nu frequenter (bijvoorbeeld jaarlijks) en goedkoper worden ingemeten. En met geautomatiseerde mutatiesignalering worden afwijkingen tussen "buiten en binnen" makkelijker en sneller verwerkt. Daarnaast is er een aantal WBP5-informatieproducten ontwikkeld.

2.2. Een toekomstbestendige leefomgeving

Landbouwtransitie:	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
<u>Resultaten voor 2022</u>						
- De doelen zijn geïnventariseerd en geconcretiseerd.	😊	😊	😊			
- Benodigde aanvullende activiteiten of inzet op bestaande activiteiten zijn gedefinieerd.	😊	😊	😊			
- 2 of 3 pilots gericht op nieuwe maatregelen en ecosysteemdienstvergoedingen (opschalen naar 200 boeren) zijn gestart.	😊	😊	😊			
- Nieuwe maatregelen worden verkend en ingebracht in het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) dat start in 2023.	😞	😞	😊			
- Er wordt een handelingsperspectief opgesteld.	😊	😊	😞		x	
<u>Toelichting:</u> <i>Landbouwtransitie valt binnen de handelingsperspectieven die zijn opgesteld. Deze zijn in februari 2023 vastgesteld. Voor landbouw is het handelingsperspectief en ruimtelijke sturing (wat kan waar) belangrijk.</i>						
- Kennisontwikkeling en kennisuitwisseling in samenwerking met onderwijs en kennisinstellingen op het gebied van natte, droge en resistente gewassen, en extensief en natuurinclusief beheer van gronden gelegen in kwetsbare gebieden als beekdalen en attentiezones rondom natuur.	😊	😊	😊			

Nadere toelichting:

Het doel is om agrariërs te ondersteunen in de landbouwtransitie, omdat dit de watertransitie versterkt. Hiervoor stelt het waterschap kennis en expertise en budget ter beschikking.

- De inzet op eco-systeemdiensten binnen projecten als de Brabantse Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij loopt door. En voor Wel Goed Water Blijven Geven wordt in 2023 een nieuw budget opgesteld.
- BodemUp wordt gecontinueerd en opgeschaald van 750 deelnemers in 2022 naar 2027 Brabantbreed. Doel van het project is het verbeteren van de bodem om zo de waterkwaliteit te verbeteren en minder water te gebruiken.
- Vanaf 1 januari 2023 is de nieuwe periode van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) gestart. Binnen dit beleid zijn o.a. de bufferstroken opgenomen als voorwaarde voor de basispremie. Daar is eind 2022 meer duidelijkheid over gekomen. Daarnaast zijn er de eco-activiteiten en de beheerpakketten in het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). We volgen de implementatie samen met de Agrarisch Collectieven en Provincie Noord-Brabant.
- De verschillende pilots lopen door en schalen waar mogelijk op. Zo zijn binnen Xploration Blue Farmer filmpjes gemaakt en gedeeld, en bij de Sloot wordt Akkerrand is kennis opgedaan en gedeeld. Een rapport over kosten en baten wordt medio 2023 verwacht. Het mestproject Betere bodem voor en door Melkkoeien schaaft verder op. Biologische Bestrijding Koolmot loopt door. De Natte Landbouw en Watermoestuin lopen door. Er zijn contacten gelegd met ketenpartners, i.s.m. het Collectief Midden Brabant. Er is een impuls gegeven aan kruidenrijk grasland en er is ruim 100 hectare extra Saladebuffet ingezaaid.
- Ruimtelijke sturing is belangrijk voor de landbouw- en watertransitie en vraagt in 2023 om aandacht. Dit wordt opgenomen in integraal beleid en kan geïmplementeerd worden in regelingen en gebiedsprojecten.
- Kennisprojecten lopen door. Dit zijn o.a. Klimaatadaptatie in de Praktijk (Klimap), Landbouw in klimaat robuuste beekdalen en CoMySect insectenteelt met maaisel en invasieve exoten als Japanse Duizendknoop als voeding.
- Inzet van maaisel als bodemverbeteraar loopt door, maar hiervoor is minder ruimte in regelgeving dan in andere provincies. Hierover zijn we in gesprek met de provincie en omgevingsdiensten.

Biodiversiteit:	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
<u>Resultaten voor 2022</u>						
- Het waterschap vervult de coördinatie- c.q. aanjaagrol voor de waterdoelstellingen voor Midden-Brabant.	😊	😊	😊			
- Alle 13 acties uit het plan van aanpak zijn verkend. 6 acties zijn in gang gezet.	😊	😊	😊			
- Verkend is hoe biodiversiteit in de gebiedsgerichte aanpak (GGA) en werkregio's wordt geïmplementeerd/geagendeerd.	😊	😊	😊			
- Er zijn 3 bijeenkomsten voor en door het netwerk Midden-Brabant georganiseerd	😊	😊	😊			

Nadere toelichting:

Het plan van aanpak herstel biodiversiteit Midden-Brabant wordt intern uitgerold bij alle processen via onze ambassadeurs biodiversiteit. Er loopt een onderzoek van de Unie van Waterschappen naar het opstellen van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI) voor biodiversiteit (3 typen indicatoren: beleids-, inspanningen/maatregelindicatoren en effect KPI's). We willen met behulp van deze KPI's in kaart gaan brengen hoe onze watergangen beheerd en onderhouden worden ten aanzien van blauw groene dooradering/ biodiversiteit. Dit willen we vertalen naar een blauwgroene netwerkkaart die als input kan dienen in de GGA-gebiedsprocessen. Verder is er een inschatting gemaakt wat onze bijdrage kan zijn (in ha) in het kader van de landelijke Bossenstrategie met de impact op de waterdoelen.

Energietransitie:	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
Resultaten voor 2022						
- Strategisch plan voor inzet eigen assets voor opwek duurzame energie door Waterschap De Dommel en/of door lokale energiecoöperaties. <i><u>Toelichting:</u> Versterking van het team is georganiseerd, om meer slagkracht te creëren op de energie- en klimaatthema's. De voorbereidingen worden getroffen voor de ontwikkeling van de zonneweiden op en nabij de rwzi's/svi. Vanuit de Unie van Waterschappen (UvW) zijn de uitgangspunten voor een energieneutrale bedrijfsvoering aangepast. Dit heeft een positief effect op de nog resterende inspanning vanuit het waterschap. De impact hiervan wordt inzichtelijk gemaakt in het Klimaat- en energie-efficiëncyplan.</i>						
- Strategie voor mee-financiering in lokale projecten van Greenchoice en/of inzet van Greenchoice voor projecten op onze assets. <i><u>Toelichting:</u> Mee-financiering is een sluitstuk voor als we onze doelen met onze eigen assets niet realiseren. Vooralsnog is daar geen reden toe. We houden kwartaalgesprekken met Greenchoice. Vooralsnog zijn er geen ontwikkelingen/initiatieven waarbij het zinvol is om daarop te anticiperen. De netcongestie in Noord-Brabant en Limburg is van invloed op de ontwikkeling van</i>						
- Verkenning aquathermieprojecten met gemeenten in lijn met de strategienota aquathermie.						
- Wateropgave verankeren aan regionale energieprojecten door derden vanuit de Regionale Energie- (en Klimaat)strategie.						

Nadere toelichting:

In de MVO-visie hebben we aangegeven waarom we het samenwerken aan een toekomstbestendige leefomgeving belangrijk vinden, hoe we dat willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen. Voor één van de onderdelen van de visie, energie en klimaat, is dit verder uitgewerkt in een strategie. Deze visie en de verder uitgewerkte strategie is begin 2022 opnieuw aan het algemeen bestuur voorgelegd en goedgekeurd. Een vierjaarlijkse aanpak om te komen tot klimaat- en energie-efficiëntie is onlangs opgesteld (KEEP '21-'24). De daarin opgenomen maatregelen worden belegd in de organisatie. Per 1 september is een adviseur energietransitie aangenomen. Hij is gestart met de voorbereidingen voor de realisatie van zonneweiden op onze assets en het opstellen van een integrale visie voor het verduurzamen van onze gebouwen.

In 2022 zijn we gecertificeerd voor de CO2-prestatieladder op niveau 3. Met dit instrument maken we onze CO2-voetafdruk inzichtelijk en draagt het bij aan de realisatie van een klimaatneutrale bedrijfsvoering.

In de transitievisies warmte van de gemeenten wordt aquathermie als potentiële warmtebron genoemd. Met meerdere gemeenten worden de mogelijkheden en eventuele belemmeringen nader verkend. Voor onttrekking van warmte uit het effluent van RWZI Eindhoven voor de Generalenbuurt is een PAW-subsidie toegekend. Dit project wordt nu nader uitgewerkt.

Zowel in de Regionale energiestrategieën, als in het gemeentelijk beleid zien we dat bij de ontwikkeling van grootschalige zonneweiden aandacht is voor klimaatadaptatie, behoud bodemkwaliteit en ecologie. Via Externe planvorming wordt dit ook onder de aandacht gebracht bij gemeenten bij concrete initiatieven.

Circulariteit:	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op impact	Tijd	Geld
<p>- Mogelijkheden voor het inkopen van circulaire grond- en hulpstoffen worden in 2022 nader verkend. In de aanbesteding van hulpstoffen voor de ontwatering van slibstromen op de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) zal circulariteit/duurzaamheid een gunningscriterium zijn.</p> <p>Toelichting: <i>Er zijn onderzoeken gedaan met biologische producten en duurzaamheidscriteria in aanbesteden van hulpstoffen voor ontwatering. Door krapte op de markt en hoge prijzen is de aanbesteding stilgelegd. De hoge prijs en krapte op de markt ten aanzien van oleproducten, gas en energieprijzen zijn nog niet minder geworden. De aanbesteding zal pas weer in 2023 opgestart worden.</i></p> <p><i>Nadere gunningscriteria bij bijvoorbeeld chemicaliën ten behoeve van ontwatering op de zuiveringen zijn lastig als het sowieso de vraag is of je een levering kunt krijgen. Leveringszekerheid staat voorop en daarvoor kijken we ook naar alternatieve producten om de kwetsbaarheid tegen te gaan. Daarin zijn we wel - weliswaar met moeite – geslaagd.</i></p>	 	 	 		x	
<p>- In 2022 start een demonstratiefabriek naar de productie van het bioplastisch PolyHydroxyAlkanoaten (PHA). Kunststofverwerkende bedrijven die het bioplastisch omzetten tot eindproducten worden betrokken om het uit afvalwater geproduceerde bioplastisch te beoordelen op kwaliteit en toepasbaarheid. Waterschap De Dommel is deelnemer in het onderzoeksconsortium en draagt financieel bij.</p>						

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op impact	Tijd	Geld
<p>- In 2022 organiseert het waterschap een markttag voor marktpartijen die onze organisatie kunnen ondersteunen in de ambitie op het vlak van duurzaamheid en circulariteit. Op deze markttag maakt het waterschap tevens kenbaar aan welke realisatieprojecten en activiteiten wij werken. Op deze manier kunnen marktpartijen inspelen op de behoeftes van het waterschap en zich voorbereiden op hoe zij daarbij eventueel van dienst kunnen zijn. De samenwerking met het bedrijfsleven wordt hierdoor versterkt.</p> <p><u>Toelichting:</u> <i>Werving nieuwe inkoper is niet gelukt. Blijft een moeilijk vervulbare functie. Vanuit de organisatie dit jaar ook geen prioriteit meer aan de markttag gegeven. Vooral behoefte aan andere inkoopondersteuning, zoals het begeleiden van aanbestedingen en toepassing van duurzaamheid in inkooptrajecten. Dat heeft geresulteerd in een (24ste) plek op de lijst van Bouwend Nederland in de top 25 van de duurzaamste aanbesteders van Nederland. Dat is dus wel een positief resultaat. We kunnen daarin nog verdere stappen zetten op het gebied van circulariteit en we onderzoeken de mogelijkheden hoe we dat het beste kunnen bereiken (hangt o.a. af van de implementatie van de strategie duurzaam opdrachtgeverschap). Inmiddels is een start gemaakt met de voorbereiding om de markttag in juni 2023 te organiseren.</i></p>				X		
<p>- In de realisatieprojecten van Watersysteem en Waterketen (Grond-, Weg en Waterbouw (GWW) -projecten) wordt bij zowel het ontwerp als bij de uitvoering expliciet aandacht besteed aan de mogelijkheden voor reductie van het energiegebruik, het terugdringen van de emissie van milieuschadelijke stoffen, duurzaam materiaalgebruik en hergebruik.</p>						

Collectief huishoudwatersysteem Brainport Smart District (BSD)

Gemeente Helmond, Waterschap Aa en Maas, Brabant Water, KWR, provincie Noord-Brabant en Waterschap De Dommel hebben zich geëngageerd aan een verkenning van de mogelijkheden van een circulair watersysteem voor de wijk BSD. De ambities en doelen van BSD zijn een kans en voorbeeldwijk voor de realisatie van de ambities van het WBP5, de watertransitie en de handelingsperspectieven. Met dit project kunnen we actief bijdragen aan de inrichting van een duurzaam watersysteem in een woonwijk van de toekomst. We doen daarmee kennis en ervaring op met (her)gebruik van grijs water en lokaal zuiveren om zodoende minder water te gebruiken en minder (vuil)water af te voeren naar de rioolwaterzuivering. Hoe het waterschap gaat bijdragen en wat de rol exact wordt is nog niet concreet ingevuld en wordt nog besproken met alle actoren.

2.3. Strategische sturing en informatievoorziening

	Burap 2022-1	Burap 2022-2	Burap 2022-3	Afwijking op Impact	Tijd	Geld
Sturing op effecten en ambitie WBP5						
De doelen/effecten in het gebied zijn opgenomen in een totaal WBP5-overzicht met de organisatie en sturing (adaptieve)programmering/prestaties, financiën en risicomanagement.						

Nadere toelichting:

Met het Waterbeheerprogramma 2022-2027 ligt er een langetermijnvisie die nader is uitgewerkt in drie beleidskaders om invulling te geven aan de watertransitie. Het gewenste beleidseffect is geformuleerd en indicatoren zijn geïdentificeerd, zodat duidelijk wordt wanneer we tevreden zijn. Er is per beleidskader een Doel-Insparingen-Netwerk opgesteld waarin de maatregelen zijn opgenomen die integraal bijdragen aan het gewenste effect. Met het beleidskader krijgt het algemeen bestuur meer inzicht in de mate waarin de waterdoelen worden bereikt, waardoor ze hun kaderstellende en toetsende rol beter kunnen vervullen. Het dagelijks bestuur heeft met de beleidskaders een goed sturingsinstrument op de uitvoering van de maatregelen. De eerste dashboards zijn opgesteld. In 2023 wordt er extra capaciteit opgezet om de volgende stappen te maken.

Belastingdienst

Met de Belastingdienst is een vaststellingsovereenkomst bereikt met afspraken over de BTW-heffing voor de Energiefabriek. Dit heeft betrekking op zowel de investeringen die destijds zijn gedaan bij de bouw van de Energiefabriek als voor de kosten voor de dagelijkse productie van de Energiefabriek. De BTW-heffing is afhankelijk van de inzet van de Energiefabriek voor de waterschapstaken versus voor de productie van gas voor de verkoop. In het laatste geval is Waterschap De Dommel ondernemer en zijn we BTW-plichtig. Er zijn nu afspraken gemaakt met de Belastingdienst over de wijze van berekening van deze verdeling, waarbij er (oplopend) recht is op 75% tot 83% van de BTW. Het resultaat is verwerkt in deze jaarrekening, namelijk per saldo € 1 mln. teveel ontvangen van de Belastingdienst over de afgelopen jaren. Daar staat tegenover dat de komende jaren BTW zal worden teruggevorderd.

Ook zijn we in overleg met de Belastingdienst over de beheersing van de fiscale risico's. Waterschap De Dommel is bijna klaar met de opzet en monitoring. De Belastingdienst verwacht dat Waterschap De Dommel begin 2023, als een van de eerste organisaties in de regio, het convenant Horizontaal Toezicht kan tekenen.

Bestuur

In het afgelopen jaar heeft de commissie Bestuurlijke vernieuwing zich beziggehouden met de centrale vraag hoe de bestuurlijke besluitvorming in het algemeen bestuur zodanig vormgegeven kan worden dat maximaal wordt bijgedragen aan de doelen van het WBP. De commissie heeft een aantal aanbevelingen en adviezen voor het algemeen bestuur in de bestuursperiode 2023-2027 geformuleerd.

Voor de Rekenkamercommissie is een nieuwe voorzitter aangetrokken. De Rekenkamercommissie is gestart met een onderzoek naar de stimuleringsregeling bebouwd gebied. Per 1 januari 2024 zal de rekenkamerfunctie volledig extern worden ingevuld. De huidige Rekenkamercommissie heeft hierover een advies uitgebracht.

Communicatie

Inspelen op de actualiteit

We hebben het afgelopen jaar meer ingespeeld op de actualiteit. Bij het benaderen van de pers maar ook in communicatie naar inwoners en stakeholders. De grote droogte bood ook veel haakjes om de thema's binnen de watertransitie te belichten. We ondersteunden de thema's verder flink met de campagne bewuster omgaan met water (Waterbazen). We hebben daarbij vooral ingezet op het bieden van handelingsperspectief. Ook maakten we meer gebruik van influencers om het waterbewustzijn te vergroten. We behaalden de doelstellingen voor bereik en interactie.

Arbeidsmarktcommunicatie

We gaven het werkgeversmerk vorm en brachten de basismiddelen op orde. Het gaat om een beeldenconcept, teksten en promotiemateriaal. Eind 2022 is op de website de nieuwe Werken-bij pagina live gegaan. We hebben deze pagina meteen ingezet in een campagne op social media in de kerstperiode.

Eerder in het jaar organiseerden we een succesvolle promotiecampagne voor de banenmarkt. We behaalden de doelstelling van minimaal 200 bezoekers.

Zichtbaarheid in het veld

We maakten projecten beter zichtbaar. We ervaren een grotere betrokkenheid van de omgeving bij inloopbijeenkomsten. 2022 stond bol van communicatiemomenten bij de projecten. Veel nieuwsbrieven, video's, inloopbijeenkomsten, excursies, starthandelingen en opleveringen. Dit leverde veel positieve publiciteit voor ons waterschap en zijn samenwerkingspartners op.

De publieksdag Zondag Waterdag in Sint-Oedenrode (inwoners), de banenmarkt (potentiële medewerkers) en de gemeentedag (stakeholders) waren geslaagde evenementen. De nieuwe opblaasbare tent met inritsbare fotowanden is een echte blikvanger bij de buitenactiviteiten.

Educatieve communicatie

Na twee jaar 'droog'-staan door corona organiseren we vanaf maart 2022 weer fysieke excursies op onze rioolwaterzuivering. Er was meteen veel belangstelling voor. We hadden dit jaar 134 excursies met in totaal 3.245 deelnemers. Dat is zelfs iets meer dan in 2019. We hielden 64 excursies voor basisscholieren; 33 voor leerlingen van het voortgezet onderwijs; 37 excursies voor volwassenen. Basis- en voortgezet onderwijs waardeerden onze excursies met een 8 en de volwassenen met een 8,7.

Communicatieve organisatie

Medewerkers pakken de rol van ambassadeur goed op. Zij delen steeds meer informatie. In 2022 waren er weer fysieke ontmoetingen. Dat maakt het wel makkelijker om hier op door te pakken. Eenvoudig en begrijpelijk taalgebruik was in 2022 en wordt ook in 2023 een belangrijk project. Alle medewerkers beschikken over de Klinkende Taal-tool. We stimuleren het gebruik van de tool met tips, weetjes en trainingen. Ook leiden we taalcoaches op. Schrijven op taalniveau B1 is nu ook een servicenorm binnen het proces Dienstverlening.

Gemeenteraadsverkiezingen

In 2022 heeft het waterschap actief aandacht gevraagd voor water en de samenwerking met het waterschap bij de gemeentelijke verkiezingen. We hebben gecommuniceerd naar partijen, kandidaten, bij coalitievorming en na installatie van raadsleden en de coalitie. Voorbeelden van verrichte activiteiten zijn brieven naar partijen, oproep en hulpfilmje van de watergraaf, felicitatietaart aan coalitie, bestuurlijke kennismakingsgesprekken en de gemeentedag in Oisterwijk. We ontvangen positieve feedback en waardering voor deze activiteiten.

Organisatie en Personeel

Capaciteit

In 2021 is het Waterbeheerprogramma doorvertaald naar competenties die nodig zijn om de koersverandering mogelijk te maken en de waterdoelen te halen. Competenties die ervoor moeten zorgen dat medewerkers Dommelfit zijn voor de toekomst. Deze zijn meegenomen in de omvangrijke werving in 2022. Doordat we het afgelopen jaar ca. 100 vacatures hebben ingevuld (vanwege uitbreiding, maar ook veel interne doorstroom of vervanging door vertrek/pensioen) is het gelukt om vrijwel geruisloos hierop een impuls te geven.

In 2023 zal de aandacht zich met name richten op de verdere doorontwikkeling van de competenties van medewerkers en zal er een leerprogramma voor medewerkers worden ontworpen en uitgevoerd. In 2022 hadden we o.a. tot doel om de organisatie wendbaar te maken. Dit kwam tot uiting in de interne mobiliteit het afgelopen jaar. Doel van de

ontwikkeling van medewerkers is niet alleen het vergroten van de fitheid van onze organisatie maar ook van de interne mobiliteit.

Ook was er dit jaar weer uitgebreid aandacht voor de fitheid van onze medewerkers. Naast een uitgebreid periodiek medisch onderzoek zijn weer diverse webinars aangeboden. De fitheid van onze medewerkers zal ook het komende jaar veel aandacht krijgen. Dit mede gelet op het ziekteverzuim.

Ziekteverzuim

Het verzuim was over heel 2022 5,1%. Het verzuim is dus gestegen met 0,5% ten opzichte van 2021. Er is vanzelfsprekend verzuim, dat direct coronagerelateerd is. Het verzuim zit vooral in het langdurige verzuim, waarbij naast fysieke ziekte er een toename te zien is van verzuim door mentale klachten. De meldingsfrequentie is gelijk gebleven (was ook in 2021 0,8). Vanwege de stijging van het, met name mentale langdurig verzuim, maken we vanaf 2023 gebruik van een andere arbodienst. Deze arbodienst is ook gespecialiseerd in preventie en het begeleiden van mentaal verzuim. Door de gevolgen van long covid hebben we in 2022 de arbeidsomvang van 1 medewerker structureel moeten verminderen.

Arbo en Veiligheid

In 2022 zijn er wederom stappen gemaakt op het arbo beleidsvlak zoals zaken rondom alleen werken, gevaarlijk stoffen etc. Ook zijn op alle zuiveringen risicoinventarisaties en -evaluaties uitgevoerd en zijn op basis daarvan plannen van aanpak opgesteld om de aandachtspunten op te lossen. Die worden momenteel uitgevoerd.

In 2022 zijn er 105 meldingen gemaakt met betrekking tot onveilige situaties, (bijna) ongevallen en agressie. Dit is een substantieel groter aantal dan in voorgaande jaren (2021: 41 meldingen). Dit hogere aantal meldingen is waarschijnlijk te verklaren door de inspanningen die de vakgroep Arbo-Veiligheid heeft gedaan op het gebied van vertrouwen en opvolging alsook door de introductie van de Veiligwerk-app die het maken van meldingen veel laagdrempeliger heeft gemaakt en tot meer veiligheidsbewustzijn heeft geleid. Wat ook één van de speerpunten blijft in 2023.

De meeste meldingen gaan over onveilige situaties. Er zijn 6 meldingen over agressie gemaakt. Dit betrof verbale agressie en intimidatie waarop passende acties zijn ondernomen. Er zijn 19 meldingen van ongevallen gemaakt, waarvan 11 met letsel. In 4 gevallen heeft dit letsel ook tot verzuim geleid. Medewerkers zijn allemaal hersteld en weer werkzaam. Geen van de ongevallen had meldplicht bij de Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA).

Participatiewet

De krappe arbeidsmarkt heeft ook grip op medewerkers die onder de participatiewet vallen. Het jaar 2022 is het eerste jaar waarin we de doelstelling van de overheid niet halen. Gelukkig kunnen we ook melden dat er vanaf januari 2023 62 uur extra ingevuld gaat worden vanuit de participatiewet. Daarmee zitten we nog steeds onder de doelstelling van de overheid en van het waterschap. Ook in 2023 zullen we dus extra hard moeten gaan trekken om medewerkers uit deze doelgroep binnen te krijgen.

	Realisatie	Doelstelling Dommel	Doelstelling Overheid
2019	356 uur	382 uur	191 uur
2020	278 uur	382 uur	228 uur
2021	310 uur	382 uur	265 uur
2022	258 uur	382 uur	290 uur

Organisatieontwikkeling

De werkwijze van de organisatie als gevolg van WBP5 vraagt om een aanpassing van onze koers. Op basis van de thema's slagvaardig, wendbaar en zichtbaar zijn er met elkaar samenhangende veranderdoelen opgesteld. Samen met de watertransitie en de digitale transformatie zullen die leidend zijn in de verandering die het waterschap nodig heeft om de uitdagingen en doelstellingen die het bestuur heeft gesteld, te kunnen realiseren. In 2022 is er dan ook een traject opgestart dat meerdere jaren gaat bestrijken om deze beoogde veranderingen te realiseren. Daartoe zal een voorstel worden gedaan in het voorstel resultaatbestemming, om de resterende middelen van het P-budget van 2022 in te zetten voor deze organisatieontwikkeling.

WijWerken 3.0

WijWerken 3.0 richt zich op het bepalen van de nieuwe manier van (hybride) werken, de daarbij behorende huisvesting en de implementatie hiervan. Een uitgewerkt inrichtingsplan in het kader van WijWerken 3.0 is gepresenteerd en aanleiding voor het uitwerken van alternatieven in 2023. Wordt in het voorjaar van 2023 concreet.

In 2022 is de nieuwe manier van werken gefaciliteerd door de inzet van laptops en nieuwe beeldschermen. Hiermee is een moderne actuele werkplek geïntroduceerd. De gehele organisatie kan zo het werk altijd en overal uitvoeren. De kantoorautomatisering is in coronatijd hiervoor opgewaardeerd en geactualiseerd. Zo is een robuuste infrastructuur gecreëerd waarmee we in de toekomst de koers van De Dommel kunnen volgen en ondersteunen. We hebben nu een uniforme gestandaardiseerde omgeving waar we met Teams kunnen samenwerken om de doelen van de organisatie te behalen.

WKC (Water Kennis Centrum) en Dommelzaal

De facilitaire projecten WKC ruimte en Multifunctionele inrichting Dommelzaal (voorheen Geluidsinstallatie Dommelzaal) gaan door beperkte vertraging in de voorbereiding qua uitvoering naar het jaar 2023. Oplevering is voorzien eind van het eerste kwartaal 2023.

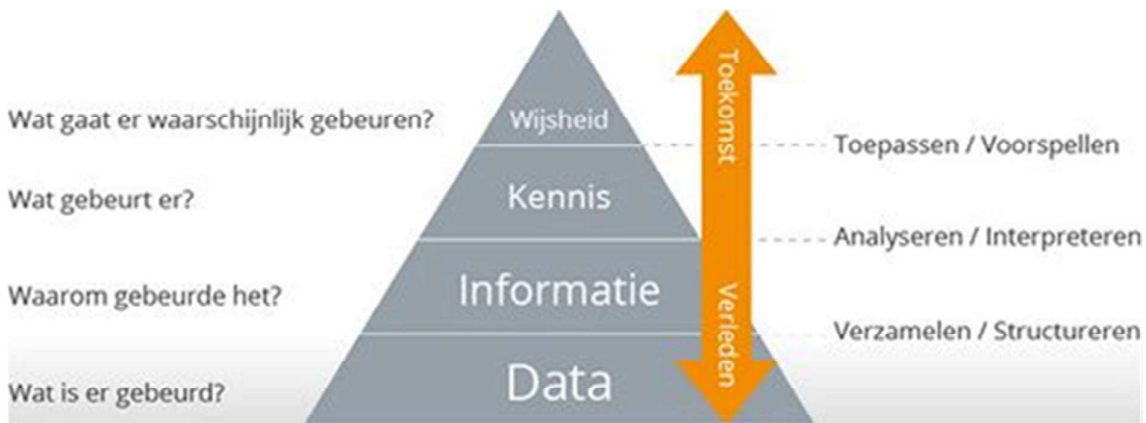
Informatiebeveiliging

Een onderzoek naar de noodzakelijke aanpassingen aan de fysieke beveiliging (sluitplan) als onderdeel van de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) is opgestart. Maatregelen worden organisatiebreed uitgewerkt en zo mogelijk opgenomen in het Beleidsplan 2023-2027.

Data-/Informatiemanagement

Onze data staan ten dienste van onze waterdoelen en onze waterpartners. Gelet op de watertransitie zijn we in 2022 gestart met de versteviging van enkele datasets die direct bijdragen aan de informatie, kennis en wijsheid die we nodig hebben om onze waterdoelen te halen. Die versteviging bestaat uit: doelgerichtheid, (inzicht in) datakwaliteit, toegankelijkheid en het verankeren van 'continuous improvement'. Het gaat in ieder geval om de volgende datasets:

- Grondwater
- Oppervlaktewaterkwantiteit
- Oppervlaktewaterkwaliteit
- Riiooloverstorten
- Geo (stuwen, watergangen, duikers)
- Keringen
- Maaien
- Onttrekkingen.

Juridische zaken

Het Waterbeheerprogramma is een echte koersverandering voor het waterschap. Hierbij hoort – onder meer – dat we lastige en complexe vraagstukken niet uit de weg gaan. We verleiden, stimuleren én dwingen af waar nodig. Een correcte juridische inbedding van al deze aspecten is onmisbaar. Rechtmatigheid en doelmatigheid komen samen in alles wat we als waterschap doen. Gelet op de complexiteit van de vraagstukken ligt er een belangrijke taak voor de juristen: we handelen altijd rechtmatig en beseffen tegelijkertijd dat de vraagstukken waar we voor staan een grote impact kunnen hebben op iedereen binnen ons beheergebied, zodat zorgvuldigheid geboden is. Proces Juridische zaken ondersteunt de organisatie om hier op de juiste manier, met de juiste balans mee om te gaan.

Belastingheffing en -invordering

Coronacompensatie

De Unie van Waterschappen heeft aangegeven dat de waterschappen voor compensatie in aanmerking zouden moeten kunnen komen. Dit omdat zij actief invulling hebben gegeven aan de oproep van het kabinet om inwoners en ondernemers zoveel mogelijk financieel te ontzien. Omdat zij dit niet hoeven te doen en met hun handelswijze een breder maatschappelijk belang dienen, behoort het vragen om compensatie voor inkomstenderving in dit geval tot de mogelijkheden. In het overleg met het kabinet is vervolgens de toezegging gedaan dat de waterschappen compensatie kunnen krijgen voor inkomstenderving die het gevolg is van de coronacrisis. Uitgangspunt daarbij is een reële compensatie van de gedeerde inkomsten door corona over 2020 én 2021.

De Dommel heeft in 2022 een verzoek tot compensatie ingediend over 2020 van € 1,7 mln dat gehonoreerd is. In 2023 wordt het verzoek over 2021 ingediend (schatting € 1,3 mln).

Kinderopvangtoeslagenaffaire

De waterschappen vinden het belangrijk dat ouders en toeslagpartners, die als gevolg van de kinderopvangtoeslagaffaire gedupeerd zijn, een nieuwe start kunnen maken. Daarom leveren de waterschappen hun bijdrage aan de hersteloperatie kinderopvangtoeslag. Ze doen dat door het kwijtschelden van de schulden van gedupeerde ouders en hun toeslagpartners, die voortvloeien uit de waterschapsbelastingen.

Het kabinet heeft toegezegd dat de waterschappen de verschuldigde belastingen van gedupeerde ouders en hun toeslagpartners die zij kwijtschelden volledig vergoed krijgen en dat zij ook compensatie krijgen voor de uitvoeringskosten die in het kader van deze operatie door hen worden gemaakt. In 2022 is door De Dommel voor het eerst een aanvraag voor uitkering van kwijtscholden bedragen en compensatie van uitvoeringskosten gedaan. De uitkering van ca. € 75.000 heeft de vorm van een zogenoemde incidentele uitkering en is vastgesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Brabantse Delta

Ten aanzien van de zuivering van het grensoverschrijdende afvalwater uit het noorden van Tilburg, wat vanuit beheergebied Brabantse Delta op de RWZI Tilburg wordt gezuiverd, vindt afdracht en verantwoording aan De Dommel plaats. In 2022 is op verzoek van het proces Belastingheffing en -invordering bij De Dommel een onderzoek uitgevoerd naar de zuiveringsheffing grens in dit gebied. Daarbij is geconcludeerd dat niet alle percelen in het gebied van Waterschap Brabantse Delta op een goede manier in de heffing zaten. Dat heeft geleid tot een correctie met terugwerkende kracht vanaf 2019 tot en met 2022 van € 557.000 (nabetaling aan De Dommel).

Omgevingswet

Waterschap De Dommel bereidt zich voor op de Omgevingswet en wil op 1 januari 2024 klaar zijn voor de inwerkingtreding. Ten behoeve van het (functioneren van) digitaal stelsel omgevingswet (DSO) is door De Dommel software aangeschaft. Medewerkers moeten deze software gaan gebruiken en moeten hiervoor worden opgeleid, geïnspireerd, geïnformeerd en ondersteund via een oefenprogramma. Onderdeel van dit programma is de inhuur van een externe consultant van de leverancier van de door De Dommel aangeschafte software. Deze consultant richt zich met name op het geven van diverse interne oefen- en kennissessies. Het doel van deze sessies is om de gebruikers/medewerkers van diverse processen binnen De Dommel bekend te maken met de nieuwe applicaties die behoren bij een andere en nieuwe werkwijze voor de Omgevingswet. De consultant begeleidt de gebruikers/medewerkers met functionele testen en oefeningen in deze sessies.

Wet open overheid (Woo)

Openbaarheidsparagraaf 2022

De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden. Met deze, op grond van de Woo verplichte, openbaarheidsparagraaf wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de Woo in het verslagjaar 2022.

1. De actieve openbaarmakingsplicht voor de elf verplichte categorieën documenten (artikel 3.3 Woo);

De Woo verplicht overheden om op termijn actief documenten openbaar te maken. Fasering van de elf informatie categorieën moet door een koninklijk besluit nog vastgesteld worden. Waterschap De Dommel heeft in 2022 de volgende documenten gepubliceerd:

Omschrijving	Platform
Wet- en regelgeving, overige besluiten algemene strekking.	Drop Overheid.nl
Inzicht in de organisatie / werkwijze, de bereikbaarheid, en de wijze waarop een informatieverzoek kan worden ingediend	www.dommel.nl
Vergaderstukken en verslagen van het algemeen bestuur en zijn commissies en de bij het algemeen bestuur ingekomen stukken	https://www.dommel.nl/bestuur
Woo-verzoeken (incl. beslissing en verstrekte informatie)	https://www.dommel.nl/openbaar-gemaakte-informatie-woo-verzoeken
Jaarverslag	https://www.dommel.nl/begroting-en-financien

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de elf onder 1. vermelde categorieën (artikel 3.1 Woo);

Via de website www.dommel.nl worden documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting. Denk hierbij aan grondwaterstanden, nieuwsberichten over allerlei onderwerpen zoals droogte, start werkzaamheden projecten, inloopbijeenkomsten etc.

3. De passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo);

In 2022 zijn twee Woo-verzoeken gedaan. Hierbij zijn vijf documenten openbaar gemaakt.

4. De informatiehuishouding

In 2022 is de software Datamask aangekocht. Datamask anonimiseert alle documenten snel en veilig

5. De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon.

Waterschap De Dommel heeft per 1 mei 2022 een Woo-contactpersoon aangewezen. Dit is gekoppeld aan de functie beleidsmedewerker dienstverlening.

6. Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren.

Er is een werkgroep betrokken bij de implementatie van de Woo. In de werkgroep zijn zes medewerkers uit de volgende processen structureel betrokken: Dienstverlening, Informatievoorziening en Juridische zaken. Ten behoeve van de implementatie van de Woo is daarnaast actief kennis gedeeld met andere waterschappen en collega-overheden.

7. Besteding incidentele subsidie.

De Rijksoverheid stelt incidentele middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en structurele middelen om de extra uitvoeringskosten a.g.v. de Woo te dekken. In 2022 heeft het waterschap € 45.382 voor 2022 aan incidentele middelen ontvangen. Met ingang van 2023 worden structurele middelen beschikbaar gesteld. De incidentele middelen zijn in 2022 ingezet voor het aankopen van Datamask, de inzet van de Woo-contactpersoon/coördinator en de inzet van de leden van de werkgroep m.b.t. implementatie van de Woo binnen Waterschap De Dommel.

Calamiteitenzorg

Evaluaties calamiteiten

In 2022 heeft de evaluatie van de drie calamiteiten uit dat jaar plaatsgevonden. Ook is de evaluatie van de hoogwater calamiteit in 2021 afgerond.

De aanbevelingen en acties vanuit deze evaluaties worden, beter dan voorheen, in de organisatie belegd, waarbij het proces Calamiteitenzorg de coördinerende rol heeft.

Calamiteitenplannen

Het calamiteitenplan is aan een actualisatieslag toe. In het huidige plan staat wat verouderde informatie. We hebben nieuwe inzichten gekregen door bijvoorbeeld calamiteiten, in- en externe ontwikkelingen of door ons belangrijke wijzigingen in planvorming van onze crisispartners. Dit geldt eveneens voor de calamiteitenbestrijdingsplannen. De plannen zullen in 2023 worden geactualiseerd.

Ingegeven door ontwikkelingen om ons heen is in 2022 begonnen met het opstellen van een ICT-Calamiteitenbestrijdingsplan. Dit plan is in 2022 afgerond. In 2023 wordt dit plan verder opgepakt in de organisatie door middel van enkele oefeningen.

Internationale samenwerking

Na de coronajaren zijn werkbezoeken in het kader van internationale samenwerking aan de partnerorganisaties in het buitenland weer mogelijk. De werkzaamheden die medewerkers van Waterschap De Dommel in het buitenland uitvoeren vinden plaats binnen het Blue Deal-programma. Dit is een langdurig programma (2018-2030) waarbinnen wordt samengewerkt tussen de Nederlandse waterschappen en de ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat. De waterschappen brengen de uren in; de ministeries een vergelijkbaar budget. Waterschap De Dommel is penvoerder van het Blue Deal-project InspirAgua in Colombia. Vanaf 2021 wordt dit programma in Colombia gecoördineerd door een Nederlandse programmamanager, afkomstig van Waterschap Rijn en IJssel. Zij is vaak bij ons waterschap te vinden voor afstemming. Naast Waterschap De Dommel zijn nog 8 andere waterschappen betrokken bij de verschillende deelprojecten in Colombia. De coronapandemie had grote gevolgen voor de internationale samenwerking. Er waren andere methoden nodig om elkaar te zien en vast te houden. Informatie en inspiratie werd met elkaar gedeeld en uitgewisseld via verschillende webinars en e-learning. Deze vormen van contact hadden ook voordelen en worden nog steeds toegepast. Naast werkzaamheden in Colombia ligt de focus bij internationale samenwerking binnen het waterschap op de Blue Deal-projecten in Mozambique en Vietnam. Daarnaast zijn specialisten actief in Mali en Ghana. Binnen Winnend Samenwerken neemt Waterschap De Dommel alle Blue Deal-boeking voor zijn rekening.

3. Middelen (investerings en exploitatie)

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
Lasten			
Rentelasten	276	306	306
Afschrijvingen	1.492	1.694	1.694
Personeelslasten	45.835	45.499	45.499
Goederen en diensten	17.595	17.715	18.798
Toevoeging aan voorziening	5	80	80
Onvoorzien	0	609	521
Subtotaal Lasten	65.203	65.904	66.899
Baten			
Baten ivm salarissen/soc. lst	1.248	721	721
Opbrengsten van derden	3.965	3.506	3.506
Bijdragen	1.442	450	450
Geactiveerde lasten	4.513	4.546	4.546
Rentebaten	616	920	920
Onttrekking aan voorziening	131	0	0
Dividend	765	700	700
Waterschapsbelasting	122.744	122.664	122.664
Oninbare waterschapsbelasting / kwijtschelding	-927	-1.088	-1.088
Subtotaal Baten	134.496	132.420	132.420
Subtotaal Lasten en Baten	-69.294	-66.516	-65.521
Nagekomen posten	-2.977	0	0
Totaal	-72.271	-66.516	-65.521

Toelichting

Kapitaallasten (N = nadelig verschil, V= voordelig verschil)

De kapitaallasten (rentelasten en afschrijvingen) zijn totaal ca. € 0,23 mln lager (V) dan de begroting na wijziging, veroorzaakt door latere oplevering van projecten.

€ 0,23 mln V

Personeelslasten

De personeelslasten zijn ca. € 0,4 mln hoger dan begroot na wijziging. Dit wordt met name veroorzaakt door:

- Hogere verlofreservering per ultimo 2022, met name veroorzaakt door hoger waardering per uur (vanuit CAO en reguliere loonontwikkelingen) en aankoop verlof vanuit opleidings- en vitaliteitsbudget (vanuit CAO). De opbrengst gekochte uren vanuit het IKB-budget is hierop in mindering gebracht € 1,0 mln N
- Lagere personeelskosten (salarissen incl. sociale- en pensioenlasten en inhuur) door vacatureruimte en het niet of later inzetten van formatieplaatsen € 0,7 mln V

- Eenmalige niet begrote uitkering van € 1.000 per persoon in december 2022 in verband met de hoge inflatie conform cao-afspraken eind 2022 € 0,5 mln N
- Lagere pensioenlasten daar werkelijke pensioenpremie lager is uitgevallen dan geraamd in de begroting. € 0,6 mln V
- Minder opleidingskosten dan begroot, onder andere veroorzaakt doordat opleidings- en vitaliteitsbudget is ingezet voor aankoop verlof € 0,3 mln V
- Hogere kosten voor werving en selectie, arbo en gratificaties € 0,5 mln N

Goederen en diensten

De goederen en diensten zijn totaal ca. € 1,2 mln lager (V) dan de begroting na wijziging. De belangrijkste verschillen zijn:

- Lagere kosten voor computerapparatuur dat veroorzaakt wordt door lagere kosten voor laptops en schermen dan begroot. € 0,2 mln V
- Lagere kosten voor onderhoud doordat een aantal zaken in groot onderhoud niet is uitgevoerd en doorschuift naar volgende jaren. € 0,1 mln V
- Lagere kosten voor huur roerende zaken door lagere leasekosten wagenpark in verband met langere levertijden. € 0,1 mln V
- Hogere kosten voor onderhoud software door extra kosten hardware en software VDI en hogere kosten Microsoft-contract dan begroot. € 0,4 mln N
- Lagere kosten advisering door derden dat deels wordt veroorzaakt door het meer inzetten van eigen capaciteit en deels door minder kleine exploitatieprojecten bij informatievoorziening. € 0,7 mln V
- Lagere perceptiekosten doordat de Unie van Waterschappen korting bedongen heeft op de WOZ-bijdrage Rijksfactuur. € 0,5 mln V

Toevoeging aan voorziening

Dit voordeel heeft te maken met de gestegen rente waardoor er minder geld in de pensioenpot hoeft te zitten. Daardoor is er geen toevoeging voor de pensioenvoorziening nodig geweest. Voor de wachtgeldvoorziening heeft een kleine niet begrote dotatie plaatsgevonden. € 0,1 mln V

Onvoorzien

Van de post onvoorzien uit de begroting 2022 (€ 609.000) is € 0,1 mln ingezet voor extra kosten vanuit faillissement leverancier. € 0,5 mln V

Baten i.v.m. salarissen/sociale lasten

De opbrengsten zijn ruim € 0,5 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging. De belangrijkste verschillen zijn:

- De opbrengst voor het uitlenen van personeel is hoger dan verwacht tijdens het opstellen van de beleidsbegroting. Er is een aantal nieuwe uitleenovereenkomsten afgesloten. Verder is er meer inzet geweest dan verwacht, waardoor de doorbelasting hoger kon zijn. € 0,3 mln V
- In 2022 is er een nieuwe ouderschapsverlofregeling van kracht geworden. Hiervoor is geld ontvangen van het UWV. Ten tijde van het opstellen van de beleidsbegroting was een en ander nog niet definitief. € 0,2 mln V

Opbrengsten van derden

De opbrengsten van derden zijn totaal ca. € 0,45 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging. Dit zijn vooral (belasting-)opbrengsten van Waterschap Brabantse Delta voor het zuiveren van grensoverschrijdend afvalwater. In opdracht van Waterschap De Dommel is er een onderzoek gedaan naar het aantal doorberekende ve's. Uit dit onderzoek is gebleken dat een aantal nieuwe woningen niet gerapporteerd werd. Dit is nu gecorrigeerd. € 0,43 mln V

Bijdragen

De bijdragen zijn totaal ca. € 0,99 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging. Dit wordt met name veroorzaakt door de subsidie die we ontvangen van de provincie inzake de Maatwerkovereenkomst (MOK). Deze was niet begroot. € 0,97 mln V

Geactiveerde lasten

De geactiveerde lasten zijn in lijn met de begroting.

Renteresultaat

Het renteresultaat is lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat er minder en later in het jaar is geïnvesteerd, waardoor er minder rentetoerekening heeft plaatsgevonden. Ook is de lange rente hoger dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Hierdoor zijn de rentelasten van nieuw afgesloten leningen hoger dan voorzien. € 0,3 mln N

Onttrekking aan voorziening

De onttrekking aan voorziening is totaal ca. € 0,13 hoger (V) dan de begroting na wijziging. Dit betreft een vrijval van de voorziening dubieuze debiteuren (belastingen) en de pensioenvoorziening, die niet begroot waren. € 0,13 mln V

Dividend

In de begroting was rekening gehouden met een lagere dividenduitkering vanuit de Nederlandse Waterschapsbank. € 0,1 mln V

Waterschapsbelasting

De waterschapsbelastingen zijn totaal ca. € 0,08 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging. Dit is het saldo van ca. € 0,49 mln (N) lagere opbrengsten zuiveringsheffing en ca. € 0,58 mln (V) hogere opbrengsten watersysteemheffing.

Zuiveringsheffing:

De daling van de zuiveringsheffing is met name een gevolg van een lagere opbrengst zuiveringsheffing bedrijven en dan met name de tabelbedrijven. Dit wordt veroorzaakt door de slechte economie, koopkracht en mensen zijn zuiniger met water vanwege de droogte. Een andere oorzaak is de lagere opbrengst zuiveringsheffing particulieren/ kleine bedrijven. Dit wordt met name veroorzaakt door een te hoog ingeschatte opbrengst door de jaareindeverwachting 2021 te verhogen met een bestendig groeipercentage van + 1%. Hier staan nagekomen opbrengsten oude jaren tegenover, die niet zijn begroot. € 0,49 mln N

Watersysteemheffing:

De stijging van de belastingopbrengsten kwantiteit is met name een gevolg van de gestegen WOZ-waarden. De begroting van de WOZ-waarden is gebaseerd op de prognose van de Waarderingskamer. De daadwerkelijke stijging is aanzienlijk hoger geweest. € 0,58 mln V

Kwijtschelding / oninbare waterschapsbelasting

De kwijtschelding/ oninbare waterschapsbelastingen zijn totaal ca. € 0,16 mln lager (V) dan de begroting na wijziging. We hebben een lager bedrag aan kwijtschelding verleend dan bij de begroting 2022 gedacht. Ondanks de economische tegenspoed en de impact van de kinderopvangtoeslagenaffaire hebben we minder vorderingen hoeven af te boeken dan verwacht. € 0,16 mln V

Nagekomen baten

De nagekomen baten zijn totaal ca. € 3,0 mln hoger (V) dan de begroting na wijziging. Dit wordt veroorzaakt door de (deels nog te) ontvangen coronacompensatie over de boekjaren 2020 en 2021 die niet was begroot. € 3,0 mln V

Het algemeen bestuur heeft het sturen op formatie losgelaten. Gestuurd wordt op het budget. Hierdoor kunnen er verschuivingen plaatsvinden binnen het totale personeelsbudget.

Personeelsbudget (P-budget)		
Overzicht P-budget (bedragen * € 1.000)		
	Rekening 2022	Begroting 2022
Salaris inclusief flexibel inzetbaar	43.243	43.581
(Ver)koop verlofdagen	777	0
Opbrengsten salaris gerelateerd	-2.670	-1.171
Opbrengsten geactiveerde uren	-4.513	-4.546
Direct/indirect salaris gerelateerd	36.837	37.864
Opleidingskosten	705	976
Overige algemene personeelskosten	1.122	1.216
Overig P-budget	1.827	2.192
Totaal personeelsbudget	38.664	40.056

Direct / indirect salarisgerelateerd

Door wijziging in verlofregelingen is meer verlof gekocht en verlof moet tegen hogere waarde gewaardeerd worden. De hogere opbrengsten salaris gerelateerd, komt door meer uitlening personeel, vergoeding door nieuwe ouderschapsregeling en subsidies vanuit de maatwerkovereenkomst met de provincie.

Overig P-budget

- Minder opleidingskosten dan begroot omdat een groot aantal 58+ medewerkers verlofuren gekocht hebben in plaats van een opleiding te volgen conform mogelijkheid in cao. Daarnaast zijn enkele algemene opleidingstrajecten doorgeschoven naar 2023. € 0,3 mln V
- Lagere kosten voor transitiebudget. € 0,1 mln V

Investerings (bedragen * € 1.000)

Beleidsveld Bestuur + Bedrijfsvoering (incl. ICT)	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
Uitgaven	1.477	4.310	4.310
Inkomsten	0	0	0
Totaal netto uitgaven	1.477	4.310	4.310

Toelichting

De investeringen voor het beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering (jaarschijf 2022) zijn totaal ca. € 2,8 mln lager dan begroot. De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- Investerings I-programma (Informatievoorziening) zijn lager doordat het budget grotendeels is verschoven naar het WKC en gegevenslandschap. € 0,58 mln
- Diverse projecten zijn (deels) doorgeschoven (vervanging sanitair, gebouwbeheersysteem Priva vervangen, WKC ruimte, Digitale transformatie, duurzame mobiliteit, WBP 5 voor Datadoelen). € 1,68 mln
- Investerings huisvesting 3.0 lager dan begroot: budget is deels doorgeschoven naar de Geluidsinstallatie Dommelzaal en deels is het project uitgesteld. Er worden verschillende scenario's uitgewerkt en bij het Beleidsplan voorgelegd aan het algemeen bestuur. € 0,65 mln
- Daartegenover staat dat de uitgaven voor Geodata Op Orde (GOO) hoger zijn door meer meetwerkzaamheden dan begroot. € 0,25 mln

3 UITGANGSPUNTEN, HOOFDLIJNEN EN VERPLICHTE PARAGRAFEN

3.1 Ontwikkelingen sinds vorig jaar

Het jaar 2022 is het eerste jaar van het Waterbeheerprogramma 5 met volop aandacht voor de watertransitie. Het jaar 2022 is ook het jaar waar we corona achter ons hebben proberen te laten. En waar thuiswerken naast het nieuwe normaal toch ook betekende een zoektocht naar het vinden van een balans tussen thuiswerken en op kantoor zijn, het zoeken naar collega's en het maken van afspraken met collega's die soms thuis en soms op kantoor werken.

Het jaar 2022 leerde ons dat we wederom rekening moesten houden met te weinig water (droogte was kenmerkend voor de jaren 2019 en 2020). Dat betekent dat de problematiek zoals verwoord in het Waterbeheerprogramma en de onderliggende uitvoerende waterplannen met aandacht voor de droogteproblematiek ('elke druppel telt') in combinatie met aandacht voor de dreiging van wateroverlast in de vorm van piekbuien de juiste is. Het belang van samenwerking met de omgeving om te komen tot maatwerk in de vorm van een gebiedsgerichte aanpak om de problematiek aan te pakken, wordt breed gedragen. Samen met de omgeving geven we invulling aan het behalen van (water)doelen en resultaten binnen het watersysteem, de waterketen en de ondersteunende diensten.

3.2 Uitgangspunten en normen

In de financieringsparagraaf wordt ingegaan op de consequenties van het aantrekken van middelen ter financiering van onder andere de investeringen. De omslagrente was in 2021 2,25% en is in 2022 2,25% gebleven. Voor een nadere toelichting zie de financieringsparagraaf. De gemiddelde inflatie over 2022 bedroeg circa 9,97%.

3.3 Incidentele lasten en baten

In 2022 zijn er enkele incidentele lasten en baten geweest. Deze posten zijn qua aard en omvang in de inleiding benoemd of in de programma's nader toegelicht. De belangrijkste staan hieronder.

Het betreft hier de volgende incidentele lasten:

- De afwikkeling van de BTW Energiefabriek Tilburg volgens de vaststellingsovereenkomst van de Belastingdienst (€ 986.000).
- Project Amoveren beluchtingstank Eindhoven dat eind 2022 in de exploitatie is geboekt (€ 646.000).
- Project Nieuwe stoffen Soerendonk is in 2022 in de exploitatie geboekt (€ 431.000).
- Bijdrage Nieuwe Gender aan Gemeente Eindhoven (€ 550.000).
- Eenmalige bruto-uitkering aan alle medewerkers in december 2022 (€ 1.000 per medewerker, totaal ca. € 530.000).
- Wijziging in cao met betrekking tot het kopen van IKB-verlof (€ 980.000 incl. sociale lasten).

Er is ook een incidentele baat te benoemen:

- Coronacompensatie: ter compensatie van verminderde opbrengst zuiveringsheffing door corona over 2020 en 2021 (€ 2.977.000).

3.4 Kostentoerekening

Alle kosten en opbrengsten van Waterschap De Dommel worden toegerekend naar de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer zoals in de beleidsbegroting is vermeld. Hierbij wordt de BBP (Beleids- en Beheer Proces)- structuur gevolgd die door de Unie van Waterschappen in samenwerking met de waterschappen is ontwikkeld.

Per 1-1-2022 is door het algemeen bestuur de nieuwe kostentoedelingsverordening vastgesteld. De uitgangspunten van deze kostentoedelingsverordening zijn meegenomen bij het bepalen van de tarieven en de tariefsontwikkeling.

3.5 Bestemmingsreserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen met een vooraf bepaalde bestemming. Waterschap De Dommel kent de volgende bestemmingsreserves:

Overige bestemmingsreserves	(x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Bestemmingsreserve GTD		199	226
Bestemmingsreserve Transitiefonds		348	477
Bestemmingsreserve Leven De Dommel		0	1.400
Totaal		547	2.103

Bestemmingsreserve GTD

Onder deze bestemmingsreserve is de financiële verrekening van de desintegratiekostenvergoeding als gevolg van de ontvlechting van de GTD per 31 december 1996 voor een totaalbedrag van € 1.335.000 verantwoord. Deze afkoopsom, ontvangen van de diverse waterschappen, is vastgesteld na extern onderzoek. Tot en met het jaar 2033 wordt rente bijgeschreven. Jaarlijks valt een deel van de afkoopsom vrij ten gunste van de exploitatie. Mutaties in 2022 conform de door u vastgestelde resultaatbestemming 2021 zijn:

- Rentetoevoeging + € 16.000
- Vrijval - € 43.000

Bestemmingsreserve transitiefonds

Uit het resultaat van Watersysteembeheer in 2020 heeft u via de resultaatbestemming 2020 op 28 april 2021 goedkeuring gegeven aan het vormen van een bestemmingsreserve Transitiefonds van € 477.000.

De droogtebestrijding en klimaatadaptatie zullen grote inspanningen van ons vragen. Vanuit de middelen in deze bestemmingsreserve kan in 2021 een begin gemaakt worden met de voorbereiding van maatregelen voor de watertransitie. Deze voorbereiding heeft in 2021 € 129.000 gekost en is via de resultaatbestemming conform uw besluit d.d. 11 mei 2022 vrijgevallen.

Bestemmingsreserve Leven-de-Dommel

in het kader van het Actieplan Leven-de-Dommel konden via deze bestemmingsreserve exploitatie-activiteiten opgepakt worden. Deze zijn in 2021 beëindigd. Conform uw besluit d.d. 11 mei 2022 is het gehele saldo uit de Bestemmingsreserve Leven-De-Dommel in 2022 vrijgevallen.

Vorzieningen

Waterschap De Dommel heeft de volgende voorzieningen getroffen:

Vorzieningen	(x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Vorzieningen voor arbeidsgelateerde verplichtingen		2.307	1.637
Totaal		2.307	1.637

Vorzieningen zijn voornamelijk verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of tijdstip van nakoming niet exact te bepalen zijn, maar die wel redelijkerwijs zijn in te schatten.

Wachtgeldverplichtingen: € 101.000

In 2022 is aan een oud-bestuurslid € 59.000 betaald ten laste van de wachtgeldverplichting. Daarnaast is € 5.000 toegevoegd aan de voorziening, in verband met een nieuwe berekening van de wachtgeldverplichting.

Pensioenen: € 1.266.000

Voor 25 voormalige DB-leden bestaan al langer pensioenverplichtingen. In verband met nieuwe actuariële berekeningen is er € 22.000 vrijgevallen uit de voorziening. Dit heeft vooral te maken met de gestegen rente waardoor er minder geld in de pensioenpot hoeft te zitten. In 2022 is er € 106.000 uitgekeerd ten laste van deze voorziening.

Pensioenen niet-gepensioneerde (oud-)bestuurders: € 941.000

Per 1-1-2022 is er een wijziging geweest in de uitvoering van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Op basis hiervan heeft Waterschap De Dommel besloten om het opgebouwde pensioen over te laten maken naar de lopende rekening. Dit om het risico voor Waterschap De Dommel te verlagen. Voor 6 (oud-)bestuurders is een voorziening gevormd. Op basis van actuariële berekeningen is er € 7.000 vrijgevallen uit de voorziening. Dit heeft vooral te maken met de gestegen rente waardoor er minder geld in de pensioenpot hoeft te zitten.

3.6 Waterschapsbelastingen

De waterschapsbelastingen (tarieven) zijn gelijktijdig met de Beleidsbegroting 2022 vastgesteld. Ontwikkelingen in de belastingeenheden en de daaruit voortvloeiende afwijkingen in de belastingopbrengsten worden in het beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering weergegeven.

Watersysteemheffing

Dit is de belasting voor het bestrijden van kosten verbonden aan de zorg voor het watersysteem. Binnen de watersysteemheffing wordt een onderscheid gemaakt in vier belastingcategorieën met elk een eigen aandeel in de op te brengen watersysteemheffing. Dit aandeel wordt aan de hand van de kostentoedelingspercentages bepaald:

- Ingezetenen
- Ongebouwd (niet zijnde natuur)
- Natuur
- Gebouwd

Zuiveringsheffing

Dit is de belasting voor het bestrijden van kosten voor het zuiveren van afvalwater dat direct of indirect afgevoerd wordt op een zuiveringstechnisch werk dat in beheer is bij het waterschap.

Verontreinigingsheffing

Dit is de belasting voor het bestrijden van kosten voor maatregelen tot het tegengaan en voorkomen van verontreiniging van het oppervlaktewater als gevolg van het direct lozen vanuit een woon/bedrijfsruimte op het oppervlaktewater.

3.7 Weerstandsvermogen

Deze paragraaf bevat:

- 1) het beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's;
- 2) een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de eindstand van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
- 3) een inventarisatie van de risico's.

ad 1) Beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Een te laag weerstandsvermogen betekent dat bij elke financiële tegenvaller een (begrotings-)wijziging volgt in de vorm van tariefsverhoging of bezuinigingsmaatregel, waardoor doelstellingen onder druk kunnen komen te staan.

De basis voor de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is een actueel risicoprofiel van Waterschap De Dommel. Per risico zijn de financieringsvormen bepaald en zijn de schadescenario's vastgesteld.

Met behulp van een statistisch model (Monte Carlo-simulaties) zijn de risicoscenario's gemodelleerd, waarmee een uitspraak gedaan kan worden over de financiële gevolgen van de gedefinieerde risico's voor Waterschap De Dommel. De impact van alle individuele risico's is bepaald, maar ook van alle risicoscenario's gezamenlijk. Met behulp van het model kan een uitspraak worden gedaan over de gemiddelde verwachte schade en ook van de verwachte schadelast in een extreem slecht schadejaar (bijvoorbeeld eens in de 25 jaar of eens in de 100 jaar).

Het weerstandsvermogen vormt een onderdeel van de taakreserves dat specifiek gereserveerd wordt voor dit doel. Het verhoudingsgetal voor verdeling over de taakreserves watersysteembeheer en zuiveringsbeheer wordt bepaald door de verhouding van exploitatielasten van enig begrotingsjaar van die taken.

ad 2) Weerstandscapaciteit

In 2019 heeft actualisatie van de weerstandscapaciteit door een extern bureau plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze actualisatie is in de bestuursvergadering van juli 2020 een nieuw voorstel over de benodigde weerstandscapaciteit vastgesteld. De hoogte van de weerstandscapaciteit bedraagt € 5,8 mln en wordt jaarlijks geïndexeerd, zodat de benodigde weerstandscapaciteit voor 2022 € 6,55 mln bedraagt. Daarbij kan met een zekerheid van 99% worden gezegd dat de totale schade in een willekeurig jaar lager is dan € 6,55 mln.

De feitelijke weerstandscapaciteit, bestaande uit de taakreserves watersysteembeheer en zuiveringsbeheer en de in de begroting opgenomen post voor onvoorzien, is aanmerkelijk hoger dan het berekende (minimum) bedrag. Voor de verdeling naar kwantiteit en kwaliteit van het berekende (minimum) bedrag verwijzen we u naar de toelichting onder Algemene reserves.

Hierna wordt ingegaan op risico's waar geen specifieke voorziening voor is getroffen. Indien nodig zullen deze uit de weerstandscapaciteit moeten worden gedekt.

Ad 3) Een inventarisatie van de risico's.

Risico's en risicoparaagraaf

Risicomanagement wordt binnen het dagelijks bestuur en de directie tegen het licht gehouden waarbij gekeken wordt hoe risicomanagement en risicobeheersing anders gestructureerd vorm en inhoud gaan krijgen. De aandacht voor risicomanagement zal in deze beschouwing - naast aandacht voor risico's op het gebied van financiële risico's en risico's in relatie tot de verbonden partijen (o.a. bedrijfsrisico's, governance) - in een breder perspectief worden geplaatst, zoals strategische risico's en risicoprofiel van de organisatie in relatie tot de omgeving. Rekening houdend met het ambitieniveau van het (dagelijks) bestuur wordt een voorstel voorbereid om concrete verbetervoorstellen te doen voor een bredere inbedding van risicomanagement in de organisatie, waaronder het frequenter opstellen van een risico-analyse en het jaarlijks laten vaststellen van het weerstandsvermogen.

Risico's

Gronden

Door de inwerkingtreding van het Groen Ontwikkefonds Brabant (GOB) kan de waardedaling van in te richten gronden binnen de ecologische hoofdstructuur (EHS) vergoed worden.

In geval we de gronden na afronding van een project niet door kunnen leveren, is de restwaarde van de gronden 15% van de oorspronkelijke landbouwkundige waarde.

Aanbesteding

In het inkoop- en aanbestedingsbeleid is gekozen om te werken aan een bundeling van kennis door het opzetten van een inkoopteam. Dit team inkoop zal op afroep worden aangevuld met (aanbestedings-)juristen en de budgethouders/ projectleiders ter ondersteuning bij de aanbestedingstrajecten. Door deze kennisbundeling, de gestructureerde inzet van deze kennis, de opgedane ervaringen met het werken met inkoopteams binnen de processen, verminderen de risico's met betrekking tot de aanbestedingen.

Risico's op het gebied van aanbestedingen kunnen bestaan uit het verkeerd toepassen van wet- en regelgeving of uit het maken van ondoelmatige keuzes, waardoor de mededinging onvoldoende zijn werk doet en/of het waterschap niet tegen de beste prijs/kwaliteitsverhouding inkoop. Marktpartijen kunnen dan ook worden benadeeld. Zij kunnen eventueel een klacht of juridische procedure opstarten om tegen een beslissing van het waterschap in te gaan. In de inkoopteams wordt o.a. gewerkt met bepaalde standaarden in onze aanbestedingen en worden vaststaande juridische kaders ingebed in onze systemen.

Een ander belangrijk middel om risico's te verkleinen is om tijdig en terugkerend met de markt in gesprek te zijn over onze aanbestedingen. Dit kan bijvoorbeeld door signalen vanuit de markt tijdig te verwerken in onze aanbestedingen, de markt te consulteren, een marktdag te houden of achteraf onze aanbestedingen te evalueren. Dat draagt eraan bij dat vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd worden en we tijdig kunnen bijsturen. Andere omstandigheden die risico's kunnen vormen voor het slagen van onze aanbestedingen, zijn bijvoorbeeld de gevolgen van de coronacrisis, grondstoftekorten, stijgende brandstofprijzen of een tekort aan personeel. Hierdoor zijn er onvoldoende gegadigden of is er te weinig belangstelling voor onze opdrachten. We moeten dan aanbestedingen uitstellen of opdrachten vallen duurder uit dan geraamd. De beheersing van deze risico's hierop is lastiger omdat dit risico's zijn die buiten de invloedssfeer van het waterschap liggen. Belangrijk aandachtspunt hierbij is om de gemaakte keuzes en/of afwegingen expliciet vooraf vast te leggen en bij twijfel te escaleren. Zo kunnen de afwegingen/ overwegingen breed gedeeld worden. Waar nodig kunnen beslissingen worden voorgelegd aan deskundigen en/of leidinggevende(n).

Omzetbelasting anti-afhaakovereenkomsten

In 2014 is onduidelijkheid ontstaan over het, onder omstandigheden, toestaan van subsidies in het kader van de anti-afhaakregeling. In het verleden is bij de toekenning van deze subsidie aan de ontvangende partij (belastingplichtige) aangegeven dat de subsidiebedragen vallen onder de omzetbelastingplicht. Het desbetreffende bedrijf is geïnformeerd over de eventuele omzetbelastingplicht en de mogelijke consequenties met betrekking tot het afdragen van omzetbelasting. Mochten wij in de toekomst overgaan tot het verstrekken van dergelijke subsidies, dan zullen deze onder dezelfde voorwaarden met betrekking tot de omzetbelastingplicht worden verstrekt. Inmiddels is gebleken dat voorafgaand aan de eventuele verstrekking van nieuwe anti-afhaaksubsidies het meer dan wenselijk is om vooraf een set 'nadere regels anti-afhaaksubsidie' vast te stellen.

De ontwikkelingen op het gebied van anti-afhaakovereenkomsten zijn onderwerp van overleg op waterschapsbreedniveau (Unie van Waterschappen – Ministerie – Europese Commissie) om te kunnen blijven voldoen aan de (Europese) wet- en regelgeving.

Effecten van corona op de belastingopbrengsten

Met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is in 2021 en 2022 overleg gevoerd over mogelijke coronacompensatie over de jaren 2020 en 2021. Dit heeft geresulteerd tot een toewijzing van de mogelijkheid van compensatie over deze jaren aan de hand van een vergelijking tussen de begrotingen en de realisatie van de belastingopbrengsten over de betreffende boekjaren.

Waterschap De Dommel heeft aangegeven dat alleen de compensatie geclaimd zou moeten worden die ook daadwerkelijk is toe te wijzen aan de corona-maatregelen en niet het volledige verschil tussen begroting en jaarrekening voor de jaren 2020 en 2021.

Deze methodiek is onderwerp van overleg met BZK en heeft in 2022 zijn beslag gekregen. In de jaarrekening 2022 is de coronacompensatie voor de jaren 2020 (beschikking reeds ontvangen) en 2021 (raming opgesteld) als baten voorgaande jaren verantwoord.

Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)

- Dreiging onderbezetting

Afgelopen jaren hebben de aandeelhouders aandacht gevraagd voor de continuïteit van de slibaanvoer vanuit de aandeelhoudende waterschappen in relatie tot de ontwikkeling van het aanbod van slib op de markt. De bestaande aandeelhouders hebben aandacht gevraagd voor de uitbreiding van het aantal aandeelhouders om de continuïteit van slibaanvoer te

borgen en het risico van onderbezetting te beperken. Door de toetreding van 2 nieuwe aandeelhouders in 2023 wordt dit risico ondervangen en is de continuïteit van slibaanvoer geborgd.

- Terugwinnen van grondstoffen

Terugwinnen van grondstoffen op de zuivering heeft (mogelijk) gevolgen voor de verduurzamingsstrategie van SNB ten aanzien van de slibeindverwerking. Terugwinnen van grondstoffen is een belangrijk onderdeel om te komen tot een verdere verduurzaming van de totale afvalwaterketen. In de keten zullen partijen meer afstemming moeten gaan zoeken om sub-optimalisaties in de keten te vermijden. SNB wil met haar aandeelhouders tot een visie komen over verduurzaming en de rol van SNB en de individuele aandeelhoudende waterschappen in dit proces.

Extra aandachtspunt is het gebruik van de teruggewonnen grondstoffen. Binnen de wet- en regelgeving wordt aandacht besteed aan de mogelijkheden om deze grondstoffen ook daadwerkelijk te kunnen c.q. te mogen (her)gebruiken. In sommige gevallen is het hergebruik van deze grondstoffen moeilijker, omdat het grondstoffen betreft die worden teruggewonnen uit afvalstromen.

- Wijzigingen in wet- en regelgeving

De positie van SNB is mede afhankelijk van bestaande wet- en regelgeving, met name op het gebied van milieu, waarbij de vrijstelling belasting voor zuiveringsslib ter discussie staat. Wijzigingen daarin, en ook de toepassing ervan, kunnen consequenties hebben voor de bedrijfsvoering.

Een belangrijke wijziging is de wijziging in de Wet op de Vennootschapsbelasting, waardoor SNB per 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig is geworden. SNB heeft afspraken gemaakt met de Belastingdienst over de handelwijze inzake de vennootschapsbelasting. Deze afspraken worden periodiek geëvalueerd. Het verwerken van het slib voor derden valt onder de voorwaarden van de vennootschapsbelasting, maar de afspraken met de Belastingdienst beperken de financiële en administratieve lasten voor SNB.

- Kostenverdeelsleutels SNB

Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 SNB is bestuurlijk ingestemd met de verdeling van de kosten van slibverwerking tussen de aandeelhoudende waterschappen onder de voorwaarde dat er voor het jaar 2018 een nieuwe, gewijzigde kostenverdelingsmethodiek wordt overeengekomen.

In het bestuurlijk overleg van de portefeuillehouders Waterketen van de aandeelhoudende waterschappen op 28 februari 2019 is een voorlopige overeenstemming bereikt over een nieuwe methodiek van kostenverdeling en de bijbehorende wijze van compensatie tussen de waterschappen. Deze voorlopige overeenkomst vormt de basis voor de verrekening van de slibverwerkingskosten in de jaren 2018 en latere jaren. De voorlopige overeenkomst is destijds bekrachtigd in alle nieuwe algemeen besturen van de individuele waterschappen onder de voorwaarden van instemming van de Belastingdienst met de aangepaste werkwijze.

Overleg met de Belastingdienst over de nieuwe kostenverdelingsmethodiek verloopt moeizaam. Niet alleen omdat de wijziging van de kostenverdelingsmethodiek onderwerp van discussie is, maar ook omdat de oude methodiek door de Belastingdienst ter discussie is/ wordt gesteld. Dit is niet met terugwerkende kracht, maar met ingang van het boekjaar 2021.

In afwachting van nadere berichtgeving van de Belastingdienst werkt SNB volgens de afgesproken werkwijze met de waterschappen, in overeenstemming met het advies van de externe adviseurs.

3.8 Financiering

3.8.1 Algemeen

Vanuit wetgeving zijn kaders gesteld voor een verantwoorde professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van de decentrale overheden, zoals in de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO), de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO), Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (UFDO), Besluit lening voorwaarden decentrale overheden en Regeling schatkistbankieren decentrale overheden.

Deze wetgeving en de daarin opgenomen bepalingen over kasgeldlimiet en renterisiconorm zijn het uitgangspunt in het treasurybeleid van Waterschap De Dommel.

3.8.2 Invloed van de economische en financiële crisis op de rente

In 2022 is de inflatie flink gestegen. Vooral door hogere energieprijzen en door problemen aan de aanbodkant van de economie. De Europese Centrale Bank heeft in december 2021 besloten het Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP) van 1.850 miljard euro eind maart 2022 te stoppen. Hierdoor daalt het aanbod van geld en stijgt de rente. Ook om de hoge inflatie af te remmen, wordt de rente verhoogd. Die is in 2022 dan ook gestegen.

Kortetermijnrente

De 3-maands-Euribor-rente was op 1-1-2022 -0,57% en is gedurende 2022 gestegen naar + 2,13% eind 2022.

Langetermijnrente

De langetermijnrente komt terug in de rente die wij op nieuwe leningen moeten betalen. De 10 jaar swap-rente was op 1-1-2022 0,30%. In eerste instantie is de rente flink gestegen. Rond de zomervakantie een daling en daarna weer een verdere stijging met enkele fluctuaties tot 3,17% eind 2022.

3.8.3 Financieringsstructuur

Binnen het waterschap is de financieringsstructuur van de kapitaalbehoefte vooralsnog ongewijzigd gelaten, door met kort geld (rekening-courant-krediet en kasgeldleningen) te werken met inachtneming van de kasgeldlimiet van € 32,5 mln. Ook worden langlopende leningen afgesloten als het saldo kort geld relevant toeneemt.

3.8.4 Schatkistbankieren en Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën

Het wetsvoorstel Schatkistbankieren is geïntegreerd in de werkwijze van Waterschap De Dommel. Schatkistbankieren houdt in dat alle gemeenten, provincies en waterschappen hun vermogens bij het Ministerie van Financiën onderbrengen, waarvoor ze een rentevergoeding ontvangen. In 2022 hebben we geen structureel overtollige liquiditeiten gehad en is er daarom geen geld bij het Ministerie van Financiën ondergebracht.

Ook over de Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet Hof) zijn afspraken gemaakt tussen de Rijksoverheid en lagere overheden. De Wet Hof houdt in dat gemeenten,

provincies en waterschappen in een jaar niet meer mogen uitgeven dan ze binnenkrijgen met inachtneming van bepaalde grenzen en een afbouw van het bestaande tekort. In 2022 bleef Waterschap De Dommel binnen de kaders (zie EMU-saldo i.r.t. maximum tekort) van de Wet Hof.

3.8.5 Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet (= het saldo van vlottende middelen en de vlottende schuld) is een percentage (ministeriële norm 23%) van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. Dit betekent voor Waterschap De Dommel dat de kortgeld-schuld in 2022 maximaal € 32,5 mln. mag bedragen. Deze limiet is gericht op het beperken van het renterisico op de kortlopende financiering.

De regelgeving bepaalt dat de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De ruimte die de kasgeldlimiet biedt, benut het waterschap steeds in overleg met de Treasurycommissie. Dit houdt in dat de kredietfaciliteit bij de Nederlandse Waterschapsbank (rood staan) en kasgeldleningen als financieringsmiddel blijvend wordt ingezet zolang dit rentevoordelen biedt. Waterschap De Dommel bleef in 2022 binnen de kaders van de kasgeldlimiet.

Berekening (bedragen x € 1.000)

	Netto vlottend (+) of Overschot middelen (-) Q1	Netto vlottend (+) of Overschot middelen (-) Q2	Netto vlottend (+) of Overschot middelen (-) Q3	Netto vlottend (+) of Overschot middelen (-) Q4
Gemiddelde van de 4 kwartalen 2022	-3.787	-20.911	-28.480	-25.354
Kasgeldlimiet	-32.455	-32.455	-32.455	-32.455
Ruimte onder de kasgeldlimiet (kasgeldlimiet > liquiditeitspositie)	-28.668	-11.544	-3.975	-7.101

3.8.6 Renterisiconorm

De renterisiconorm (= het risico dat voort kan vloeien uit renteherziening en/of herfinanciering van lopende leningen), mag niet hoger zijn dan 30% van het begrotingstotaal (één momentopname per begrotingsjaar). Voor Waterschap De Dommel betekent dit dat de norm € 42,3 mln bedraagt voor het jaar 2022. De achterliggende gedachte is dat door een spreiding in de rentetypische looptijden van de leningen, veranderingen in de rente vertraagd doorwerken in de rentelasten, en dus in het totaal van de exploitatielasten. Hierdoor is het waterschap minder gevoelig voor rentewijzigingen.

Onderstaand is voor 2022 de norm en de realisatie van het renterisico opgenomen.

Variabelen Renterisico(norm)	Jaar 2022:
Renteherzieningen	19.000
Aflossingen	9.320
Renterisico (1+2)	28.320
Renterisiconorm	42.333
Ruimte onder renterisiconorm	14.013

Het bedrag van € 28,3 mln bevatte voor € 19,0 mln één basisrentelening die is verlengd en in twee delen is gesplitst.

Een basisrentelening is een langlopende lening met een vaste rentecomponent en een opslag die periodiek wordt verlengd, waarbij de hoogte afhankelijk is van de beschikbaarheid van kapitaal.

3.8.7 Rekening courant

De rente die over het rekening courant-krediet moet worden betaald is flink gestegen in 2022. Deze bedroeg 0 procent in het begin van het jaar. Alleen over de eerste € 500.000 roodstand werd toen 0,25% rente betaald. Aan het einde van het jaar is de rente over het gehele saldo 2,125%. Daarnaast hebben we in 2022 kasgeldleningen voor de zeer korte termijn afgesloten (twee - vier weken). Voor kasgeldleningen verstrekte de bank zelfs een geringe vergoeding tot ongeveer 0,5% in de eerste helft van het jaar. Per saldo hebben we op korte financieringen € 24.000 rente ontvangen. De kredietfaciliteit bij de NWB (Nederlandse Waterschapsbank) is in 2022 gehandhaafd op € 40 mln. Door het benutten van deze faciliteit in plaats van langlopende leningen af te sluiten is dus een voordeel gehaald.

3.8.8 Leningen

Het saldo langlopende leningen van Waterschap De Dommel is gestegen van € 277,0 mln op 1-1-2022 naar € 307,7 mln op 31-12-2022.

Er zijn 3 langlopende leningen met jaarlijkse aflossingen afgesloten in 2022. Twee van € 15 mln en één van € 10 mln. De rentepercentages waren 0,886%, 2,66% en 2,36%.

3.8.9 Renteresultaat

Het renteresultaat is het saldo tussen de aan externe partijen (bank) betaalde rente en de intern aan producten/projecten toegerekende rente en zou in de ideale situatie op 0 moeten uitkomen. Dit ideaal wordt in de praktijk niet bereikt vanwege:

- verschillen tussen externe rente en (interne) rekenrente;
- financiering met eigen vermogen (reserves);
- tijdsverschillen in geplande en gerealiseerde investeringsuitgaven;
- verschillen in begrote en gerealiseerde exploitatie- en investeringsuitgaven.

Het renteresultaat bedroeg in 2022 € 600.000 positief voor toevoeging van rente aan de algemene reserve. Dit is minder dan begroot. Dit resultaat wordt als volgt verklaard:

Waterschap De Dommel werkt met een rekenrente. Deze is in 2022 gelijk gebleven op 2,25%. In feite was de rekenrente in 2022 net iets lager dan deze kon zijn.

De investeringen zijn achtergebleven op de begroting, waardoor minder rente kon worden toegerekend aan de projecten. Daartegenover stond dat er minder leningen afgesloten hoefden te worden, waardoor de werkelijke rentekosten minder zijn gestegen dan verwacht.

3.8.10 Liquiditeit

Tijdens het opstellen van de Beleidsbegroting 2021 in september 2021 was de verwachting dat de langlopende leningen per 1-1-2022 € 277 mln en per 31-12-2022 € 307 mln zouden bedragen. Dit komt overeen met de werkelijkheid van € 277,0 mln op 1-1-2022 en € 307,7 mln per 31-12-2022.

Plannen inzake het risicobeheer

Het risicoprofiel van Waterschap De Dommel kan als laag worden geschetst. Krediet-, koers- en valutarisico's worden niet gelopen. Slechts forse mutaties in de renteniveaus voor langetermijngeld zouden de voorliggende meerjarenraming in negatieve of positieve zin kunnen beïnvloeden. In 2022 zijn de renteniveaus enorm opgelopen. Dit zal invloed hebben op de meerjarenraming en leiden tot hogere rentelasten.

Plannen inzake de waterschapsfinanciering

Uit de liquiditeitsbegroting blijkt dat de financieringsbehoefte aanwezig zal blijven. Om adequaat in te kunnen spelen op de ontwikkeling op de kapitaalmarkt en de financieringsbehoefte van het waterschap, is een Treasurycommissie actief die de markt nauwgezet volgt en voorstellen in dit verband formuleert.

Plannen inzake het kasbeheer

Het eventueel aantrekken of het uitzetten van kortetermijngelden gebeurt naast de wettelijke kaders volgens de voorschriften zoals zijn vastgelegd in het Treasurystatuut.

3.9 Verbonden partijen

In navolging van de implementatie van de Nota Verbonden partijen wordt het algemeen bestuur periodiek geïnformeerd over de ontwikkelingen van de verbonden partijen.

SNB

Rechtsvorm: Naamloze Vennootschap

Vestigingsplaats: Moerdijk

De deelname van Waterschap De Dommel aan de oprichting van de NV SNB was gericht op het realiseren van het op duurzame wijze verwerken van slib, waarbij de continuïteit van de slibverwerking een van de belangrijkste argumenten was. Deze continuïteit is geborgd. De nadruk is de laatste jaren meer en meer komen te liggen op het verlagen van de risico's, het borgen van de bezetting en het beheersen (verlagen) van de kosten van de slibverwerking. Binnen de SNB is continu aandacht voor het verhogen van de efficiency c.q. verlagen van de kostprijs en voor het verder ontwikkelen van de duurzaamheid in het brede proces (ketengedachte) van de slibverwerking. SNB heeft met de vaststelling van het ondernemingsplan in 2022, samen met de aandeelhoudende waterschappen en de verschillende stakeholders, een strategische visie met betrekking tot slibverwerking en de positie van SNB in de slibketen bepaald.

Vanuit de ontwikkelingen in de waterketen, onder andere het ontstaan van een dreigende afname van het slibvolume bij de aandeelhoudende waterschappen, zijn vanaf 2021 verkenningen uitgevoerd die in 2022 hebben geleid tot nadere afspraken om te komen tot een verdere uitbreiding van het aantal aandeelhoudende waterschappen. Dit heeft in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van eind 2022 geleid tot het ondertekenen van diverse overeenkomsten en contracten om te komen tot toetreding van 2 nieuwe aandeelhouders vanaf het boekjaar 2023.

Waterschap De Dommel is voor het jaar 2022 voor 26,46% aandeelhouder in N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB).

Het eigen vermogen van SNB bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 € 18,0 mln en op 31-12-2022 € 15,3 mln en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 € 26,9 mln en op 31-12-2022 € 30,0 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2022 bedroeg na belasting volgens de definitieve jaarstukken € 1,9 mln negatief.

Aquon

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Tiel

Waterschap De Dommel is een van de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling van Aquon. Doelstelling van deze gemeenschappelijke regeling is het verzekerd zijn van een kwalitatieve goede dienstverlening op het gebied van laboratoria-onderzoeken. Doelstelling is om naast de prestaties ten aanzien van de geleverde kwaliteit ook ten aanzien van de kostenontwikkeling op een meer dan voldoende niveau te presteren.

De in 2019 ingezette nieuwe structuur qua governance en overleggen (platform voor eigenaren, opdrachtgevers en gebruikers) en de bijbehorende informatiestromen is geëvalueerd en doorontwikkeld, maar is qua structuur in hoofdlijnen ongewijzigd gebleven.

Ook in 2022 is het belangrijk aandachtspunt in de ontwikkeling van Aquon en de invulling van de strategische keuzes, de invulling van de centralisatie van de huisvesting.

Waterschap De Dommel is voor 8,41% aandeelhouder in Aquon.

Het eigen vermogen van Aquon bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 € 1,0 (bestemmingsreserve) en op 31-12-2022 € 1,7 mln (bestemmingsreserve) en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 € 13,4 mln en op 31-12-2022 € 20,0 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2022 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 0.

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Rechtsvorm: Naamloze Vennootschap
Vestigingsplaats: Den Haag

Waterschap De Dommel is een van de waterschappen die aandelen heeft in de NWB. Deze aandelen zijn en blijven vooralsnog in eigen handen. Ten aanzien van het bezit van deze aandelen zijn geen wijzigingen in de visie te verwachten. Ook zijn er geen beleidsvoornemens om de verhouding te wijzigen.

Van de verschillende Europese kapitaaleisen vanuit de Europese Centrale Bank (ECB) voor de NWB heeft met name de eis ten aanzien van de leverage ratio effect op de bedrijfsvoering richting de aandeelhouders. Voor de NWB geldt dat zij aangemerkt is als promotional bank in plaats van systeembank, waardoor bij het bepalen van de leverage ratio de dienstverlening aan de publieke sector buiten beschouwing mag worden gelaten. De NWB voldoet ruimschoots aan de aangepaste eisen van deze leverage ratio van 3.

Waterschap De Dommel bezit 533 aandelen A à € 115 en 360 aandelen B à € 460.

Het eigen vermogen van de Waterschapsbank bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 € 1,8 miljard en op 31-12-2022 € 2,0 miljard. Het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 € 94,1 miljard en op 31-12-2022 € 73,3 miljard.

Het financiële netto resultaat over het jaar 2022 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 143 mln positief.

Het Waterschapshuis (HWH)

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats: Amersfoort

Het Waterschapshuis heeft als doel om door en voor het collectief van alle waterschappen en voor clusters van individuele waterschappen (met vergaande samenwerkingsovereenkomsten) ICT-toepassingen te ontwikkelen en het bewustzijn met betrekking tot gegevensbescherming en informatieveiligheid (AVG, Cybercriminaliteit en Privacy) te vergroten. Deze samenwerking (schaalvergroting) is gericht op het realiseren van efficiencyvoordelen. Hierbij kan gedacht worden aan efficiency- en inkoopvoordelen bij de ontwikkeling en inkoop van ICT-toepassingen.

De ontwikkeling van Het Waterschapshuis is een continue proces, waarbij door het gebruik maken van het inlenen van personeel van de individuele waterschappen getracht wordt de verbinding met de (individuele) waterschappen te vergroten.

Waterschap De Dommel is voor 4,46% aandeelhouder in het Waterschapshuis.

Het eigen vermogen van HWH bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 € 0 en op 31-12-2022 € 0 en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 € 8,3 mln en op 31-12-2022 € 10,2 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2022 bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 0.

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

Rechtsvorm: Gemeenschappelijke Regeling
Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch

Waterschap De Dommel neemt samen met het Rijk, waterschap Aa en Maas en diverse Brabantse gemeenten deel aan het BHIC. Het BHIC is ontstaan uit een fusie van het Rijksarchief in Noord-Brabant, het Streekarchief Brabant Noordoost en het Streekarchief Langs Aa en Dommel. Het BHIC verzorgt de archieftaak van het waterschap.

De voortschrijdende digitalisering en het effect op de (toekomstige) taak en positie van het BHIC en de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling zijn als gevolg van de ontwikkelingen rondom het nieuwe archiefstelsel, het Nationaal Archief en het uitreden van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als aandeelhouder in BHIC (en de andere Regionale Historische Centra) bijzondere aandachtspunten.

Waterschap De Dommel neemt, inclusief de kosten van de dienstverleningsovereenkomst, 4,59% van de kosten van BHIC voor zijn rekening.

Het eigen vermogen van BHC bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2022 € 1,4 mln en op 31-12-2022 € 1,6 mln en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2022 € 4,4 mln en op 31-12-2022 € 4,6 mln.

Het financiële resultaat over het jaar 2022, na toevoegingen en onttrekkingen uit de bestemmingsreserves, bedroeg volgens de definitieve jaarstukken € 38.439 positief.

Aquaminerals

Rechtsvorm: BV zonder winstoogmerk
Vestigingsplaats: Nieuwegein

Waterschap De Dommel is een van de deelnemers in de Besloten Vennootschap zonder winstoogmerk Aquaminerals. Doelstelling van deze BV zonder winstoogmerk is het ontzorgen van haar aandeelhouders van afvoer, verwerking, ontwikkeling en vermarkting van reststoffen. Aquaminerals heeft zelf geen verwerkingscapaciteit maar verbindt producenten aan de markt.

Vanaf 2018 zijn diverse waterschappen als aandeelhouder toegetreden. In 2022 is Waterschap De Dommel toegetreden als aandeelhouder om een volgende stap te kunnen zetten in de ontwikkeling en het vermarkten van restproducten vanuit het proces van zuiveren van afvalwater.

Waterschap De Dommel is voor 4.4% aandeelhouder in Aquaminerals. Waterschap De Dommel heeft 607 aandelen met een aanschafwaarde van in totaal € 66.764.

Het eigen vermogen van Aquaminerals bedroeg volgens de definitieve jaarstukken op 1-1-2021 circa € 1,32 mln en op 31-12-2021 circa € 1,43 mln (bestemmingsreserve) en het vreemd vermogen bedroeg op 1-1-2021 circa € 4,43 mln en op 31-12-2021 circa € 2,43 mln. Het financiële resultaat over het jaar 2021 (voor belastingen) bedroeg volgens het jaarbericht 2021 circa € 55.000.

De jaarstukken over het jaar 2022 van Aquaminerals waren bij het moment van opstellen van de jaarrekening van Waterschap De Dommel nog niet klaar.

3.10 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering en de ontwikkeling van de organisatie vertaalt zich naar een continue doorontwikkeling van de sturing op het behalen van doelen en resultaten. Dit betreft de eigen doelen en resultaten maar ook steeds meer het behalen van doelen, die door of samen met derden moeten worden gerealiseerd.

Naast de verdere ontwikkeling op de sturing op doelen en resultaten blijven de sturing op tijd en capaciteit en op financiën (rechtmatigheid en doelmatigheid) bijzondere aandachtspunten. Vanuit de sturing op doelen, resultaten en financiën wordt gewerkt aan het verder verbeteren van de waarde van de ramingen van de inkomsten en uitgaven van de exploitatie en de investeringen (begroting, jaareindeverwachting). Dit doen we door continu te blijven werken aan het kostenbewustzijn, het werk met werk maken en het slim samenwerken met onze omgeving.

Naast de samenwerking met andere waterschappen wordt ook steeds meer aandacht besteed aan het samenwerken met gemeenten, met maatschappelijke organisaties en met overige derden. Dit alles gericht op het verlagen van de maatschappelijke kosten van activiteiten en/of het verhogen van de resultaten bij gelijkblijvende kosten.

Naast het voldoen aan de wet- en regelgeving en het voorbereiden op de ontwikkelingen in de wet- en regelgeving (rechtmatigheid, rechtmatigheidsverklaring en het instellen van een onafhankelijke (volledig extern bemenste) rekenkamer) blijven we continu bezig met het verbeteren van onze doelmatigheid en doeltreffendheid. Het uitvoeren van rekenkameronderzoeken, verbijzonderde interne controles en (interne en externe) audits, deelname aan diverse benchmarks, het bij elkaar in de (waterschaps-)keuken kijken en andere vormen van kennisdelen zijn voorbeelden waarmee getracht wordt de verbeteringen te realiseren.

3.11 Investeringen

Voor de investeringen geldt dat er voor de sturing van de beleidsvelden een onderscheid wordt gemaakt tussen bruto uitgaven en bruto inkomsten, waardoor per saldo de netto uitgaven voor Waterschap De Dommel overblijven.

Investeringen (bedragen * € 1.000)

Samenvatting investeringen per beleidsveld	uitgaven	inkomsten	t.l.v. de Dommel
Beleidsveld Watersysteem	16.040	8.422	7.618
Beleidsveld Waterketen	26.220	182	26.038
Beleidsveld Bestuur en Bedrijfsvoering	1.477	0	1.477
Totaal	43.737	8.604	35.133
Beleidsveld Watersysteem grondbank	4.357	3.149	1.208
Totale investeringen	48.094	11.753	36.341

3.12 EMU-saldo

Deelnemers aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) hebben in het Verdrag van Maastricht afgesproken dat het overheidstekort van een lidstaat in principe niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. In dit kader is afgesproken dat het EMU-saldo wordt opgenomen in de financiële cijfers. Voor Waterschap De Dommel betekent dit een toegestaan tekort van € 17,8 mln in 2022.

Met een tekort in 2022 van € 11,8 mln overschrijding blijven we binnen de norm.

In de begroting wordt een negatief EMU-saldo van € 29,3 mln genoemd.

Belangrijke componenten van het verschil tussen EMU-begroting en -rekening zijn:

Plus: hoger EMU-exploitatiesaldo € 8,3 mln.

Plus: lagere (netto) investeringen € 9,9 mln (begroot € 46,2 mln realisatie € 36,3 mln).

Min: lagere afschrijvingen € 1,4 mln. Omdat projecten later in gebruik worden genomen, zijn de afschrijvingskosten in 2022 achtergebleven.

Plus: lagere toevoeging en externe vermeerderingen in voorziening € 0,7 mln.

EMU-Saldo * € 1.000	2021	2022	2022	2022
	Realisatie	Begroot	Realisatie	Verschil
1. EMU-exploitatiesaldo	-795	-5.420	2.894	8.314
2. Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)				
-/- bruto-investeringsuitgaven	-49.743	-60.099	-48.094	12.004
+ investeringssubsidies	16.376	13.870	11.753	-2.117
+ verkoop materiële en immateriële vaste activa	0		0	0
+ afschrijvingen	21.241	22.386	21.011	-1.375
3. Invloed voorzieningen (zie staat reserves en voorzieningen)				
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	178	80	5	-75
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie			-116	-116
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-110	-100	-166	-66
+ evt. externe vermeerderingen van voorzieningen	302		948	948
4. Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen)				
-/- evt. betalingen rechtstreeks uit reserves	0	0	0	0
+ evt. externe vermeerderingen van reserves				
5. Deelnemingen en aandelen				
-/- boekwinst				
+ boekverlies	0	0	0	0
EMU-Saldo Waterschap De Dommel	-12.551	-29.283	-11.765	17.518
EMU-saldo Het Waterschapshuis (4,46% van ...)				0
EMU-saldo Aquon (8,41% van ...)				0
EMU-saldo BHIC (3,71% van ...)				0
EMU-saldo Coöperatie Boven Dommel i.o. (...% van ...)				0
EMU-Saldo verbonden partijen	0	0	0	0
EMU-Saldo inclusief verbonden partijen	-12.551	-29.283	-11.765	17.518

Verschil (+ is positief en - is negatief)

Het bedrag EMU-Saldo van de verbonden partijen is nog niet bekend. Informatie hierover volgt nadat het algemeen bestuur van de betrokken onderneming de jaarstukken heeft behandeld. De hoogte is zodanig dat het niet of nauwelijks invloed heeft op het EMU-saldo van Waterschap De Dommel.

Referentie-waarde EMU-saldo volgens wet Hof: -17.800.

JAARREKENING 2022

1 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTENDRAGERS

1.1 Exploitatierkening naar kostendrager Watersysteembeheer

Watersysteembeheer (bedragen x € 1.000)		Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
		2022	2022	na wijz 2022	2021
11000 Eigen plannen	11000	1.085	1.395	1.395	988
12000 Plannen van derden	12000	1.114	1.442	1.442	668
21000 Beheersinstrumenten watersystemen	21000	167	191	191	172
22000 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	22000	10.707	10.342	10.342	9.593
23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	23000	400	450	450	307
24000 Beheer hoeveelheid water	24000	2.560	2.548	2.548	2.058
25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen	25000	37	160	160	124
26000 Monitoring watersystemen	26000	652	642	642	644
27000 Inrichten en onderhoud waterkeringen	27000	11.029	10.873	10.873	10.553
42000 Vergunningen en keurontheffingen	42000	22	25	25	3
43000 Handhaving keur	43000	5	-1	-1	0
52000 Handhaving WVO	52000	99	137	137	101
53000 Rioleringsplannen en subsidies lozingen	53000	537	537	537	564
54000 Aanpak diffuse emissies derden	54000	37	37	37	54
61000 Belastingheffing	61000	2.333	2.919	2.919	2.740
62000 Invordering	62000	178	191	191	202
02000 Kwaliteit	02000	-7	-	-	-18
71000 Bestuur	71000	370	365	365	342
72000 Externe communicatie	72000	189	233	233	134
80000 Ondersteunende beheerproducten	80000	5.054	4.858	5.287	4.708
P-lasten en overig indirect	99999	18.494	19.385	19.382	16.024
TOTAAL NETTOLASTEN BELEIDSPRODUCTEN		55.061	56.731	57.157	49.963
Onvoorzien		-	270	231	-
Gederfde baten a.g.v. kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen		312	360	360	288
Dividenden en overige algemene baten		-539	-632	-627	-405
TOTAAL OVERIGE LASTEN/BATEN		-227	-1	-36	-117

Watersysteembeheer (bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2022	na wijz 2022	2021
Opbrengst ongebouwd	4.836	4.916	4.916	4.699
Opbrengst ongebouwd, natuur	139	144	144	130
Opbrengst gebouwd	31.765	31.117	31.117	29.561
Ingezetenenomslag	19.647	19.661	19.661	17.788
Vervolgingskosten watersysteembeheer	379	350	350	436
Opbrengst verontreinigingsheffing	298	347	347	297
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING	57.064	56.535	56.535	52.911
RESULTAAT WATERSYSTEEMBEHEER VOOR BESTEMMING ("- is nadeel)	2.230	-195	-587	3.065
Resultaatbestemming 2021 (AB 11-05-2022)	398	-	398	-
NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT WATERSYSTEEMBEHEER ("-="nadeel)	2.628	-195	-189	3.065

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie 2022 en begroting 2022 na wijziging in de exploitatie naar kostendrager Watersysteembeheer worden hieronder verklaard.

V= Voordeel, N= Nadeel

Beleidsproduct Omschrijving

Bedrag

11000 Eigen Plannen (minder lasten)

€ 0,31 mln V

In totaal zijn de kosten € 310.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Lagere kosten beleid en innovatie watersysteem met name op landbouwinnovaties omdat men hier afhankelijk is van deelname door agrariërs. Door aanpassen prioritering (bestuursvragen) is geen nieuw beleid voor biodiversiteit, gezond water en beleidsanalyse stedelijk water opgesteld.
- Lagere advieskosten watersysteem mede door vertraging landelijke projecten en moeilijk te plannen capaciteit en expertise bij externe bureaus.

12000 Plannen van derden (minder lasten)

€ 0,33 mln V

In totaal zijn de kosten € 328.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- Lagere uitgaven voor uitvoeringsprogramma klimaatagenda: Bestuurlijke besluitvorming duurt langer en uitkomsten van onderzoek door de Rekenkamercommissie worden afgewacht.

22000 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen (meer lasten) € 0,4 mln N

In totaal zijn de kosten € 365.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- Hogere onderhoudskosten (incl. maaien): onder andere veroorzaakt door meer regiewerk (buiten maaibestek), enkele niet voorziene grote onderhoudsprojecten en het feit dat de BTW over het maaibestek abusievelijk niet begroot was. € 1,1 mln N

Verder zijn diverse lasten lager en baten hoger uitgevalen:

- Lagere kapitaallasten door latere oplevering van projecten
- Hogere opbrengsten derden met name veroorzaakt door gerealiseerde opbrengst op (incidentele) verkoop van gronden, meer pachtopbrengsten en resultaat uit grondbank
- Lagere kosten overig onderhoud door derden
- Lagere kosten voor oplossen knelpunten
- Lagere kosten voor maatregelen voor water vasthouden: deze kosten worden op een project verantwoord in plaats van in de exploitatie
- Hogere opbrengsten door verkoop van materieel, per saldo € 0,7 mln V

25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen (minder lasten) € 0,12 mln V

In totaal zijn de kosten € 123.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- Er is geen hoogwatercalamiteit geweest.

27000 Inrichten en onderhoud waterkeringen (meer lasten) € 0,16 mln N

In totaal zijn de kosten € 156.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- Hogere solidariteitsbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) door lager projectgebonden aandeel vanuit HWBP-projecten andere waterschappen.

61000 Belastingheffing (minder lasten) € 0,59 mln V

In totaal zijn de kosten € 586.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- De door de Unie bedongen korting op de WOZ-bijdrage Rijksfactuur.

80000 Ondersteunende beheerproducten (minder lasten) € 0,23 mln V

In totaal zijn de kosten voor ondersteunende beheerproducten € 233.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Minder kleine exploitatieprojecten bij informatievoorziening
- Meer inzetten van eigen capaciteit bij juridische zaken
- Leveringsproblemen wagenpark

99999 P-lasten en overig indirect (minder lasten) € 0,9 mln V

In totaal zijn de kosten voor P-lasten en overig indirect voor Watersysteembeheer € 0,9 mln lager dan de begroting na wijziging. De P-lasten worden op basis van het aantal gewerkte uren verdeeld over de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer.

Onvoorzien € 0,2 mln V

De post onvoorzien is deels ingezet in 2022 voor extra kosten vanuit faillissement leverancier.

Dividenden en overige algemene baten € 0,1 mln V

Het renteresultaat is lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat er minder en later in het jaar is geïnvesteerd, waardoor er minder rentetoerekening heeft plaatsgevonden. Ook is de lange rente hoger dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Hierdoor zijn de rentelasten van nieuw afgesloten leningen hoger dan voorzien. En verder door een hogere dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank, dan waar in de begroting rekening mee was gehouden.

Belastingopbrengsten Watersysteembeheer (meer opbrengsten) € 0,53 mln V

In totaal zijn de belastingopbrengsten Watersysteembeheer € 529.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- De opbrengst watersysteemheffing gebouwd is hoger dan begroot. Dit is het gevolg van de ontwikkeling van de WOZ-waarden. De begroting van de WOZ-waarden is gebaseerd op de prognose van de Waarderingskamer. De daadwerkelijke stijging is aanzienlijk hoger geweest.

1.2 Exploitatierkening naar kostendrager Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer (bedragen x € 1.000)		Rekening	Begroting	Begroting na wijz	Rekening
		2022	2022	2022	2021
11000 Eigen plannen	11000	1.512	1.805	1.805	1.535
12000 Plannen van derden	12000	1.460	1.358	1.358	764
23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	23000	582	1.054	1.054	721
25000 Calamiteitenbestrijding watersystemen	25000	8	20	20	18
26000 Monitoring watersystemen	26000	1.840	2.266	2.266	1.923
31000 Getransporteerd afvalwater	31000	4.607	6.516	6.516	5.829
32000 Gezuiverd afvalwater	32000	21.986	21.545	21.545	21.622
33000 Verwerkt slib	33000	9.450	9.018	9.018	8.946
61000 Belastingheffing	61000	349	261	261	393
62000 Invordering	62000	169	155	155	200
02000 Kwaliteit (derden: Aa en Maas en Brabantse Delta)	02000	-2.059	-1.646	-1.646	-1.622
71000 Bestuur	71000	555	548	548	513
72000 Externe communicatie	72000	284	349	349	201
80000 Ondersteunende beheerproducten	80000	7.092	6.772	7.414	6.512
P-lasten en overig indirect	99999	20.504	21.255	21.258	18.415
TOTAAL NETTOLASTEN BELEIDSPRODUCTEN		68.340	71.276	71.922	65.971
Onvoorzien		-	339	290	-
Gederfde baten a.g.v. kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen		615	727	727	609
Dividenden en overige algemene baten		-842	-988	-981	-633
Nagekomen posten		-1.991	-	-	-
TOTAAL OVERIGE LASTEN/BATEN		-2.218	78	36	-24
Zuiveringsheffing		65.562	65.995	65.995	62.151
Vervolgingskosten zuiveringsbeheer		118	135	135	114
TOTAAL BATEN BELASTINGHEFFING		65.680	66.130	66.130	62.265
RESULTAAT ZUIVERINGSBEHEER VOOR BESTEMMING ("-" is nadeel)		-442	-5.225	-5.831	-3.682
Resultaatbestemming 2021 (AB 11-05-2022)		597	-	597	-
NOG TE BESTEMMEN RESULTAAT ZUIVERINGSBEHEER ("-"=nadeel)		155	-5.225	-5.231	-3.682

De belangrijkste verschillen tussen de realisatie 2022 en begroting 2022 na wijziging in de exploitatie naar kostendrager Zuiveringsbeheer worden hieronder verklaard.

V= Voordeel, N= Nadeel

Beleidsproduct Omschrijving

Bedrag

11000 Eigen Plannen (minder lasten)

€ 0,29 mln V

In totaal zijn de kosten € 293.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Praktijkproef Eindhoven wordt vanuit het projectbudget gefinancierd en bepaalde activiteiten zijn nog niet uitgevoerd in 2022 (geen verkenning waterstof, geen datavalidatie en sensor in Eindhoven). Daarnaast wordt de modellering Tilburg via een DARROW-subsidie gefinancierd.

12000 Plannen van derden (meer lasten)

€ 0,1 mln N

In totaal zijn de kosten € 102.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- Er is een hogere afrekening voor de Mathildelaan in de Gemeente Eindhoven geweest dan was begroot.

23000 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems (minder lasten) € 0,47 mln V

In totaal zijn de kosten € 472.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Geplande projecten zijn komen te vervallen of zijn uitgesteld.

26000 Monitoring watersystemen (minder lasten)

€ 0,43 mln V

In totaal zijn de kosten € 426.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- Kosten Aquon zijn lager dan begroot.

31000 Getransporteerd afvalwater (minder lasten)

€ 1,9 mln V

In totaal zijn de kosten voor getransporteerd afvalwater € 1.909.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Lagere kosten onderhoud transportstelsels waterketen. In de begroting 2022 was een bedrag geraamd voor het herstellen van riolering (correctief).
- Lagere kapitaallasten doordat er diverse projecten later opgeleverd zijn.

32000 Gezuiverd afvalwater (meer lasten)

€ 0,44 mln N

In totaal zijn de kosten voor gezuiverd afvalwater € 441.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Hogere kapitaallasten doordat het project Amoveren beluchtingstank Eindhoven eind 2022 in de exploitatie is geboekt.
- Daartegenover staan wat lagere kosten bij beheer zuiveringsinstallaties doordat de energiekosten en de kosten voor olie gedurende het jaar lager zijn dan begroot. Begin 2022 zijn er nieuwe pompen op het stroomnet aangesloten waardoor er minder olie nodig was.

33000 Verwerkt slib (meer lasten)

€ 0,43 mln N

In totaal zijn de kosten voor verwerkt slib € 432.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Hogere kosten voor slibverwerking (€ 1,92 mln N). Het aantal tonnen slib dat verwerkt is bij SNB is aanzienlijk hoger dan begroot door uitval van de gascompressoren op de Energiefabriek Tilburg wegens vochtproblemen. Herstel en reparatie samen met groot onderhoud heeft twee maanden geduurd. De Energiefabriek was daardoor uit bedrijf en het slib van Mierlo is direct naar SNB gegaan.
- Ook zijn er in het vierde kwartaal enkele onvoorziene tegenvallers bij SNB geweest die tot hogere kosten in 2022 hebben geleid. Er was een explosieve stijging in de prijs van natronloog en er was onvoorziene schade aan de hogedrukstoomturbine, die herstelkosten met zich mee bracht. Deze schade heeft ook voor hogere elektra kosten gezorgd, omdat er meer elektra ingekocht moest worden in plaats van zelf opgewekt werd (€ 0,35 mln N).
- SNB heeft ook te maken met hogere lasten als gevolg van corona en de oorlog in Oekraïne waardoor de verwerkingskosten stijgen. Om dezelfde reden zijn ook de kosten voor chemicaliën hoger dan begroot (€ 0,2 mln N).
- Hogere opbrengsten van de Energiefabriek dan begroot (ca. € 2,04 mln V), bestaande uit een combinatie van hogere opbrengsten door een hogere marktprijs van gas (gevolg van corona en de oorlog in Oekraïne) en iets hogere opbrengsten uit de verkoop van Garanties van Oorsprong.

02000 Kwaliteit (derden: Aa en Maas en Brabantse Delta) (meer opbrengsten) € 0,4 mln V

In totaal zijn de opbrengsten voor kwaliteit (derden: Aa en Maas en Brabantse Delta) € 413.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- De belasting-opbrengsten van Waterschap Brabantse Delta voor het zuiveren van grensoverschrijdend afvalwater zijn hoger. In opdracht van Waterschap De Dommel is er een onderzoek gedaan naar het aantal doorberekende ve's. Uit dit onderzoek is gebleken dat een aantal nieuwe woningen niet gerapporteerd werd en dit is nu gecorrigeerd.

80000 Ondersteunende beheerproducten (minder lasten) € 0,3 mln V

In totaal zijn de kosten voor ondersteunende beheerproducten € 322.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Minder kleine exploitatieprojecten bij informatievoorziening
- Meer inzetten van eigen capaciteit bij juridische zaken
- Leveringsproblemen wagenpark

99999 P-lasten en overig indirect (minder lasten) € 0,8 mln V

In totaal zijn de kosten voor P-lasten en overig indirect voor Zuiveringsbeheer € 0,8 mln lager dan de begroting na wijziging. De P-lasten worden op basis van het aantal gewerkte uren verdeeld over de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer.

Onvoorzien € 0,3 mln V

De post onvoorzien is deels ingezet in 2022 voor extra kosten vanuit faillissement leverancier.

Gederfde baten a.g.v. kwijtscheldingen en oninbaarverklaringen (minder lasten) € 0,1 mln V

In totaal zijn de kosten kwijtschelding en oninbaarverklaringen € 112.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaak is:

- We hebben een lager bedrag aan kwijtschelding verleend dan bij de begroting 2022 gedacht. Ondanks de economische tegenspoed en de impact van de kinderopvangtoeslagenaffaire hebben we minder vorderingen hoeven af te boeken dan verwacht.

Dividenden en overige algemene baten € 0,1 mln V

Het renteresultaat is lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt doordat er minder en later in het jaar is geïnvesteerd, waardoor er minder rentetoerekening heeft plaatsgevonden. Ook is de lange rente hoger dan waar in de begroting rekening mee is gehouden. Hierdoor zijn de rentelasten van nieuw afgesloten leningen hoger dan voorzien. En verder door een hogere

dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank, dan waar in de begroting rekening mee was gehouden.

Nagekomen posten € 1,99 mln V

In totaal zijn de nagekomen posten € 1.991.000 hoger dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Op nagekomen posten uit voorgaande jaren is een bedrag van € 1,0 mln (N) geboekt in navolging op de vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst over de afwikkeling van de BTW van de Energiefabriek over voorgaande jaren.
- De (deels nog te) ontvangen coronacompensatie over de boekjaren 2020 en 2021 van € 2,98 mln (V) die niet was begroot.

Belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer (minder opbrengsten) € 0,45 mln N

In totaal zijn de belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer € 450.000 lager dan de begroting na wijziging.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Een lagere opbrengst zuiveringsheffing bedrijven en dan met name de tabelbedrijven. Dit wordt veroorzaakt door de slechte economie, koopkracht en bedrijven zijn zuiniger met water vanwege de droogte.
- Een lagere opbrengst zuiveringsheffing particulieren/ kleine bedrijven. Dit wordt met name veroorzaakt door een te hoog ingeschatte opbrengst door de jaareinde verwachting 2021 te verhogen met een bestendig groeipercentage van + 1%.
- Hier staan nagekomen opbrengsten oude jaren tegenover, die niet zijn begroot.

2 EXPLOITATIEREKENING NAAR BELEIDSVELDEN

Voor een toelichting tussen de realisatie 2022 en de begroting 2022 na wijziging wordt verwezen naar hoofdstuk 2 Beleidsvelden binnen het jaarverslag. In paragraaf 3.3 van de jaarrekening wordt een toelichting gegeven op de rechtmatigheid binnen de beleidsvelden.

Watersysteem	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
Subtotaal lasten	31.045	31.558	31.558
Subtotaal baten	944	662	662
Netto lasten	30.101	30.896	30.896

Toelichting verschil tussen begroting 2022 en begroting 2022 na wijziging:
Geen verschillen

Waterketen	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
Subtotaal lasten	43.706	43.647	43.647
Subtotaal baten	4.310	2.606	2.606
Netto lasten	39.396	41.041	41.041
Nagekomen baten en lasten	986	0	0
Saldo baten en lasten	40.382	41.041	41.041

Toelichting verschil tussen begroting 2022 en begroting 2022 na wijziging:
Geen verschillen

Bestuur en bedrijfsvoering	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
Subtotaal lasten	65.203	65.904	66.899
Subtotaal baten	12.680	10.843	10.843
Netto lasten	52.523	55.060	56.055
Bruto belastingopbrengsten	122.744	122.664	122.664
Oninbare belastingopbrengsten	-927	-1.088	-1.088
Netto belastingopbrengsten	121.817	121.577	121.577
Saldo	-69.294	-66.516	-65.521
Nagekomen baten en lasten	-2.977	0	0
Saldo baten en lasten	-72.271	-66.516	-65.521

Toelichting verschil tussen begroting 2022 en begroting 2022 na wijziging:
Goederen en diensten

- Budgetoverheveling naar 2022 van € 0,9 mln door latere levering laptops en beeldschermen.

Totaal alle beleidsvelden <i>(bedragen x € 1.000)</i>	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging
Subtotaal lasten	139.954	141.108	142.103
Subtotaal baten	17.934	14.112	14.112
Netto lasten	122.020	126.997	127.992
Bruto belastingopbrengsten	122.744	122.664	122.664
Oninbare belastingopbrengsten	-927	-1.088	-1.088
Netto belastingopbrengsten	121.817	121.577	121.577
Saldo	-203	-5.420	-6.415
Nagekomen baten en lasten	1.991	0	0
Saldo baten en lasten	1.788	-5.420	-6.415
Resultaatbestemming 2021 (AB 11-05-2022)	995	0	995
Resultaat voor bestemming	2.783	-5.420	-5.420

3 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN

3.1. Exploitatierkening van baten en lasten (Bedragen * € 1.000)

Bedragen (x € 1.000)	Jaarrekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijz.	Jaarrekening 2021
Lasten:				
Rentelasten	6.974	7.351	7.351	6.878
Afschrijvingslasten	21.011	22.386	22.386	21.241
Personeelslasten	46.067	45.999	45.999	39.737
Goederen en diensten derden	65.897	64.683	65.766	62.073
Toevoeging aan voorzieningen	5	80	80	178
Onvoorzien	0	609	521	0
Totale Lasten	139.954	141.108	142.103	130.107
Baten:				
Rentebaten/dividend	281	702	702	139
Opbrengsten	11.909	7.946	7.946	9.725
Vrijval voorzieningen	131	0	0	110
Geactiveerde lasten	5.613	5.464	5.464	5.235
Totale Baten	17.934	14.112	14.112	15.210
Subtotaal baten -/- lasten	122.020	126.997	127.992	114.897
Waterschapsbelastingen:				
Waterbeheersingsomslag	37.119	36.527	36.527	34.827
Ingezetenenomslag	19.647	19.661	19.661	17.788
Zuiverings- en verontreinigingsheffing	65.978	66.477	66.477	62.562
Kwijtschelding en oninbaar	-927	-1.088	-1.088	-897
Overige belastingopbrengsten	0	0	0	0
Totaal Waterschapsbelastingen	121.817	121.577	121.577	114.279
Saldo	-203	-5.420	-6.415	-617
Nagekomen baten en lasten	1.991	0	0	0
Saldo baten en lasten	1.788	-5.420	-6.415	-617
Resultaatbestemming 2021	995	0	995	0
Resultaat voor bestemming	2.783	-5.420	-5.420	-617

De bedragen in de tabellen zijn afgerond op € 1.000 waardoor in de optellingen van alle tabellen afrondingsverschillen kunnen ontstaan.

De primitieve beleidsbegroting 2022 sloot met een negatief saldo van baten en lasten van € 5.420.000. Het verschil tussen de begroting na wijziging (N € 6.415.000) en het resultaat voor resultaatbestemming over 2022 (V € 1.788.000) is een minder nadelig resultaat van € 8.203.000. Het algemeen bestuur heeft bij het behandelen van de resultaatbestemming 2021 d.d. 11 mei 2022 een budgetoverheveling van € 995.000 goedgekeurd. Dit ten behoeve van aanschaf van laptops, beeldschermen en toebehoren.

3.2. WNT verantwoording

Wet Normering Topinkomens (WNT) verantwoording 2022 Waterschap De Dommel

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Waterschap De Dommel van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2022 voor Waterschap De Dommel is € 216.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Bezoldiging topfunctionarissen Leidinggevende topfunctionarissen

Gegevens 2022		
bedragen x € 1	A.G. Dekker	H. Kienstijn
Functiegegevens	Secretaris-Directeur	Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 08/04	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 38.401	€ 141.669
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 6.114	€ 22.567
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 44.515</i>	<i>€ 164.236</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 72.000	€ 216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 44.515	€ 164.236
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2021		
bedragen x € 1	A.G. Dekker	H. Kienstijn
Functiegegevens	Secretaris-Directeur	Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 – 31/12	01/06 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 151.150	€ 78.172
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.156	€ 12.835
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 173.306</i>	<i>€ 91.007</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000	€ 122.537
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 173.306	€ 91.007
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

In 2022 zijn er geen uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen geweest. Vanaf 1 juni 2021 tot 8 april 2022 neemt mevrouw A.G. Dekker haar resterende verlof op en is de heer H. Kienstijn benoemd als Secretaris-Directeur.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2022 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens) of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2022 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

3.3 Begrotingsrechtmatigheid

Rechtmatigheid en Beleidsvelden

Beleidsveld (bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	JaarEinde Verwachting Burap 2022-2
Bestuur en bedrijfsvoering	65.203	65.904	66.899	66.527
Waterketen	43.706	43.647	43.647	44.607
Watersysteem	31.045	31.558	31.558	31.518
Waterschap De Dommel	139.954	141.108	142.103	142.652

Bij de rechtmatigheid wordt een onderscheid gemaakt in lasten en baten. De rechtmatigheid van het begrotingscriterium wordt specifiek getoetst op lasten en niet op baten. De vraag bij rechtmatigheid is daarom of de lasten per beleidsveld binnen de begrote lasten zijn gebleven, onafhankelijk van het feit of een mogelijke kostenoverschrijding wordt gedekt door hogere baten.

Uit de opsomming van de beleidsveldkosten blijkt dat er ten opzichte van de begroting na wijziging respectievelijk de Jaareindeverwachting Burap 2022-2 sprake is van een overschrijding van de lasten voor beleidsvelden:

<i>Afwijking ten opzichte van:</i>	<i>Begroting na wijz.</i>	<i>JEV Burap 2022-2</i>
• Beleidsveld Waterketen	€ 59.000	€ 0

Tot op heden is de lijn gevolgd om bij het opstellen van de 1^e bestuursrapportage te komen met een begrotingswijziging en bij de 2^e bestuursrapportage het algemeen bestuur te informeren omtrent de ontwikkelingen van kosten en opbrengsten, maar om dit niet te doen in de vorm van een begrotingswijziging.

In de 2^e bestuursrapportage is het algemeen bestuur geïnformeerd over de ontwikkeling van de jaareindeverwachtingen, waarbij de belangrijkste afwijkingen per beleidsveld zijn opgenomen. De stukken zijn aan het algemeen bestuur aangeboden. Deze zijn behandeld in de vergaderingen van de commissies van 16 november 2022 en het algemeen bestuur van 30 november 2022.

De gerealiseerde lasten van beleidsveld Waterketen zijn hoger dan de begroting na wijziging maar lager dan de jaareindeverwachting bij de 2^e bestuursrapportage. Deze overschrijding komt door hogere kosten voor grond- en hulpstoffen, met name voor chemicaliën en kosten slibverwerking SNB. De oorzaak is een storing bij de Energiefabriek waardoor in het eerste halfjaar meer slib is aangevoerd naar en verwerkt is door SNB. De overschrijdingen zijn dus te relateren aan uitgaven passend binnen de reguliere beleidsuitgangspunten.

Kredieten:

Ten aanzien van de kredieten voor de lopende en in 2022 afgesloten investeringsprojecten geldt dat er voor enkele (deel)projecten sprake is van een beperkte overschrijding (< € 10.000) van het beschikbaar gestelde krediet. Er is sprake van 9 kredietoverschrijdingen > € 10.000.

Projectbudgetoverschrijding 2022, aanvullend krediet toegekend in 2023:

Bij 6 projecten was het al beschikbaar gestelde krediet onvoldoende. In januari 2023 is al voor 2 projecten aanvullend krediet aangevraagd en toegekend. Voor de andere 4 projecten wordt dit begin maart 2023 geregeld. De dekking van de kredietoverschrijdingen zal gebeuren vanuit de beschikbaar gestelde programmaruimte.

De projecten, de kredieten en de stand van de uitnutting van de kredieten is in de bijlage (staat H) nader toegelicht.

Op basis van het begrotingscriterium is autorisatie van de hogere kosten door het algemeen bestuur noodzakelijk. In de aanbiedingsbrief wordt daarom expliciet aan het algemeen bestuur gevraagd om deze kostenoverschrijding te autoriseren.

4 BALANS EN TOELICHTING

ACTIVA (x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	25.537	27.430
Materiële vaste activa	336.670	318.801
Financiële vaste activa	4.677	5.094
Totaal vaste activa	366.884	351.324
VLOTTENDE ACTIVA		
Liquide middelen	24	10
Kortlopende vorderingen	11.179	2.458
Overlopende activa	12.075	10.924
Totaal vlottende activa	23.278	13.392
Totaal activa	390.162	364.716

PASSIVA (x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
VASTE PASSIVA		
<i>EIGEN VERMOGEN</i>		
Algemene reserves	31.094	31.150
Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie	0	0
Overige bestemmingsreserves	547	2.103
Nog te bestemmen resultaat	2.783	-617
Totaal eigen vermogen	34.424	32.635
<i>VOORZIENINGEN</i>		
Voorzieningen	2.307	1.637
Totaal voorzieningen	2.307	1.637
<i>VASTE SCHULDEN</i>		
Vaste schulden	307.691	277.011
Totaal vaste schulden	307.691	277.011
Totaal vaste passiva	344.422	311.283
<i>VLOTTENDE PASSIVA</i>		
Netto vlottende schulden	28.719	40.085
Overlopende passiva	17.021	13.348
Totaal vlottende passiva	45.740	53.433
Totaal passiva	390.162	364.716

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig de verslaggevingsregels uit het Waterschapsbesluit en de daarbij behorende ministeriële regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen.

Immateriële vaste activa

Dit zijn activa die niet stoffelijk zijn en evenmin onder de financiële vaste activa worden begrepen. De activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de hierop plaatsgevonden afschrijvingen.

Voor een deel van onze immateriële vaste activa wordt een afschrijvingstermijn gehanteerd van 5 jaar. Voor een belangrijk deel is dat niet het geval. Dit zijn meestal bijdragen aan gemeenten, waarbij gemeenten uitvoering hebben gegeven aan de aanleg van watergangen en rioleringswerken. De door ons gehanteerde afschrijvingstermijnen van die bijdragen zijn gekoppeld aan de onderliggende activa.

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens activeren	Jaren
Immateriële vaste activa:		
Rente van geldleningen (I10)	C	*1
Onderzoek en ontwikkeling (I20)	C	5
Software (I99) *2	B	5
Subsidies en bijdragen aan activa in eigendom derden (I30)	B	Afhankelijk van onderliggend activum *3)
Afkoopsommen (I40)	B	Wordt per investering voorgelegd

*1 Wanneer bij het afsluiten van een geldlening bemiddelingskosten boven de activeringsgrens in rekening worden gebracht, wordt de looptijd van de lening als afschrijvingsperiode gehanteerd.

*2) Software/mobilofoonnet 5 jaar, tenzij de economische levensduur korter wordt geschat.

*3) Met een maximum afschrijvingsperiode van 40 jaar.

Materiële vaste activa

Hieronder worden begrepen gronden, vervoermiddelen en werktuigen, overige bedrijfsmiddelen, kantoren, dienstwoningen en centrale werkplaatsen, waterkeringen, watergangen en kunstwerken, gemalen ten behoeve van het waterkwantiteitsbeheer, transportgemalen en -leidingen, zuiveringsinstallaties, slibverwerkingsinstallaties, wegen en overige. De activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de hierop plaatsgevonden afschrijvingen.

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens activeren	Jaren
Materiële vaste activa:		
Gronden (M10)	B	30 / niet

Afschrijvingstermijnen	Ondergrens activeren	Jaren
Vervoermiddelen (M20)		
Auto's	C1	5
Trekkers		8
Kranen		8
Maai- en veegboten		8
Overig		5
Overige bedrijfsmiddelen (M30)		
Hardware (m.u.v. Pc's, tablets, laptops, telefoons) *4)	C	5
Inbraakbeveiliging		10
Storingsapparatuur en meetapparatuur		10
Overige bedrijfsmiddelen		5
Kantoren, woningen etc. (M40)		
Kantoren en dienstwoningen	B	40
Werkplaats		25
Open loods		10
Inrichting		10
Renovatie/restauratie		levensduurverlenging
Wegen (M50)		A
Waterkeringen (M55)	A	30
Watergangen en kunstwerken (M60)		
Poldergemalen	C2	25
Stuwen/vistrappen		25
Duikers/maaigangen		25
Watergangen		30
Wegen		10
Bruggen		20
Baggeren	C3	*5
Transportgemalen en -leidingen (M70)		
Rioolgemalen (droog) bwk	A	40
Rioolgemalen (droog) mech		18
Rioolgemalen (nat) bouw		25
Rioolgemalen (nat) mech		10
Persleiding bouwkundig en transportleiding bouwkundig		40
Persleidingen en transportleidingen (mechanisch/elektrisch)		18
Zuiveringsinstallaties (M80)		
Bouwkundig	A	40
Mechanisch		18

Slibverwerkingsinstallaties (M90)		
Bouwkundig	A	40
Mechanisch		18

*4) Hardware (m.u.v. pc's, tablets, laptops, telefoons) 5 jaar, tenzij de economische levensduur korter wordt geschat.

*5) Bij investeringen in saneren van waterbodems en baggeren is de basisafschrijvingsperiode 7 jaar. Wanneer de verwachte opeenvolgende baggercyclus afwijkt van de genoemde 7 jaar, dan wordt deze opeenvolgende baggercyclus als afschrijvingsperiode gehanteerd met een maximum van 40 jaar. Bij het investeringsvoorstel moet de afschrijvingstermijn worden opgenomen en afwijkingen van de richtlijn moeten worden toegelicht/onderbouwd.

Ondergrens activeren	
Categorie	Bedrag
A	€ 200.000
B	€ 100.000
C	€ 50.000
C1	€ 10.000
C2	€ 100.000
C3	€ 400.000

Op al onze activa wordt de systematiek van lineaire afschrijving gehanteerd.

Grondbank

De grondbank is grond in het bezit van het waterschap, die ingekocht, verkocht of geruild wordt. De in de grondbank opgenomen percelen betreffen gronden die niet aan een specifiek project kunnen worden toegerekend, waaronder ruilgronden. De gronden zijn gewaardeerd tegen de historische kostprijs of de actuele marktaande, wanneer deze lager is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn voor de nominale waarde op de balans opgenomen. Hier worden afzonderlijk opgenomen: deelnemingen en effecten, verstrekte vaste geldleningen en vorderingen.

Afschrijvingen

De afschrijvingskosten worden berekend vanaf het moment van daadwerkelijke ingebruikname van projecten.

Vlottende activa

De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het nog te bestemmen resultaat. De reserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vorzieningen

Vorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde op basis van de laatst bekende inzichten. Pensioenen en wachtgeld worden jaarlijks op basis van actuariële berekeningen bepaald.

Vaste schulden

Hier zijn opgenomen de schulden met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer. De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva

De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Ten aanzien van de resultaatbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van lasten en baten;
- lasten zijn toegerekend aan de periode waarin ze thuishoren;
- baten zijn opgenomen voor zover ze zijn gerealiseerd;
- verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn;
- onttrekkingen aan de egaliseringsreserve vinden plaats overeenkomstig het begrote nadelig resultaat.

Toelichting op de balansposten

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële en materiële vaste activa

Het verloop in de vaste activa is in de volgende tabel weergegeven

Verloop activa in exploitatie (x € 1.000)	Ultimo 2021	Verschuiv. 1-1 activa categorie	Investing	Subsidies	Afschrijving	Desinvest. Verkoop Ruil	Ultimo 2022
Immateriële vaste activa:							
<i>Uitgaven ivm afsluiten geldleningen</i>	0		0	0	0		0
<i>Uitgaven ivm onderzoek/ontwikkeling</i>	1.366		412	0	521		1.257
<i>Verstreekte subsidies/bijdr. bedrijven</i>	178		0	0	13		166
<i>Verstr. subsidies/bijdr. openb. lichamen</i>	20.884		250	0	1.220		19.915
<i>Verstr. subsidies/bijdr. Rijk</i>	0		0	0	0		0
<i>Verstreekte subsidies/bijdragen overige</i>	180		0	0	25		155
<i>Bet. afkoopsommen openb. Lichamen</i>	256		0	0	20		236
<i>Betaalde afkoopsommen Rijk</i>	2.289		0	0	82		2.207
<i>Uitgaven verkiezingen</i>	368		0	0	232		136
<i>Overige immateriële vaste activa</i>	1.909		55	0	498		1.466
Totaal Immateriële vaste activa	27.430	0	717	0	2.610	0	25.537
Materiële vaste activa:							
<i>Gronden</i>	5.595		0	0	169		5.427
<i>Vervoermiddelen</i>	87		0	0	67		20
<i>Machines, apparaten en werktuigen</i>	1.695		541	0	443		1.793
<i>Overige duurzame bedrijfsmiddelen</i>	1.591		1.142	444	494		1.796
<i>Bedrijfsgebouwen</i>	7.048		124	0	416		6.756
<i>Woonruimten</i>	0		0	0	0		0
<i>Wegen</i>	0		0	0	0		0
<i>Waterkeringen</i>	6.496		5.170	0	425		11.242
<i>Watergangen, kunstwerken en gemalen</i>	54.333		13.090	5.279	3.421		58.722
<i>Transportgemalen en -leidingen</i>	31.508		2.460	0	2.332		31.636
<i>Zuiveringsinstallaties</i>	106.589		4.342	0	7.352		103.579
<i>Slibverwerkingsinstallaties</i>	29.499		1.221	0	2.615		28.106
<i>Overige materiële vaste activa</i>	211		0	0	21		190
<i>Correctie vaste activa (uit te voeren)</i>	-376		-418	0			-794
Subtotaal materiële vaste activa	244.277	0	27.672	5.723	17.755	0	248.471
<i>Gronden in de grondbank</i>	23.347		4.357			3.149	24.556
<i>Onderhanden werken (OHW)</i>	51.177		-1.154	-13.622			63.644
<i>In gebruik genomen OHW naar activa</i>							0
<i>Correctie onderhanden werk</i>							0
Totaal Materiële vaste activa	318.801	0	30.875	-7.898	17.755	3.149	336.670
Totaal	346.231	0	31.592	-7.898	20.366	3.149	362.207

De belangrijkste investeringsuitgaven (groter dan ca € 1,0 mln) in het verslagjaar 2022 zijn:

- Groengas en CO2 afvang installatie
- Renovatie rioolgemaal Aalst
- Beekherstel Kleine Beerze fase 1
- Kernteam raamovereenkomst
- Aeratie + Chemicaliën Tilburg
- Inprikkers Riool Zuid
- Automatiseren stuwen 2e tranche
- Vervanging transportleiding 15 – Mierlo
- Waterconservering maatregelen eerste tranche
- Nieuwe stoffen Hapert
- Hoogwatermaatregelen St. Oedenrode
- Vervangen geurbestrijding RWZI Eindhoven

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlagen A Overzicht onderhanden deelprojecten bij de jaarrekening. Een (tekstuele) toelichting is gegeven in deel I Beleidsvelden.

In 2018 is door de provincie subsidie verleend voor het project 'BOK 2016 Programma Kempenland-West & Leenderbos, Groote Heide & de Plateaux'. Ook is destijds in dezelfde beschikking subsidie verleend voor 'capaciteit voor realisatie NNB (welke ongewijzigd is gebleven)'. Daarnaast is voor een deel van het project BOK2016 opdrachtverlening verleend.

In overleg tussen Provincie Noord-Brabant en Waterschap De Dommel en na afstemming met de Belastingdienst is de subsidieverlening voor het project 'BOK 2016 Programma Kempenland-West & Leenderbos, Groote Heide & de Plateaux' geheel omgezet naar opdrachtverlening. Hierdoor heeft in 2022 een omzetting plaats gevonden over de uitgaven van 2015 t/m 2021 van subsidies (vermindering subsidie € 10,2 mln) naar ontvangsten (vermeerdering van € 8,5 mln) en uitgavenverlaging (teruggevorderde BTW € 1,7 mln).

Voor een nadere specificatie zie Bijlage A in het blok 'Mutaties in het dienstjaar'. Conform BBWW-voorschriften (Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen) treft u hieronder overige activatoelichtingen aan.

Bij de immateriële vaste activa zijn in 2022 investeringen in gebruik genomen in verband met verstrekte subsidies en bijdragen aan openbare lichamen. Dit betreft een bijdrage voor het verleggen persleiding Bergeijk. De gehanteerde afschrijvingsduur sluit aan met de afschrijvingsduur van de betreffende partij.

Ook zijn bij de immateriële vaste activa in 2022 investeringen in verband met onderzoek en ontwikkeling in gebruik genomen. Het betreft voorbereidingskosten voor herstel overige keringen. De verdere uitvoering zal vanaf 2023 plaatsvinden.

Voor een perceel grond in Sint-Michielsgestel van 4.125 m² met een registratiewaarde van nihil is eeuwigdurend erfpacht uitgegeven aan een naastliggende landgoedeigenaar. Vier percelen langs de Heerenbeekloop zijn in erfpacht uitgegeven aan Brabants Landschap tot 31-12-2059. De gronden zijn aangeschaft voor zo'n € 114.000 en omvatten in totaliteit bijna 27.000 m².

Zeven percelen in Bergeijk, natuurzone Pielis, zijn in erfpacht uitgegeven aan Stichting Uitvoering Landschapsbeheer Pielis. Deze overeenkomst eindigt op 31-12-2042, waarbij mogelijk continuering plaatsvindt. De gronden zijn aangeschaft voor € 14.088 en omvatten in totaliteit 36.238 m².

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa (x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
<i>Kapitaalverstrekingen aan:</i>		
- bedrijven	4.575	4.985
- overige	101	102
<i>Leningen aan:</i>		
- overige	0	7
Totaal	4.677	5.094

Het verloop van deze post is als volgt:

Boekwaarde per 31 december 2021	5.094
<u>Bij:</u> deelname AquaMinerals	67

	5.161
<u>Af:</u> agio SNB	476
funding wagenpark	7
afrondingen	1

Totaal verminderingen in het boekjaar	-484

Boekwaarde per 31 december 2022	4.677

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlage C Staat van financiële vaste activa van de jaarrekening.

In 2022 is besloten om deel te nemen aan AquaMinerals voor de afzet van herwonnen rest- en grondstoffen.

VLOTTENDE ACTIVA

Liquide middelen

Liquide middelen (x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Kas	2	2
Bankrekeningen	23	8
Totaal	24	10

Net als in 2021 staat er een klein saldo op een bankrekening. Dit naast het rood staan op de lopende bankrekening, die enkele bladzijden verder staat toegelicht bij vlottende schulden. Er zijn geen positieve rekeningcourant-verhoudingen met 's Rijkschatkist of andere openbare lichamen.

Kortlopende vorderingen

Kortlopende vorderingen (x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen op belastingdebiteuren	1.294	1.137
Overige vorderingen	9.885	1.321
Totaal	11.179	2.458

Kortlopende vorderingen (per 31-12 direct opeisbaar):

Deze post betreft een bedrag van € 1.326.000 vorderingen door eigen aanslagen op debiteuren waterschapsbelastingen. Op deze vorderingen is de voorziening voor dubieuze belastingdebiteuren van € 32.000 in mindering gebracht. Deze voorziening wordt voldoende geacht om de per 31 december 2022 uitstaande dubieuze belastingvorderingen te dekken.

Naast de belastingdebiteuren is een bedrag van € 9.885.000 te vorderen van overige debiteuren. Dit betreft een bedrag van bijna € 6,2 miljoen dat is te vorderen van Brabant Water in verband met de inning van een deel van de belastingopbrengsten namens Waterschap De Dommel. In 2021 is de laatste maandtermijn extra vroeg en nog in 2021 per bank ontvangen. Nu is deze tijdig begin 2023 per bank ontvangen.

In het najaar 2022 is het Project BOK2016 Programma Kempenland-West & Leenderbos, Groote Heide & de Plateaux (realiseren inrichtingsopgaven Watersysteem) omgezet naar geheel opdrachtverlening. Dit in plaats van grotendeels subsidie. De doorbelasting aan de Provincie Noord-Brabant van bijna € 2,6 miljoen is opgesteld bij de afronding van 2022 en is in januari 2023 ruim binnen de betaaltermijn per bank ontvangen.

Het restant saldo op de post overige vorderingen heeft vooral te maken met vorderingen op Het Waterschapshuis, waterschappen en gemeenten. Het financiële risico op deze post wordt als minimaal ingeschat.

Schatkistbankieren is geïntegreerd in de werkwijze van Waterschap De Dommel. Dit houdt in dat alle gemeenten, provincies en waterschappen middelen die zij tijdelijk niet voor hun publieke taak nodig hebben bij het Ministerie van Financiën onderbrengen. Hierover wordt rente verrekend. De drempel in 2022 voor Waterschap De Dommel bedroeg € 2.822.000. De drempel is 2% van de bruto exploitatielasten in de oorspronkelijke begroting. In 2022 hebben we geen structureel overtollige liquiditeiten gehad. Er is daarom geen geld bij het Ministerie van Financiën ondergebracht.

Tabel schatkistbankieren (x € 1.000)	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Drempelbedrag: 2.822				
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten schatkist Rijk aangehouden middelen	708	104	789	291
Ruimte onder het drempelbedrag	2.114	2.718	2.033	2.531
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Overlopende activa

Overlopende activa (x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Nog te ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies	1.565	7.763
Nog te ontvangen Brabant Water	717	1.103
Overige nog te ontv.bedragen en vooruitbetaalde bedragen	9.793	2.059
Totaal	12.075	10.924

Ten opzichte van 2021 is de post overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen met € 7.734.000 gestegen.

De per ultimo 2022 nog te ontvangen voorschotbedragen EU, Rijk, provincies of Overige openbare lichamen zijn afgenomen met € 6.198.000 ten opzichte van ultimo 2021. Dit waren vooral nog te ontvangen subsidies voor projecten van met name BOK2016. Eind 2022 heeft omzetting plaatsgevonden naar vooral werkbudget.

De post nog te ontvangen Brabant Water is afgenomen van € 1.103.000 ultimo 2021 naar € 717.000 ultimo 2022. Dit heeft mede te maken met een nieuwe afrekensystematiek.

De belangrijkste posten uit overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen zijn (jaar):

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
• Te vorderen BTW	2.596	59
• Nog te ontvangen coronacompensatie 2021	1.280	0
• Nog te ontvangen belastingopbrengsten	1.125	-74
• Vordering i.v.m. BOK2016 overig	1.008	-
• Vordering op (certificaten i.v.m.) opwekking groen gas	1.115	627
• Vooruitbetaalde bedragen	690	773
• Nog te ontvangen zuiveren voor Brabantse Delta	557	-
• Vordering internationale samenwerking	311	-
• Nog te ontvangen bijdrageregelingen	222	-
• Nog te ontvangen dividendbelasting (o.a. agio SNB)	186	311
• Overige vorderingen en vooruitbetaalde bedragen	703	363

Verloopoverzicht overlopende activa, nog te ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies:

Omschrijving uitkering (x € 1.000)	Saldo 1-1-2022	Toevoegingen 2022	Vrijgevallen 2022	Saldo 31-12-2022
Europese Unie	0	0	0	0
Rijk (Agentschap)	0	0	0	0
Provincie	7.763	-8.961	-2.763	1.565
Overige openbare lichamen	0	0	0	0
Totaal	7.763	-8.961	-2.763	1.565

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

Algemene reserves

Algemene reserves (x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Taakreserve watersysteembeheer	7.455	3.522
Taakreserve zuiveringsbeheer	23.639	27.628
Totaal	31.094	31.150

Voor een nadere specificatie en een overzicht van de algemene reserves wordt verwezen naar bijlage D Staat van reserves en voorzieningen van de jaarrekening, evenals naar het hierna opgenomen Overzicht mutaties in reserves en voorzieningen.

In het financieel beleid ten aanzien van het weerstandsvermogen is in 2020 bepaald dat de ondergrens van dit weerstandsvermogen € 5,8 mln is, jaarlijks te verhogen met het consumentenprijsindex (CPI)-inflatiepercentage. Voor 2021 bedraagt de inflatie 2,7% en voor 2022 bijna 10%, waardoor het weerstandsvermogen € 6,55 mln wordt. Verdeling over watersysteembeheer en zuiveringsbeheer vindt naar rato plaats op basis van de netto lasten

per taak. De reserves die deze ondergrens te boven gaan, kunnen aangewend worden voor tariefsegalisatie om de tarieven over de vastgestelde planperiode gelijkmatig te laten stijgen. In onderstaande tabellen is voor beide reserves deze splitsing aangegeven.

Taakreserve watersysteembeheer	(x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Algemene reserve watersysteemheffing		2.923	2.574
Overige reserve watersysteemheffing		4.532	948
Totaal		7.455	3.522

Taakreserve zuiveringsbeheer	(x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Algemene reserve zuiveringsheffing		3.628	3.383
Overige reserve zuiveringsheffing		20.011	24.245
Totaal		23.639	27.628

Overige bestemmingsreserves

Overige bestemmingsreserves	(x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Bestemmingsreserve GTD		199	226
Bestemmingsreserve Transitiefonds		348	477
Bestemmingsreserve Leven De Dommel		0	1.400
Totaal		547	2.103

Bestemmingsreserves zijn afgezonderde delen van het eigen vermogen met een vooraf bepaalde bestemming.

Voor een nadere specificatie en een overzicht van de bestemmingsreserves wordt verwezen naar bijlage D Staat van reserves en voorzieningen van de jaarrekening, evenals naar het hierna opgenomen Overzicht mutaties in reserves en voorzieningen.

Nog te bestemmen resultaat

Nog te bestemmen resultaat	(x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Nog te bestemmen resultaat		2.783	-617
Totaal		2.783	-617

Het saldo van de rekening van baten en lasten over 2021 is toegevoegd aan de algemene reserves. Er is rekening gehouden met de in de jaarrekening 2021 aangewezen bestemmingen. Over de bestemming van het saldo van de rekening van baten en lasten over 2022 moet door het algemeen bestuur nog een besluit worden genomen. Een deel van het resultaat zal bestemd worden voor de rentetoevoeging aan de taakreserves watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

OVERZICHT MUTATIES IN RESERVES

Algemene reserves

Taakreserve watersysteembeheer

Balansbedrag per 31 december 2021 3.522
 Bij: Saldo 2021 (conform uw besluit d.d. 11 mei 2022) 3.933

Balansbedrag per 31 december 2022 7.455

Taakreserve zuiveringsbeheer	
Balansbedrag per 31 december 2021	27.628
Af: Saldo 2021 (conform uw besluit d.d. 11 mei 2022)	-3.989

Balansbedrag per 31 december 2022	23.639

In het saldo 2021 (conform uw besluit d.d. 11 mei 2022) zit de rentetoevoeging aan de taakreserve watersysteembeheer ad € 79.000 en taakreserve zuiveringsbeheer ad € 622.000 verwerkt.

Bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie

We hebben geen afzonderlijke bestemmingsreserve voor tariefsegalisatie. Deze loopt via de algemene reserves.

Overige bestemmingsreserves

Bestemmingsreserve GTD

Balansbedrag per 31 december 2021	226
Bij: Rentetoevoeging (conform uw besluit d.d. 11 mei 2022)	16

	242
Af: Vrijval afkoopsom (conform uw besluit d.d. 11 mei 2022)	-43

Balansbedrag per 31 december 2022	199

Onder deze bestemmingsreserve is verantwoord de financiële verrekening van de desintegratiekostenvergoeding als gevolg van de ontvlechting van de GTD per 31 december 1996 voor een totaalbedrag van € 1.335.000.

Tot en met het jaar 2033 wordt rente bijgeschreven (2022: € 16.000) en valt jaarlijks een gedeelte van de afkoopsom vrij (2022: € 43.000). De rentebijbeschrijving aan en de vrijval van deze bestemmingsreserve was opgenomen in het separate voorstel resultaatbestemming 2021, door u goedgekeurd op 11 mei 2022.

Bestemmingsreserve Transitiefonds

Balansbedrag per 31 december 2021	477
Af : Vrijval (conform uw besluit d.d. 11 mei 2022)	-129

Balansbedrag per 31 december 2022	348

Deze bestemmingsreserve is uit het resultaat van Watersysteembeheer 2020 gevormd. De droogtebestrijding en klimaatadaptatie zullen grote inspanningen van ons vragen. Vanuit de middelen in deze bestemmingsreserve kan in 2021 een begin gemaakt worden met de voorbereiding van maatregelen voor de watertransitie. Deze voorbereiding heeft in 2021 € 129.000 gekost en is via de resultaatbestemming conform uw besluit d.d. 11 mei 2022 vrij gevallen.

Bestemmingsreserve Leven-De-Dommel

Balansbedrag per 31 december 2021	1.400
Af : Vrijval (conform uw besluit d.d. 11 mei 2022)	-1.400

Balansbedrag per 31 december 2022	0

in het kader van het Actieplan Leven-de-Dommel konden via deze bestemmingsreserve exploitatie-activiteiten opgepakt worden. Deze zijn in 2021 beëindigd. Conform uw besluit d.d. 11 mei 2022 is het gehele saldo uit de Bestemmingsreserve Leven-De-Dommel in 2022 vrijgevallen.

VOORZIENINGEN

Voorzieningen	(x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen		2.307	1.637
Totaal		2.307	1.637

VOORZIENINGEN VOOR ARBEIDSGERELATEERDE VERPLICHTINGEN

Wachtgeldverplichtingen

In 2022 is aan een oud-bestuurslid € 59.000 betaald ten laste van de wachtgeldverplichting. Daarnaast is € 5.000 toegevoegd aan de voorziening, in verband met een nieuwe berekening van de wachtgeldverplichting.

Het verloop van de voorziening in 2022 was als volgt:

Balansbedrag per 31 december 2021	156
Af: Betaling uit voorziening pensioenen	-59
Bij: Toevoeging aan voorziening wachtgeldverplichtingen (afgerond)	4

Balansbedrag per 31 december 2022	101

Pensioenen gepensioneerde oud-bestuurders

Voor 25 voormalige DB-leden bestaan al langer pensioenverplichtingen. In verband met nieuwe actuariële berekeningen is er € 22.000 vrijgevallen uit de voorziening. Dit heeft vooral te maken met de gestegen rente waardoor er minder geld in de pensioenpot hoeft te zitten. In 2022 is er € 106.000 uitgekeerd ten laste van deze voorziening.

Balansbedrag per 31 december 2021	1.481
Af: Betaling uit voorziening pensioenen	-106

	1.375
Af: Onttrekking uit voorziening pensioenen	-109

Balansbedrag per 31 december 2022	1.266

Pensioenen niet-gepensioneerde (oud-)bestuurders

Per 1-1-2022 is er een wijziging geweest in de uitvoering van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Op basis hiervan heeft Waterschap De Dommel besloten om het opgebouwde pensioen over te laten maken naar de lopende rekening. Dit om het risico voor Waterschap De Dommel te verlagen. Voor 6 (oud-)bestuurders is een voorziening gevormd. Op basis van actuariële berekeningen is er € 7.000 vrijgevallen uit de voorziening. Dit heeft vooral te maken met de gestegen rente waardoor er minder geld in de pensioenpot hoeft te zitten.

Balansbedrag per 31 december 2021	0
Bij: Pensioenstorting	869
Bij: Pensioenstorting	79

	948
Af: Onttrekking uit voorziening pensioenen	-7

Balansbedrag per 31 december 2022	941

VASTE SCHULDEN

Deze post is als volgt te specificeren:

Vaste schulden	(x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Onderhandse leningen van binnenlandse banken		302.682	272.002
Onderhandse leningen van buitenlandse instellingen, banken e.d.		5.000	5.000
Waarborgsommen		9	9
Totaal		307.691	277.011

Het verloop van deze post is als volgt:

Schuldrestant per 31 december 2021	277.002
Bij: Opgenomen geldleningen	40.000

	317.002
Af: Aflossingen in het boekjaar	-9.320

Schuldrestant per 31 december 2022	307.682

De rentelast 2022 op onderhandse leningen van banken bedraagt € 7.471.077. Hiervan is € 102.500 voor buitenlandse instellingen, banken e.d. en de rest voor binnenlandse banken. Ten opzichte van 2021 is de vaste schuld met 30,7 mln toegenomen door vooral investeringen en een lagere roodstand op de rekening courant bij de bank.

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar bijlage E Staat van vaste schulden.

Voor schulden zijn geen zakelijke zekerheden aan derden gesteld.

Vanaf 2017 is een deel van het hoofdkantoor verhuurd. Als zekerheid is een waarborgsom van € 9.375 ontvangen. Gezien de looptijd van de huurovereenkomst is dit bedrag als langlopende schuld opgenomen.

VLOTTENDE PASSIVA

Vlottende schulden

Vlottende schulden (x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Negatieve bank- en giroaldi	8.935	26.739
Schulden aan leveranciers	13.932	10.831
Schulden i.v.m. te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	5.786	2.471
Overige kortlopende schulden	66	43
Totaal	28.719	40.085

Negatieve bank- en giroaldi betreft de rekening-courant van Waterschap De Dommel bij de Nederlandse Waterschapsbank. Ten opzichte van eind 2021 is de schuld in rekening-courant bij de bank met € 18 mln afgenomen.

Schulden aan leveranciers omvatten naast de ontvangen, nog niet betaalde inkoopfacturen ook de schuld die voortvloeit uit door de leverancier in het verslagjaar geleverde prestaties die nog niet zijn gefactureerd.

Ten opzichte van 2021 is het saldo met € 3,1 mln toegenomen.

Aan SNB behoorde eind 2021 ruim € 0,4 mln betaald te worden. Eind 2022 was dit € 1,8 mln. Verder is er een toename van inkoopfacturen die nog ontvangen en betaald behoren te worden.

Te betalen belastingen en sociale lasten heeft betrekking op nog af te dragen pensioenpremies, loonheffing en werknemersverzekeringen. Die zijn t.o.v. eind 2021 afgenomen met € 0,4 mln, omdat de pensioenpremie vroeger is betaald. Ook was er bijna € 4,1 mln BTW te betalen eind 2022, terwijl dit eind 2021 ruim € 0,3 mln was. Dit heeft te maken met een BTW-correctie van de Energiefabriek Tilburg over voorgaande jaren en de omzetting BOK2016 naar werkbudget.

Overlopende passiva

Overlopende passiva (x € 1.000)	31-12-2022	31-12-2021
Nog te betalen bedragen	10.209	7.987
Ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies	2.546	3.383
Overige vooruitontvangen bedragen	4.266	1.978
Totaal	17.021	13.348

De belangrijkste posten uit de Nog te betalen bedragen zijn:

- nog niet opgenomen verlofdagen personeel 6.759
- nog te betalen rente vaste geldleningen 3.450

Een deel van de niet opgenomen verlofdagen personeel betreft IKB-koopverlof zonder vervaltermijn. Ondanks dat dit onderdeel geheel onder de overlopende passiva staat, kan in de praktijk een relevant deel pas over enkele jaren opgenomen gaan worden. Wanneer opname daadwerkelijk plaats gaat vinden is in de meeste gevallen nog niet bekend.

Ten opzichte van eind 2021 is het saldo van niet opgenomen verlofdagen personeel in 2021 toegenomen met ruim € 2,1 mln. Dit heeft te maken met het vanaf 2022 waarden inclusief 21% IKB en gemiddeld 1% toelage. Het zorgt voor een toename van ongeveer € 980.000. Dit heeft te maken met wijziging van de systematiek in de cao.

Ook is het voor 58+'ers mogelijk om het opleidings- en vitaliteitsbudget in te zetten om extra verlof op te nemen. Dit zorgt voor een toename van ruim € 0,6 mln.
De overige toename heeft te maken met een stijging van de verlofuren en waardering tegen het hogere salaris eind 2022 ten opzichte van eind 2021.

De ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies zijn ten opzichte van 2021 met € 837.000 afgenomen door besteding van vooral DHZ en Actief Bodembeheer de Kempen (AbdK)-bijdrage in 2022 in projecten. Daar tegenover staat een ontvangen voorschot voor de MOK-subsidie.

Verloopoverzicht overlopende passiva, ontvangen voorschotbedragen van EU, Rijk of provincies:

Omschrijving uitkering (x € 1.000)	Saldo 1-1-2022	Toevoegingen 2022	Vrijgevallen 2022	Saldo 31-12-2022
Europese Unie	0	104	0	104
Het Rijk	8	0	-36	44
Provincie	3.324	2.381	3.383	2.322
Overige openbare lichamen	52	94	69	77
Totaal	3.383	2.579	3.416	2.546

Het saldo van de post overige vooruitontvangen bedragen heeft voor ruim € 2,2 mln te maken met vooruit ontvangen bedragen van Brabant Water voor zuiveringsheffing woningen en kleine bedrijven. Dit in de vorm van voorschotten.

Dit verklaart ook de toename t.o.v. 2021.

Verder voor ruim € 1,7 mln bijdragen van diverse gemeentes voor gezamenlijk uit te voeren KRW-projecten. De bevoorschotting is ontvangen, terwijl de uitvoering hiervan vertraging heeft opgelopen.

NIET UIT DE BALANS BLIKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Garantstelling

SNB heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank een lening afgesloten, waarvoor Waterschap De Dommel garant staat tot maximaal de hoogte van het aandelenbezit van 26,46%. Tegenover deze garantiestelling heeft Waterschap De Dommel een recht van hypotheek ontvangen van SNB op de grond, gebouwen en installaties in Moerdijk.

Het betreft de volgende leningen:

NWB - Overzicht leningen					saldo	aflossing	saldo
Leningnummer	aanvang	hoofdsom	rente %	looptijd	31-12-2021	2022	31-12-2022
Lening NWB 30818*	23-12-2020	€ 27.000.000	0%	6 jaar	€ 22.500.000	€ 4.500.000	€ 18.000.000
Lening NWB 31505	15-4-2022	€ 6.000.000	1,39%	8 jaar		€ 437.500	€ 5.562.500
Totaal					€ 22.500.000	€ 4.937.500	€ 23.562.500

* In feite is het rentepercentage -0,218%, doordat de rente vooraf in één keer is uitbetaald door een hoger bedrag dan de hoofdsom gestort te krijgen.

In 2022 is er geen aanspraak gemaakt op deze garantstelling.

De Gemeenschappelijke regeling Aquon heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank en bij de Bank Nederlandse Gemeenten een aantal leningen afgesloten t.b.v. de overname van de panden in Leiden en Tiel Daarnaast zijn leningen afgesloten ten behoeve van de financiering van de nieuwbouw in Houten. Het betreffen de volgende leningen:

Vaste schulden	Ingangsdatum	Historisch leenbedrag	Aflossingen voorgaande jaren	Balans 1/1/2022	Aangegane leningen 2022	Aflossing 2022	Balans 31/12/2022
Lening NWB 1-27487 0,46% - 20 jaar	20-12-2021	€ 4.535.000	€ 1.511.668	€ 3.023.332		€ 151.167	€ 2.872.166
Lening BNG 40.10855 2,91% - 20 jaar	16-12-2013	€ 2.000.000	€ 700.000	€ 1.300.000		€ 100.000	€ 1.200.000
Lening BNG 40.10856 3,145% - 24 jaar	16-12-2013	€ 1.500.000	€ 480.000	€ 1.020.000		€ 60.000	€ 960.000
Lening BNG 40.10857 3,315% - 29 jaar	16-12-2013	€ 1.620.000	€ 432.000	€ 1.188.000		€ 54.000	€ 1.134.000
Lening BNG 40.116074 3,117% - 10 jaar	8-11-2022	€ 3.000.000			€ 3.000.000		€ 3.000.000
Lening NWB 1-31712 2,56% 50 jaar aflossingsvrij	10-11-2022	€ 3.705.000			€ 3.705.000		€ 3.705.000
Totaal		€ 16.360.000	€ 3.123.668	€ 6.531.332	€ 6.705.000	€ 365.167	€ 12.871.166

Het algemeen bestuur van Waterschap De Dommel heeft besloten om deze overeenkomsten mede te ondertekenen en wel voor het eigen aandeel van 8,41%.

Daarnaast heeft de Nederlandse Waterschapsbank aan de Gemeenschappelijke regeling Aquon een kredietfaciliteit verleend van € 7 mln. De garantstelling van Waterschap De Dommel hierin is 8,41%. In 2022 en voorgaande jaren is er geen aanspraak gemaakt op deze garantstellingen bij de Gemeenschappelijke regeling Aquon.

De Unie van Waterschappen heeft in 2017 een 25-jarige lineaire lening ad € 6.013.268 afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank onder borgstelling van de waterschappen. De hoogte van de lening per 31-12-2022 is € 4.810.614. Het aandeel van Waterschap De Dommel hierin is 3,63% (€ 183.357). Tot en met 2021 is er geen aanspraak gemaakt op deze borgstelling.

In het verleden heeft Waterschap De Dommel een regeling gehad waarbij medewerkers via of bij het waterschap een hypothecaire lening konden afsluiten. De regeling van afsluiten van hypothecaire leningen door of via het waterschap is sinds enkele jaren niet meer van toepassing. Eind 2022 stond Waterschap De Dommel nog borg voor 5 medewerkers met een totale hypothecaire lening die onder deze borgstelling valt van bijna € 0,6 mln. Tot en met 2022 is er geen aanspraak gemaakt op deze borgstelling.

Fiscaal

Over 2019 en 2020 zijn de aangiften Vennootschapsbelasting ingediend. De aanslag 2020 is inmiddels definitief opgelegd. Voor 2021 en 2022 moet nog aangifte worden gedaan. We verwachten geen grote financiële consequenties.

De Energiefabriek heeft zowel in 2019 als 2020 een negatief fiscaal resultaat van € 739.000 en € 857.000.

De verwachting is dat in de toekomst positieve resultaten behaald zullen worden die (deels) verrekend kunnen worden met de fiscale verliezen uit het verleden.

BTW Energiefabriek. Bij de bouw van de Energiefabriek is de BTW op de investeringen voor 100% in vooraftek genomen. Gedurende de bouwperiode is gebleken dat het werkelijke percentage dat in vooraftek genomen had mogen worden lager zou moeten zijn. In de lopende periode tot en met de datum van ingebruikname van de Energiefabriek is voorlopig geen BTW in vooraftek genomen op exploitatiekosten. Dit als voorloper voor een correctie op de teveel in vooraftek genomen BTW op de investeringen.

Afgelopen jaren is het waterschap, geadviseerd door een externe partij, in overleg geweest met de Belastingdienst over het te hanteren percentage BTW dat in vooraftek genomen mag worden voor werkzaamheden voor de activiteiten van de Energiefabriek (percentage geldt voor zowel de investeringen als voor de exploitatie). Op basis van de huidige berekeningen van Waterschap De Dommel voor de slibstromen en bijbehorende energiestromen is er sprake van een overeengekomen vaststellingsovereenkomst (vordering) van de Belastingdienst op het waterschap ter grootte van € 1.070.000.

Het overeengekomen percentage van de vooraftek op de BTW voor de exploitatiekosten van de Energiefabriek moet op basis van de overeengekomen rekenmethodiek van slib- en energiestromen jaarlijks worden bepaald. Dit zal leiden tot een jaarlijkse terugvordering van een deel van de betaalde BTW op de exploitatielasten van de Energiefabriek. Hierdoor kan per saldo een deel van de extra last worden terugverdiend.

Claims

Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening is het grootste deel van de schadeclaims in verband met de wateroverlast in mei / juni 2016 afgewezen, een aantal schadeclaims is gedeeltelijk toegekend en een deel loopt nog. Of en zo ja in welke verdere mate er nog schadeclaims worden toegekend in verband met het hoge water in juni 2016 is nog onzeker. In het geval er schadeclaims worden gehonoreerd zullen deze vooral bij de verzekering worden ingediend en – voor zover deze nog vallen onder het stelsel van nadeelcompensatie - ten laste van Waterschap De Dommel komen. Voor de wateroverlastzaken van 2021 die verband houden met waterconserveringsmaatregelen in de zomer, zijn de meeste schadeclaims van 2021, die verband houden met extra maatregelen om water vast te houden, afgehandeld. Enkele zaken zijn nog in behandeling. Dit zijn meer complexe zaken die zorgvuldig onderzocht moeten worden.

Personele verplichtingen

Conform cao is per 1-1-2021 PBB (Persoonlijk Basis Budget) toegekend voor een periode van 5 jaar. Een eventueel budget uit het verleden werd toen aangevuld tot het saldo van € 6.000. In 2021 is er minder dan het jaarlijkse budget benut. Ook kan, onder bepaalde voorwaarden, tijd voor vitaliteit worden gekocht over (een deel) van dit PBB met ingang van 2021. In 2022 is er meer dan het budget benut. Dit heeft vooral te maken met het kopen van verlofuren uit het PBB door 58+’ers.

Er is in beperkte mate sprake van langdurig zieken. Hiervoor is geen voorziening opgenomen gezien de aard en omvang van het ziekteverzuim.

Meerjarige verplichtingen

Met J&T Autolease zijn operational leasecontracten gesloten voor 16 auto’s. De ingangsdatum valt in 2020 (1x), 2021 (5x) en 2022 (10x).

Afloop vindt plaats in 2025 (1x), 2027 (5x) en 2028 (10x).

De resterende te vervallen leasekosten bedragen totaal € 1.148.059.

Met Oostendorp Autolease zijn operational leasecontracten gesloten voor 4 auto’s. De ingangsdatum valt in 2022 (4x). Afloop vindt plaats in 2028 (4x).

De resterende te vervallen leasekosten bedragen in totaal € 245.709.

Verder zijn er enkele operational leasecontracten voor kopieerapparaten, printers e.d. afgesloten die lopen tot december 2023. De resterende leasekosten bedragen ongeveer € 24.000.

Naast de operational leasecontracten zijn er overeenkomsten afgesloten met leveranciers voor de levering van goederen of diensten in 2023 of volgende jaren voor een totaalbedrag van € 27,7 mln. De contractperiode per contract varieert tot 11 jaar. Voor projecten zijn er overeenkomsten afgesloten voor een totaalbedrag van ongeveer € 23,8 mln.

Overige risico’s staan vermeld in hoofdstuk 3 van het jaarverslag onder paragraaf 3.7 Weerstandsvermogen en bij onderdeel Risico’s en risicoparagraaf.

5 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die invloed hebben op de waardering van de gepresenteerde cijfers.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AB	Algemeen Bestuur Waterschap De Dommel
AbdK	Actief Bodembeheer de Kempen
ANLb	Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer
Appa	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers
ASV	Algemene Subsidie Verordening
AT	Actiefslibtank
AWR	Afvalwaterriolering
AWZI	Alvalwaterzuiveringsinstallatie
BBP	Beleids- en Beheer Proces
BBVW	Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BHIC	Brabants Historische Informatie Centrum
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BMV	Beleidsmeetnet verdroging
B&O	Beheer & Onderhoud
BOK	Bestuursovereenkomst
BPLG	Brabants Programma Landelijk Gebied
BSD	Brainport Smart District
BTW	Belasting op toegevoegde waarde
BURAP	Bestuursrapportage
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BZV	Biologisch zuurstofverbruik
CAO/cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CO2	Koolstofdioxide
CPI	Consumentenprijsindex
CVi	CO2-installatie
CZV	Chemisch zuurstofverbruik
DB	Dagelijks Bestuur Waterschap De Dommel
DEEP	Data science en Engineering Expert Programma
DHZ	Deltaplan Hoge Zandgronden
DKA	De Kleine Aarde
DO	Definitief Ontwerp
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
ECB	Europese Centrale Bank
EFGF	Energie- en Grondstoffenfabriek
EFT	Energiefabriek Tilburg
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EMU	Economische Monetaire Unie
ESA	European Space Agency
EU	Europese Unie
FIDO	Financiering decentrale overheden
GEO	Geografisch
GGA	Gebiedsgerichte aanpak
GGOR	Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

GOB	Groen Ontwikkelfonds Brabant
GOO	Geodata op orde
GTD	Gemeenschappelijke Technologische Dienst
HOWABO	Hoogwateraanpak 's-Hertogenbosch
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWH	Het Waterschapshuis
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IKB	Individueel Keuzebudget
IMPAKT	IMpuls-Programma Aanpak Kritieke Technische infrastructuur
JEV	JaarEindeVerwachting
KEEP	Klimaat en Energie-efficiency
KLIMAP	Klimaatadaptatie in de praktijk
KPI	Kritische Prestatie Indicator
KRW	Kaderrichtlijn Wate
Lidar	Light Detection and Ranging
MOK	Maatwerkovereenkomst
N	Stikstof
NLA	Nederlandse arbeidsinspectie
NNB	Natuurnetwerk Brabant
NNP	Natte Natuurparel
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
N2000	Natura 2000
OB	Overige Bezinkbare stoffen
OHW	Onderhanden werk
OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
OP-ZUID	Operationeel Programma EFRO 2014-2020 Zuid-Nederland
P	Fosfor
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PAW	Programma aardgasvrije wijken
PBB	Persoonlijk Basis Budget
PHA	PolyHydroxyAlkanoaten
PHARIO	PHA bioplastics
PEPP	Pandemic Emergency Purchase Programme
P-budget	Personeelsbudget
P-lasten	Personeelslasten
PoC	Proof of Concept
RG	Rioolgemaal
RUDDO	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SDE+	Stimuleringsregeling Duurzame Energietransitie
SNB	Slibverwerking Noord-Brabant
Sonar	Sound Navigation and Ranging
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
SVI	Slibverwerkingsinstallatie
TCO	Total Costs of Ownership
TDS	Total Dissolved Solids

TRL	Technology readiness level
UFDO	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
UO	Uitvoeringsontwerp
UvW	Unie van Waterschappen
UWV	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VJN	Voorjaarsnota
WADI	Water Afvoer Drainage en Infiltratie
WAM	Waterschap Aa en Maas
WBD	Waterschap Brabantse Delta
WBP	WaterBeheerProgramma
WDD	Waterschap De Dommel
WKC	Water Kennis Centrum
Wnb	Wet natuurbescherming
WNT	Wet normering topinkomens
WOO	Wet Open Overheid
WOPT	Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WVO	Wet Verontreiniging Oppervlaktewater